

Dokumentin sisältö

OSA I HYVINVOINNIN TILA PETÄJÄVEDELLÄ

- 1 Hyvinvoinnin määritelmä, lainsäädäntö ja ohjaavat asiakirjat
 - 1.1 Hyvinvointitiedon kerääminen
- 2 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi
 - 2.1 Liikunta- ja kulttuuripalvelut
 - 2.2 Ravitsemus
 - 2.3 Arjen turvallisuus
 - 2.4 Osallisuus ja järjestöyhteistyö
 - 2.5 Ennaltaehkäisevä päihde- ja lähisuhdeväkivaltatyö
 - 2.6 Hyvinvointikysely 2025
- 3 Arvio edellisen valtuustokauden (2021–2025) painopisteistä, tavoitteista ja toimenpiteistä
- 4 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2025 - 2029

- 5 Strategian painopisteet ja linjaukset
- 6 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat
- 7 Hyvinvointisuunnitelma

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

- 8 Suunnitelman laatijat
- 9 Suunnitelman hyväksyminen

OSA I HYVINVOINNIN TILA PETÄJÄVEDELLÄ

PETÄJÄVESI

Petäjävesi on järvirikas ja luonnonkaunis kunta Keski-Suomessa, noin 25 minuutin automatkan päässä Jyväskylästä länteen. Valtatie 23 Jyväskylästä - Poriin, valtatie 18 Jyväskylästä - Vaasaan ja Jyväskylä - Haapamäki - Seinäjoki / Tampere rautatiet kulkevat kirkonkylän keskustan kautta. Tikkakosken lentokentälle on kunnan taajamasta noin 45 minuutin ajomatka.

Mainiot liikenneyhteydet kaikkiin suuntiin ovat Petäjäveden vahvuuksia. Kunnan omien palvelujen lisäksi Petäjäveden kuntalaisten käytössä ovat Jyväskylän kaupunkiseudun sekä Keski-Suomen hyvinvointialueen palvelut. Petäjävesi tunnetaan Unescon maailmanperintöluetteloon hyväksytystä v. 1764 rakennetusta vanhasta kirkosta sekä luontokohteistaan.

Monen muun keskisuomalaisen kunnan tapaan Petäjäveden haasteina ovat väestön väheneminen sekä ikääntyminen ja taloustilanne. Tämä asettaa paineita väestölliselle huoltosuhteelle sekä palveluiden säilymiselle kunnan alueella. Petäjävedellä on toiminnassa neljä koulua - Kirkonkylän ja Kintauden ala-asteet sekä Petäjäveden yläaste ja lukio, ja kaksi päiväkotia - Petäjäkallion ja Kintauden päiväkodit. Petäjäveden kunta on vuonna 2026 tehnyt päätöksen yhtenäiskoulumalliin siirtymisestä.

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2023	2024	2025
0 - 6-vuotiaat, % väestöstä info ind. 7	Petäjävesi	yhteensä	5,8	5,5	5,5
16 - 64-vuotiaat, % väestöstä info ind. 1280			55,5	55,7	56,4
65 vuotta täyttäneet, % väestöstä info ind. 1068			26,2	26,7	27,0
Elävänä syntyneet info ind. 1315			32	25	20
Huoltosuhde, demografinen info ind. 761			75,3	73,5	72,9
Kuntien välinen nettomuutto / 1 000 asukasta info ind. 178			-12,4	-7,8	
Kuolleet, lkm info ind. 2436			44	50	
Ulkomaan kansalaiset, % väestöstä info ind. 3074			1,2	1,3	1,4
Väestö 31.12. info ind. 127			3 596	3 552	3 511

1 Hyvinvoinnin määritelmä, lainsäädäntö ja ohjaavat asiakirjat

Hyvinvointi on monitieteinen ja moniulotteinen käsite, jota voidaan tarkastella yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan tasolla. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) mukaan hyvinvointi koostuu kolmesta ulottuvuudesta: terveydestä, materiaalisesta hyvinvoinnista ja koetusta hyvinvoinnista eli elämänlaadusta. Yksilöllisen hyvinvoinnin osatekijöitä ovat muun muassa sosiaaliset suhteet, itsensä toteuttaminen, onnellisuus ja sosiaalinen pääoma, kun taas yhteisötason hyvinvointi liittyy elinoloihin, työllisyyteen ja toimeentuloon [[THL - keskeisiä käsitteitä](https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/hyvinvointi-ja-terveyserot/keskeisia-kasitteita) (<https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/hyvinvointi-ja-terveyserot/keskeisia-kasitteita>)].

Filosofisesti hyvinvointia on lähestytty useista näkökulmista. Haybronin (2008) mukaan keskeisiä teoreettisia lähestymistapoja ovat:

- Hedonistiset teorit, joissa hyvinvointi määrittyy mielihyvän ja nautinnon kautta.
- Haluteorit, joissa hyvinvointi on yksilön halujen ja toiveiden täyttymistä.
- Autenttisen onnellisuuden teorit, joissa korostetaan subjektiivista tyytyväisyyttä elämään.
- Eudaimonistiset teorit, joissa hyvinvointi tarkoittaa ihmisluonnon toteuttamista ja kukoistamista (esim. Aristoteles, Nussbaum).
- Objektiivisten listojen teorit, joissa hyvinvointi koostuu joukosta hyviä asioita, kuten ystävyys, saavutukset ja merkityksellisyys [[Terveyskirjasto - hyvinvoinnin teorit](https://www.terveyskirjasto.fi/ont00202) (<https://www.terveyskirjasto.fi/ont00202>)].

WHO:n määritelmä terveyden kautta laajentaa hyvinvoinnin käsitettä: "Terveys on fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tila, ei vain sairauden tai vaivan puuttumista." Tämä korostaa hyvinvoinnin kokonaisvaltaisuutta ja sen riippuvuutta ympäröivistä olosuhteista.

Kunnilla on lakisääteinen velvollisuus edistää asukkaidensa hyvinvointia (Kuntalaki 1 §). Tämä tehtävä on määritelty myös sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetussa laissa, jossa korostetaan kuntien roolia hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä yhteistyössä hyvinvointialueiden kanssa. Ennaltaehkäisevä hyvinvointityö tarkoittaa toimia, joilla pyritään vahvistamaan väestön voimavaroja ja ehkäisemään ongelmien syntymistä ennen kuin ne vaativat korjaavia toimenpiteitä. THL:n mukaan tällainen työ tukee ihmisten mahdollisuuksia hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden sekä työ- ja toimintakyvyn ylläpitoon ja parantamiseen. Toiminta kohdistuu yksilöihin, yhteisöihin ja elinympäristöihin, ja sen avulla voidaan myös hillitä sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksia [[Kuntaliitto - hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnissa](https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2024/2274-hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-tehtavat-kunnissa) (<https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2024/2274-hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-tehtavat-kunnissa>)].

THL:n ennaltaehkäisevän työn vaikuttavuus -tiimi tuottaa vertailukelpoista seurantatietoa kunnista ja hyvinvointialueista (esim. TEAvisari), kehittää HYTE-toimintamalleja ja tutkii ehkäisevän työn kustannusvaikuttavuutta, erityisesti lasten ja nuorten osalta. Petäjävedellä ennaltaehkäisevän hyvinvointityön painopisteitä voivat olla:

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukeminen

Ikäihmisten toimintakyvyn edistäminen

Mielenterveyden ja päihitteettömyyden vahvistaminen

Yhteisöllisyyden ja osallisuuden lisääminen

Näiden tavoitteiden saavuttaminen edellyttää monialaista yhteistyötä kunnan eri toimialojen, hyvinvointialueen, järjestöjen, seurakunnan ja asukkaiden välillä.

Hyvinvointikertomuksen yksi päätarkoituksista on arvioida hyvinvoinnin toteutumista kunnan alueella yhdessä sovittujen mittarien kautta. Laajempi ymmärrys hyvinvoinnin teoriaperustasta sekä sen kriittinen arviointi kulloiseen aikaan peilaten ovat hyvä pohja laadukkaalle hyvinvointikertomukselle.

Kunnan tulee edistää kuntalain mukaan asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. Terveydenhuoltolaki (1326/2010, § 12) velvoittaa kunnan seuraamaan asukkaistensa terveyttä ja hyvinvointia, niihin vaikuttavia tekijöitä sekä tehtyjä toimenpiteitä. Kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain sekä kerran valtuustokaudessa on valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus. Petäjäveden viimeisin laaja hyvinvointikertomus on hyväksytty vuosille 2021-2025. Laajan hyvinvointikertomuksen suunnitelmaosion painopisteitä olivat mielen hyvinvointi, terveelliset

elämäntavat, viihtyisä ja turvallinen Petäjävesi sekä taide ja kulttuuri hyvinvoinnin lisääjinä. Laajan hyvinvointikertomuksen tavoitteiden toteutumisesta ja kuntalaisten hyvinvoinnin tilasta on raportoitu vuosittain hyvinvoinnin vuosiraporteissa.

Hyvinvointikertomus prosessina

VALTUUSTOKAUSITTAIN TOISTUVA SYKLI

4.vuosi 1.vuosi 2.vuosi 3.vuosi 4.vuosi

Tavoitteiden ja toimenpiteiden tarkennus ja painopisteiden valinta
Seuranta ja arviointi

Tavoitteiden ja toimenpiteiden tarkennus ja painopisteiden valinta
Seuranta ja arviointi

Tavoitteiden ja toimenpiteiden tarkennus ja painopisteiden valinta
Seuranta ja arviointi

VUOSITTAIN TOISTUVA SYKLI

Hyvinvointiryhmä / johtoryhmä
Päivittää tavoitteet ja toimenpiteet

Valtuusto
Hyväksyy
tilinpäätöksen, antaa
evästyksensä päivitykselle

Hallitus
Arvioi
toteutumista
osana
tilinpäätöstä

Hallitus
Käsittelee
tavoitteet ja
toimenpiteet osana
talousarviota

Valtuusto
Hyväksyy tavoitteet ja
toimenpiteet

Toimialat
Toteuttavat
toimenpiteet

Huomioi

Valtuustokauden lopussa laaja hyvinvointikertomus kuvaa hyvinvoinnin tilaa, kokoo tehdyn työn ja ehdottaa pitkän aikavälin tavoitteet seuraavalle valtuustolle. Uusi valtuusto tarkentaa laajan hyvinvointikertomuksen vuosittaiset tavoitteet ja seuraa niiden toteutumista.

Kuntastrategiassa tulee ottaa huomioon asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen.

Petäjäveden uudessa strategialuonnoksessa kunnan kehittämistä ohjaavat arvot ovat yhteisöllisyys, vastuullisuus, rohkeus ja arjen sujuvuus. Strategian keskiössä on hyvinvoiva, osallistuva ja turvallinen kunta, jossa palvelut ovat saavutettavia ja kuntalaisten arki toimii eri elämäntilanteissa.

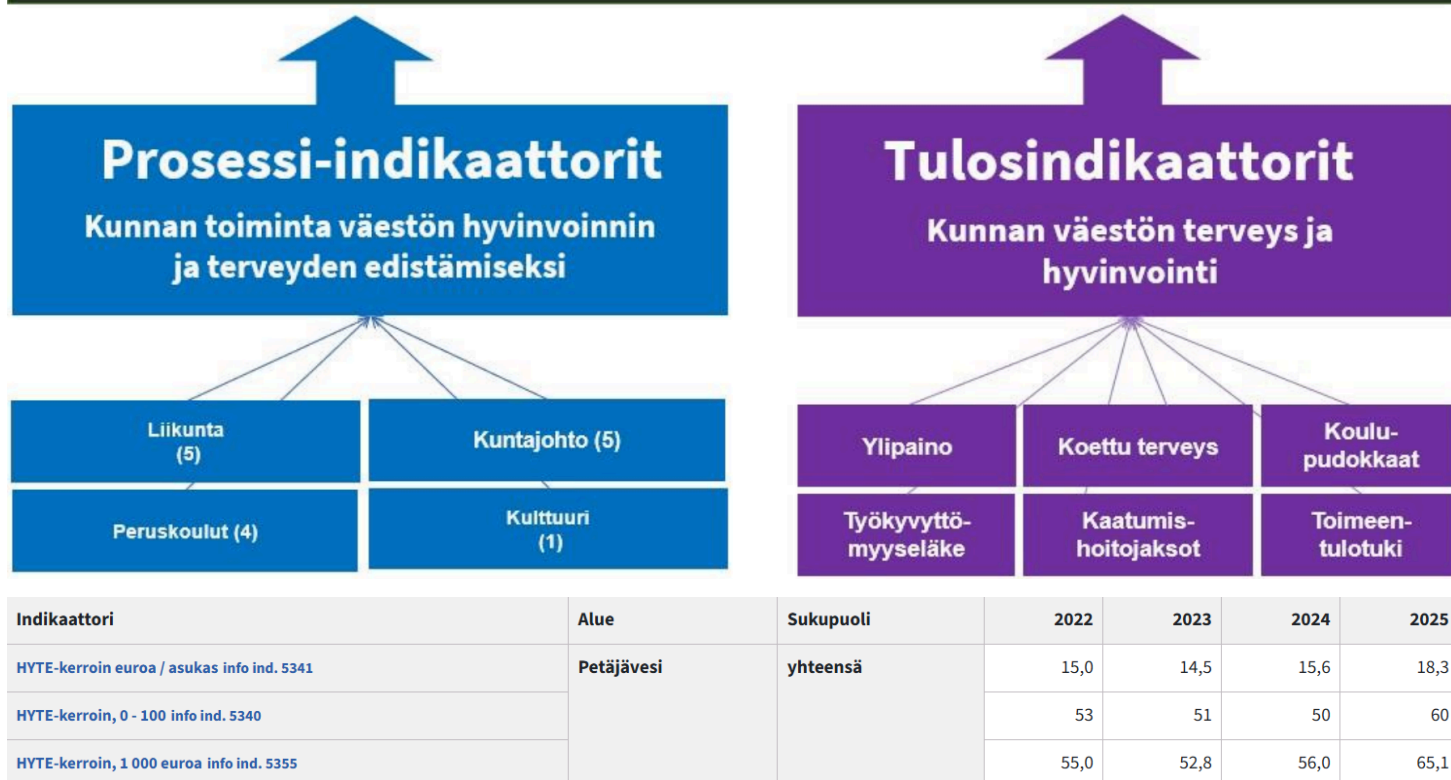
Hyvinvoivat asukkaat nähdään kunnan keskeisenä tavoitteena, ja hyvinvointia edistetään ennaltaehkäisevästi, vahvistamalla osallisuutta, yhteisöllisyyttä sekä terveellisiä elämäntapoja. Strategiassa korostuvat myös elinvoiman vahvistaminen, toimiva yhteistyö eri toimijoiden välillä sekä palveluiden kehittäminen vastaamaan kuntalaisten tarpeita.

Strategian linjaukset ohjaavat kunnan toimintaa ja konkretisoituvat vuosittain talousarvion tavoitteissa sekä hyvinvoinnin edistämisen toimenpiteissä.

Vuonna 2023 kunnassa aloittanut hyvinvointikoordinaattori koordinoi ennaltaehkäisevää hyvinvointityötä. Sitä kehitetään yhdessä alueellisten ja paikallisten toimijoiden kanssa ja samansuuntaisesti kunnan talousarvioprosessin sekä kuntastrategian kanssa.

Kunnille on suunniteltu otettavan käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin. HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Kannustin on suunniteltu otettavan käyttöön vuoden 2023 alusta, jolloin kunnille jaettiin ensimmäisen kerran uudistuksen jälkeinen valtionosuus. Sote-uudistuksesta huolimatta vastuu kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä säilyy kunnilla. HYTE -kerroin ja siihen sidotut eurot lasketaan valittujen tulosindikaattorien ja prosessi-indikaattorien toteutumisen ja kehityksen pohjalta. Tämän lisäksi on hyödynnetty TEA -viisarin tuloksia jotka kuvaavat terveydenedistämisaktiivisuutta eli kunnan toimintaa asukkaidensa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Petäjävedellä Hyte-kerroin on ollut viimeiset kaksi vuotta nousussa mikä tietää suoraan parempaa taloudellista osuutta valtiolta. Esimerkiksi nousu vuoden 2024 tuloksesta (56,0) vuoden 2025 tulokseen (65,1) tarkoittaa karkeasti noin 9 000 € lisäystä valtionosuuteen.

Kuntien HYTE-kerroin

Keski-Suomen hyvinvointialue (HyvaKS) vastaa 22 Keski-Suomen kunnan sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen palveluista, ja sen toiminta käynnistyi 1. tammikuuta 2023. Alan tehtävät luovutettiin hyvinvointialueen vastuulle alueen kunnilta ja kuntayhtymiltä. Näitä tehtäviä hoitava henkilöstö siirrettiin kunnista ja kuntayhtymistä hyvinvointialueen palvelukseen. Tämä vähentää kuntien palkkakustannuksia. Ikääntymisestä ja sairastumisista johtuvat kustannuksetkin tulivat hyvinvointialueen kannettaviksi. Toimintaa varten tarvittavat tilat ja välineet siirrettiin kunnilta hyvinvointialueen hallintaan. Keski-Suomen sairaanhoitopiiri ja Keski-Suomen pelastuslaitos purkautuivat, ja niiden omaisuus sekä velat siirtyivät hyvinvointialueelle.

Keski-Suomen hyvinvointialueen strategiset tavoitteet vuodelle 2030 ovat:

- keski-suomalaisten kokemus omasta hyvinvoinnistaan, terveydestään ja turvallisuudesta taan vahvistuu.
- keski-suomalaisten hyvinvointi- ja terveyserot kaventuvat.

- palveluiden yhdenvertaisuus, saatavuus ja saavutettavuus paranevat.
- toiminnan vaikuttavuus ja kustannustehokkuus vahvistuvat.

Tavoitteet ovat olleet maailmantilanteesta ja hyvinvointialueen huonon taloustilanteen vuoksi hieman vastatulessa, mutta toisaalta projekti on vasta alussa.

Hyvinvointialuemuutoksen myötä myös kunnan tehtävät osaltaan muuttuivat.

Mitä kunta tekee tulevaisuudessa?

1.1 Hyvinvointitiedon kerääminen

Hyvinvointikertomus kokoaa tietoa petäjävetisten terveydestä ja hyvinvoinnista, elinympäristön terveydestä ja turvallisuudesta sekä palvelujen toimivuudesta ja saavutettavuudesta monista eri lähteistä. Suurin osa indikaattoreista on valikoitunut Terveystietokeskuksen (THL) ehdotuksesta hyvinvointikertomusten minimietosisällöksi. Indikaattoritiedossa olennaista on, että tieto löytyy kaikista kunnista/hyvinvointialueilta, se on luotettavaa, olemassa olevista säännöllisistä tiedonkeruista saatavaa, maksutonta, kokoavasti ilmiötä kuvaavaa.

Indikaattorikokonaisuuden tarkoitus on nostaa esiin väestön hyvinvointiin ja terveyteen liittyviä ilmiöitä Petäjävedellä tai Keski-Suomen alueella. On asioita, joita on pidettävä yllä (vahvuudet) ja on asioita, jotka on saatava muuttumaan (haasteet).

Hyvinvointikertomusta laadittaessa oli käytettävissä tuore kuntalaiskysely vuodelta 2025. Saatuja tietoja on vertailtu koko Keski-Suomen tietoihin sekä joiltain osin on katsottu tarkoituksenmukaiseksi verrata tietoja naapurikuntiin, Keuruu, Multia ja Uurainen, sekä suurin piirtein yhtä suuriin kuntiin kuten Hankasalmi ja Toivakka. Indikaattoritietoa tarkastellessa on hyvä myös huomioida pienen kunnan erityispiirteenä se, että vuosittainen muutos voi olla suurempaa pienessä väestöpohjassa. Yksittäinen tulos tai vastaus on prosentuaalisesti isompi muutos kuin suuremmassa väestöpohjassa. Myös osa indikaattoritiedoista jää pienellä kunnalla liian pienen otannan vuoksi saamatta.

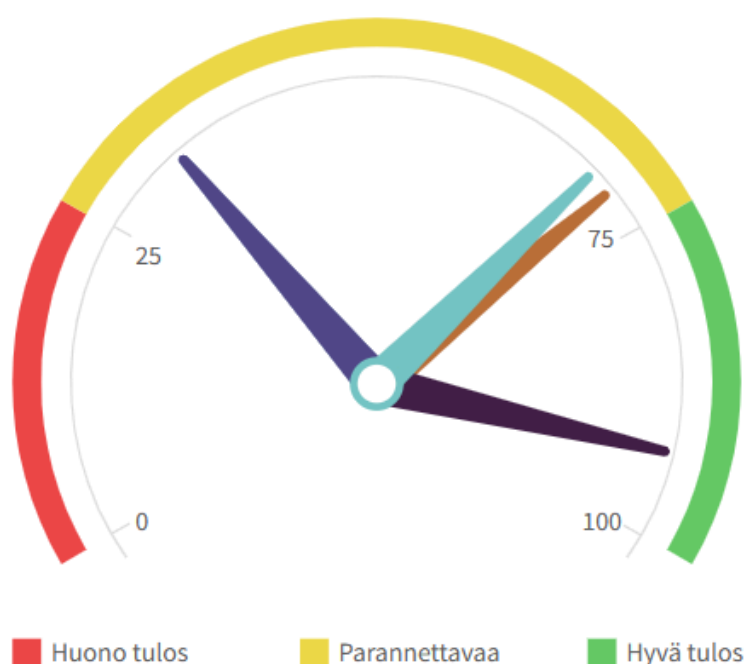
Käytetyt tietokannat:

- Kirjastot.fi
- Kouluterveyskysely
- Kuntaliitto
- Lipas - liikuntapaikat
- MoVe! – mittaukset
- Nuorisotilastot.fi
- Sotkanet
- Taloustutka
- TEAviisari
- Tilastokeskus
- Työ- ja elinkeinoministeriö

TEAviisari on Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) työväline kunnille, hyvinvointialueille ja kouluille. Tiedot kuvaavat terveydenedistämisasiivisuutta eli kunnan ja hyvinvointialueen toimintaa asukkaidensa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Joka toinen vuosi tehtävät kyselyt kuntajohdolle, perusopetukselle, lukio-opetukselle, ammatilliselle koulutukselle, liikuntavastaaville ja kulttuurivastaaville antavat yleiskäsityksen hyvinvointityön kehityksestä. Petäjävesi on hieman verrokkejaan alemmalla tasolla, mikä johtuu pitkälti kuntajohdon ja liikuntapuolen huonoista pisteistä. Tuore Petäjäveden kunnan liikkumisohjelma 2026-2031 parantaa toivottavasti liikuntapuolen tulosta jo lähiaikoina.

TEAviisari

Kaikki sektorit : Petäjävesi 2025

Pisteet	Petäjävesi	Keski-Suomen hyvinvointialue	Keuruu	Multia	Uurainen	Koko maa
Kaikki sektorit	60	72	71	60	68	72
Kuntajohto	33	80	78	58	75	85
Perusopetus	71	64	70	58	60	64
Lukiokoulutus	93	77	51	..	..	69
Ammatillinen koulutus	..	66	..	..	..	66
Liikunta	33	70	75	61	58	69
Hyvinvointialueet	..	59	..	..	..	59
Kulttuuri	69	76	80	64	80	77

2 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

VARHAISKASVATUS

Varhaiskasvatuksen toimintamuodot Petäjävedellä

Petäjävedellä varhaiskasvatuspalveluja tarjotaan Petäjäkallion ja Kintauden päiväkodeissa. Vuorohoitoa järjestetään Petäjäkallion yksikössä sellaisille perheille, jotka tarvitsevat hoitoa varhaiskasvatustilanteiden normaalin toiminta-ajan ulkopuolella (aamut, illat, viikonloput) huoltajan työssäkäynnin tai opiskelun vuoksi.

Avointa varhaiskasvatustoimintaa tarjotaan Petäjäveden perhekeskuksessa, Kulttuurikeskuksessa, kahtena päivänä viikossa. Toiminta on suunnattu alle kouluikäisille kotihoidossa oleville lapsille, yhdessä huoltajiensa kanssa. Avoimen varhaiskasvatuksen tarkoituksena on tarjota tukea lapsen kasvuun ja kehitykseen sekä vanhemmuuteen arjessa. Toiminnalla mahdollistetaan myös vertaiskohtaamiset huoltajien kesken sekä tuodaan varhaisen tuenpalveluita perheille tutuiksi. Avoimeen varhaiskasvatustoimintaan voi osallistua ilman ennakkoilmoittautumista ja ruokailu Masuunissa kuuluu perheille osana toimintaa. Kohtaamispaikka toimintaa perheille tarjoavat Petäjäveden kunnan avoin varhaiskasvatus, MLL:n perhekahvilatoiminta ja SRK:n perhekerhot.

Toimintakulttuuri ja painopistealueet

Petäjäveden varhaiskasvatussuunnitelma ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelmat ovat lapsiryhmätoiminnan pedagogisen suunnittelun lähtökohta. Varhaiskasvatuksen toiminnan arvioinnissa ja dokumentoinnissa käytetään apuna kasvattajatiimin laatimaa tiimisopimusta ja ryhmävasua, jotka ovat tiimien työn suunnittelun, arvioinnin ja kehittämisen työkaluja.

Petäjäveden varhaiskasvatuksessa painottuu luonto- ja ympäristötoiminta. Hyödynnämme monipuolisesti lähiympäristön ja -metsän mahdollisuuksia pedagogisessa toiminnassa. Panostamme myös tunne- ja turvataitoihin, sekä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämiseen.

Terveellisen ja kestävä elämäntavan arvo välittyy monipuolisesti varhaiskasvatuksen eri toiminnoissa. Turvalliset, säännölliset arkirutiinit tutussa ympäristössä luovat perustan terveelliselle elämälle. Tunne- ja vuorovaikutustaidot ovat keskeisessä roolissa lapsen kasvussa ja kehityksessä. Niitä harjoitellaan keskustellen, sovitellen ja leikin kautta arjen tilanteissa. Terveellisen ravinnon merkityksestä keskustellaan päivittäisissä ruokailutilanteissa ja tutustutaan uusiin makuihin maistelemalla ja muiden aistien kautta. Lapsia kannustetaan liikkumaan ja siihen luodaan mahdollisuuksia monipuolisesti päivittäin sisällä ja ulkona. Luontoon tutustutaan metsäretkillä harjoitellen eettisesti ja ekologisesti kestävä elämäntapaa luontoa kunnioittaen ja sen antimia toiminnassa hyödyntäen. Kädentaidoissa hyödynnetään mahdollisimman paljon kierrätysmateriaaleja. Omista tavaroista ja ympäristön siisteydestä huolehtimista sekä jätteiden lajittelua harjoitellaan päivittäin arkisissa tilanteissa.

Varhaiskasvatuksessa taataan lapsen psyykkinen ja fyysinen turvallisuus. Varhaiskasvatuksessa lasta tulee suojata väkivallalta, kiusaamiselta ja muulta häirinnältä. Tämä tarkoittaa kiusaamisen tunnistamista, siihen puuttumista ja ehkäisemistä. Varhaiskasvatuksessa lapset harjoittelevat yhteistyö- ja tunnetaitoja, toisten huomioimista ja kohteliasta käytöstä kaikissa vuorovaikutustilanteissa kasvattajan tuella. Yksiköissä on erilaisia työvälineitä ja materiaaleja ristiriita- ja kiusaamistilanteiden selvittämiseen sekä tunnetaitojen harjoitteluun. Yhteistyön tekeminen huoltajien ja muiden tahojen, kuten koulun kanssa, on erityisen tärkeää kiusaamisen ennaltaehkäisemiseksi. Petäjäveden kunnassa on käytössä kiusaamisen ennaltaehkäisy-suunnitelma.

Leikki kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin lähteenä

Leikki edistää lapsen kokonaisvaltaista kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Lapsen omaehtoiselle leikille sekä yksin että yhdessä kavereiden kanssa annetaan riittävästi aikaa ja rauhaa. Pienryhmät mahdollistavat tutustumisen uusiin kavereihin leikki-tilanteissa.

Lapsen varhaiskasvatuspolulla on yleensä nivelvaiheita, jolloin lapsi siirtyy ryhmästä toiseen tai varhaiskasvatuksesta esiopetukseen. Nivelvaiheiden tukena toimivat erilaiset yhteistyökäytännöt, joita ovat esimerkiksi vierailut muissa lapsiryhmissä ja muu lapsiryhmien välinen yhteistyö, tilojen yhteinen käyttö, pajatoiminta, yhteiset tapahtumat ja retket sekä yksikkökohtaiset teemaviikot.

Esiopetus osana varhaiskasvatusta

Varhaiskasvatus ja siihen kuuluva esiopetus sekä perusopetus muodostavat lapsen kehityksen, ja oppimisen ja hyvinvoinnin kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden ja perustan elinikäiselle oppimiselle

Esiopetuksen keskeisenä tehtävänä on edistää lapsen kasvu, kehitys- ja oppimisedellytyksiä. Toimintaa suunnitellaan lapsilähtöisesti ja sen tehtävä on vahvistaa lapsen myönteistä minäkuvaa ja käsitystä itsestään oppijana. Esiopetusta kehitetään ja järjestetään inklusion periaatteiden mukaisesti. Periaatteisiin kuuluu kaikkia lapsia koskevat yhtäläiset oikeudet, tasa-arvoisuus, yhdenvertaisuus, syrjimättömyys, moninaisuuden arvostaminen sekä sosiaalinen osallisuus ja yhteisöllisyys. Inklusiivisuus on käsitteenä laaja ja se tulee nähdä kaikkia lapsia koskevana ja esiopetuksen järjestämiseen liittyvänä periaatteena, arvona ja kokonaisvaltaisena tapana ajatella.

Esiopetuksella on suuri merkitys lasten kasvun ja oppimisen tuen tarpeiden varhaisessa havaitsemisessa, tuen antamisessa ja samalla vaikeuksien ehkäisemisessä. Lapsella on oikeus oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tukeen (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2025)

PERUSOPETUS

KIRKONKYLÄN KOULU

Painopisteet, toimet ja tapahtumat

Kirkonkylän koulun toimintaa ohjaa koulumme arvopohja.

1. Kunnioitan kaikkia kouluyhteisömme jäseniä.

Jokainen ihminen on arvokas riippumatta siitä, mitä hän osaa tai tekee. Kaikki yhteisömme jäsenet: oppilas, koulunjohtaja, opettaja, ohjaaja, siivooja, keittäjä, talonmies, harjoittelija, sijainen, koulukuraattori, terveydenhoitaja, psykologi jne ovat arvokkaita. Tehtävät ovat vain erilaisia.

2. Rehellisyys

- Arvokeskustelujen avulla pyrimme ohjaamaan oppilaita toimimaan rehellisesti ja oikein itseään sekä muita ihmisiä ja ympäristöä kohtaan.
- Tavoitteena on tukea myös itsesäätelyn kehitystä ja vastuunottamista omasta toiminnasta ja hyvinvoinnista.

3. Tasa-arvo ja suvaitsevaisuus

- Pyrimme siihen, että kukaan ei koe syrjintää sukupuolen tai muun henkilöön liittyvän syyn, kuten iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, seksuaalisen suuntautumisen, terveydentilan tai vammaisuuden perusteella.
- Tavoitteenamme on kasvattaa hyvinvoivia, osallisia ja suvaitsevia yhteiskunnan jäseniä.
- Opetuksella pyritään tukemaan oman kulttuurisen identiteetin rakentumista.
- Kulttuurien moninaisuus on rikkaus.

Koulumme arvopohja ohjaa kouluamme yhteisölliseen ja osallistavaan toimintakulttuuriin, jossa hyväksytään erilaisuus sekä saadaan ja annetaan apua.

Petäjäveden kirkonkylän koulun lukuvuositeemat liittyvät vuosittain hyvinvointiin ja kestäväan kehitykseen. Olemme vahvistaneet yhteisöllisyyden ja osallisuuden kokemuksia koulun yhteisillä tapahtumilla ja teemoilla. Kirkonkylän koululla jatketaan hyvinvoinnin vuosikellon, Hyvinvoinnin neljä vuoden aikaa, käyttöä. Tavoitteena on edelleen vahvistaa oppilaiden hyvinvointitaitoja. Kirkonkylän koululla on pitkät ja vahvat perinteet kiusaamisen vastaisessa työssä. Koulumme on KiVa-koulu. Pitkäjänteinen työ on tuottanut tulosta ja

kiusaaminen on vähentynyt viime vuosien aikana. Kirkonkylän koulussa toteutetaan myös koulun omia kiusaamiskyselyitä ja niiden avulla on päästy hyviin tuloksiin. Kiusaamiseen ja riitoihin on pystytty reagoimaan nopeasti ja seurannat ovat pitkiä, jotta voidaan varmistaa kiusaamisen sammuminen.

Lukuvuonna 2023-2024 koulumme lukuvuositeemana oli Hyvinvoiva, tasa-arvoinen ja lukeva kirkonkylän koulu. Toteutimme teemaa kahdella suuremmalla monialaisella oppimiskokonaisuudella.

1. Lapsen oikeuksien viikko

Lapsen oikeuksien viikon aiheena oli Lapsella on oikeus hyvinvointiin. Teema toteutettiin eri luokkien oppilaista kootuilla sekaryhmillä pajatyöskentelynä. Oppilaat saivat vaikuttaa oman ryhmän työskentely- ja toteutustapojen valintaan.

2. Lukeminen

Toinen monialainen oppimiskokonaisuus toteutettiin tiiviissä yhteistyössä Petäjäveden kirjaston kanssa. Kirjasto tarjosi apua erilaiseen kirjallisuuteen tutustumisessa ja kokosi tasa-arvoa käsittelevää kirjallisuutta tarjolle oppilaille. Lukeminen ja kirjaston lainausmäärät kasvoivat oppimiskokonaisuuden aikana.

Lukuvuonna 2024-2025 Kirkonkylän koulun teemoina olivat 150-vuotisjuhlavuosi ja turvataidot.

1. 150-vuotisjuhlat

Kirkonkylän koulu valmisti historiallisen kavalkadin koulun eri vuosikymmeniltä. Koulun kaikki oppilaat osallistuivat esityksen valistamiseen. Kavalkadia esitettiin kahtena iltana Auditorio Miilussa vanhemmille ja kuntalaisille. Tilaisuuksissa korostui oppilaiden osallisuus ja yhteisöllisyys.

2. Turvataidot

Turvataidot teema toteutettiin monialaisena oppimiskokonaisuutena yhteistyössä ensihoidon, palo- ja pelastuslaitoksen, oppilashuollon sekä EHYT ry:n kanssa. Oppimiskokonaisuus toteutettiin pajatyöskentelynä. Pajoissa käsiteltiin ensiaputaitoja, tunne- ja vuorovaikutustaitoja, laillisuuskasvatusta, oman kehon rajoja, päihdekasvatusta ja digi-turvataitoja.

Lisäksi järjestämme koulun yhteisiä tapahtumia vuosittain:

- Kodin ja koulun päivä, jonka yhteydessä on hyväntekeväisyyskävely
- Lukulanit, joissa koko koulu lukee yhdessä salissa
- Kummioppilastoiminta
- Laulajaiset 2krt lukuvuodessa
- Välkkäkonsertit
- Talviliikuntapäivä
- Oppilaskunnan tapahtumat pitkin lukuvuotta
- Yhteiset juhlat, tärkeimpänä joulun- ja kevätjuhla

Havaitut ilmiöt ja kehittämiskohteet

Kouluterveyskyselyn mukaan yhä useampi oppilas jättää aamupalan syömättä, ja kouluruokaan liittyvä tyytymättömyys on kasvanut. Tämä heijastuu oppilaiden vireystasoon, keskittymiseen ja levollisuuteen koulupäivän aikana. Kouluyhteisö haluaa tulevina vuosina panostaa ravitsemuskasvatukseen, ruokailumyönteisyyden lisäämiseen ja arjen hyvinvointitaitojen vahvistamiseen.

KINTAUDEN KOULU

Kintauden koulun toimintakulttuuri rakentuu yhteisöllisyydestä, laadukkaasta arjen pedagogiikasta sekä yksittäisen oppilaan ja koko kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämisestä. Toimintaa ohjaa perusopetuksen opetussuunnitelma, joka määrittää koulun tavoitteet ja toimintakulttuurin kehittämisen suuntaviivat.

Koulun tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja vastuulliseen toimintaan. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan omat vahvuutensa, kehityskohteensa ja erityislaatunsa sekä arvostamaan itseään. Hyvinvointia tukeva toimintakulttuuri muodostuu paitsi käytännöistä myös kokonaisvaltaisesta ilmapiiristä, jossa jokainen lapsi kokee olevansa hyväksytty ja arvostettu. Koulussa puututaan kiusaamiseen, varmistetaan että jokaisella on oikeus tulla kuulluksi, ja arjen käytännöillä – kuten ruokailun porrastamisella ja välituntiliikuntaan panostamisella – tuetaan lasten hyvinvointia.

Lukuvuoden teemana Kintauden koulussa on turvallisuus ja turvataidot. Teeman myötä kehitetään lasten tunne- ja vuorovaikutustaitoja, itseluottamusta ja valmiuksia toimia erilaisissa turvallisuustilanteissa. Myös koulun aikuiset perehtyvät turvallisuusasioihin: henkilöstö osallistuu koulutuksiin, koulussa järjestetään poistumisharjoituksia ja turvallisuussuunnitelmia päivitetään.

Pienen koulun vahvuutena on se, että kaikki tuntevat toisensa ja yhteisiä tapahtumia on helppo järjestää. Koulun kerhotoimintaan osallistuminen on vilkasta: 85 oppilaasta peräti 63 on mukana vähintään yhdessä kerhossa. Kerhot tarjoavat lapsille monipuolisia mahdollisuuksia harrastaa liikuntaa ja taidetta matalalla kynnyksellä, mikä on erityisen tärkeää alueella, jossa matkat harrastuksiin voivat olla pitkiä. Lisäksi koululla järjestetään soitonopetusta yhteistyössä musiikkiopiston ja kansalaisopiston kanssa.

Liikunnallista koulupäivää tuetaan monin tavoin. Välitunneille tarjotaan liikuntavälineitä ja koulussa toimii liikkavinkkaritoiminta, jossa 4.–6.-luokkalaiset oppilaat järjestävät liikunnallista ohjelmaa toisilleen. Lisäksi järjestetään säännöllisesti sisäliikuntavälitunteja, pingisturnauksia ja perinteinen Aikuiset vs. oppilaat -ottelu. Näillä toimilla vahvistetaan lasten arjen aktiivisuutta ja yhteisöllisyyttä.

Koulussa tunnistetaan, että kiusaamiseen, kouluun kiinnittymiseen ja yhteisöllisyyden rakentamiseen on tarpeen panostaa jatkossa entistä enemmän. Yhteistyö koulunuorisotyöntekijän kanssa tukee oppilaiden hyvinvointia ja erityisesti siirtymää Kintaudelta yläkouluun.

YLÄASTE

Lukuvuosisuunnitelman 2025–2026 mukainen toiminta-ajatus on tarjota laadukasta opetusta oppimisen ja kasvun edistämiseksi. Tavoitteena on hyvinvoiva ja omat mahdollisuutensa saavuttava opiskelija.

Yläasteen strategiset kehittämiskohteet ovat hyvinvointi ja välituntitoiminta. Oppilaiden hyvinvointia pyritään edistämään osallisuutta lisäämällä ja tarjoamalla monipuolisia mahdollisuuksia kouluviihtyvyyden parantamiseksi. Ympäri lukuvuoden hyvinvointiin liittyviä asioita nostetaan esille erilaisilla teemapäivillä, joiden aiheina ovat esimerkiksi mielenterveys ja kaverisuhteet. Hyvinvointiin liittyviin taitoihin ja tietoihin panostetaan lukuvuosittain jokaiselle vuosiluokalle kohdennetuilla oppitunneilla. Välituntitoimintaa kehitetään aktiivisesti yhdessä oppilaskunnan ja koulun henkilökunnan kanssa. Oppilailla on iltapäivisin pidennetty välitunti, jolloin tarjotaan mahdollisuuksia osallistua ohjattuun välituntitoimintaan.

Laaja-alaisen osaamisen paikallisena painopistealueena on itsestä huolehtiminen ja arjen taidot. Kouluyhteisö ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Oppilaat oppivat tuntemaan ja ymmärtämään hyvinvointia ja terveyttä edistävien ja sitä haittaavien tekijöiden.

Yläasteella oppilaskunta-, tukioppilas- sekä KiVa-toiminta ovat kouluhyvinvoinnin kannalta merkityksellisiä toimijoita. Kaikki kolme vahvistavat yhteisöllistä hyvinvointia ja tuovat oppilaiden osallisuutta koulutoimintaan.

Yläasteen oppilaskuntaan kuuluvat kaikki yläasteen oppilaat. Oppilaskunnan toiminnan tarkoituksena on edistää oppilaiden kouluviihtyvyyttä sekä järjestää tapahtumia kouluvuoden aikana. Oppilaskunta pyrkii edistämään oppilaslähtöisten kehittämisideoiden toteuttamista yläasteella tekemällä aktiivista yhteistyötä opettajakunnan sekä muiden koulutoimijoiden, kuten keittiöhenkilöstön kanssa.

Yläasteen tukioppilastoiminnalla edistetään oppilaiden osallisuutta, positiivisen ryhmähengen kehittymistä, kiusaamisenvastaisuutta ja yksinäisyyden vähentymistä. Tukioppilaat ovat tavallisia, vapaaehtoisia nuoria, jotka haluavat toimia kouluyhteisön hyväksi ja auttaa muita nuoria. Koulumme tukioppilaat ovat kahdeksas- ja yhdeksäsluokkalaisten. He toimivat ennen kaikkea nivelvaiheessa kuudesluokkalaisten ja yläasteen puolella seitsemäsluokkalaisten kanssa. Lisäksi tukioppilaat ovat mukana järjestämässä koko yläkoulun yhteistä toimintaa.

Petäjäveden yläaste on mukana Kiusaamisen vastaisessa toiminnassa eli KiVa Koulu toimenpideohjelmassa. KiVa Koulu -toiminnan avulla pyritään ennalta ehkäisemään kiusaamista ja luomaan koko kouluyhteisöä sitouttavaa toimintakulttuuria, jossa kannustetaan asialliseen käyttäytymiseen ja toisten ihmisten huomioimiseen. KiVa-oppitunteja pidetään pitkin lukuvuotta painotetusti 7. luokan oppilaille. Tunneilla opitaan keinoja, joilla voidaan vastustaa kiusaamista. Koulussamme toimii myös koulun aikuisista koostuva KiVa-tiimi, joka selvittää yhteistyössä luokanohjaajan kanssa esiin tulevia kiusaamistapauksia. Koko koulun henkilökunta on perehtynyt KiVa Koulu -ohjelman toteuttamiseen ja kiusaamistapausten selvittämiseen. Yläkoulussa tehdään säännöllisesti kyselyitä, joilla seurataan kiusaamistilannetta.

Yläasteella toimii 8–9. luokkalaisille joustavan opetuksen pienryhmä. Joustavan perusopetuksen tavoitteena on perusopetuksen tehtävää jatkaen tukea opiskelijan kasvua ja kehitystä. Opiskelussa noudatetaan perusopetuksen opetussuunnitelmaa, opetusjärjestelyjen ollessa joustavia ja yksilöllisiä. Opiskelussa vuorottelevat lähiopetus ja työssä oppiminen. Joustavan perusopetuksen tavoitteena on vähentää perusopetuksen keskeyttämistä, ehkäistä syrjäytymistä ja vahvistaa oppilaiden opiskelumotivaatiota ja elämänhallintaa.

Oppilashuoltopalveluiden kokonaistarvetta arvioitaessa mittareina käytetään muun muassa KiVa-koulu- ja kouluterveyskyselyn raportteja sekä käytettyjen oppilashuollon palvelujen määrää. Palvelutarpeen arviointiin voidaan käyttää omia mittareita (esim. hyvinvointikyselyt Wilman/Peda.netin kautta). Arvioinnin toteuttavat kunnan oppilashuollon ohjausryhmä sekä koulukohtainen oppilashuoltoryhmä.

Kouluterveydenhoidon tehtävänä on edistää oppilaiden hyvinvointia ja terveyttä yhteistyössä huoltajien ja koulun henkilöstön kanssa. Kouluterveydenhoidon runko muodostuu vuosittaisista terveystarkastuksista. Laajat terveystarkastukset tehdään ensimmäisellä, viidennellä ja kahdeksannella luokalla. Näihin tarkastuksiin kuuluvat oppilaan tarkastuksen lisäksi vanhempien tapaaminen sekä lääkärintarkastus.

Oppilashuoltoryhmä kokoontuu koulun lukuvuosisuunnitelmassa määritellyllä tavalla. Sitä johtaa koulun oppilashuollosta vastaava henkilö ja ryhmään kuuluvat koulun rehtori, apulaisrehtori, erityisopettajat, opinto-ohjaaja, oppilaskunnanohjaaja, oppilashuoltohenkilöstö sekä oppilaskunnan ja huoltajien edustajat. Oppilashuoltoryhmän tehtävänä on edistää kouluyhteisön hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta sekä hyvinvointia tukevia yhteisiä käytäntöjä. Tätä kehittämistyötä palvelevat mm. kouluterveyskyselyjen koulukohtaiset tulokset, ympäristön terveystarkastukset sekä laajojen terveystarkastusten yhteenvedot.

Lasten ja nuorten kanssa tehtävää työtä ohjaa kunnan lasten ja nuorten hyvinvointiohjelma. Sen pohjalta perustettu Mammutti-ryhmä kokoontuu kolme kertaa vuodessa pohtimaan lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyviä kysymyksiä. Siihen on kutsuttu edustajia kouluista, terveydenhuollosta, sosiaalitoimesta, kirjastosta, vapaa-aikatoimesta, työllisyyspalveluista, poliisista, seurakunnasta ja järjestöistä. Ryhmä suunnittelee ja seuraa lasten ja nuorten hyvinvointipalveluja ja niiden toteutumista.

LUKIO

Petäjäveden lukion arvot perustuvat lukion opetussuunnitelman perusteissa esitettyyn arvopohjaan, jota tarkentaa ja täydentää opiskelija- ja opettajakunnan yhteinen visio siitä, millainen on lukiostamme valmistuva ylioppilas. Visiomme mukaan hän on ihmisenä sivistynyt, hyvinvoiva ja tasapainoinen, elämänmyönteinen ja avarakatseinen. Hänellä on laaja yleissivistys mutta myös syventävää tietoa useilta tieteenaloilta. Hän osaa tehdä luontevasti yhteistyötä erilaisten ihmisten kanssa ja viestii rakentavasti, soveltaa omaksumaansa tietoa ja ajatella kriittisesti. Hänellä on hyvät arjenhallintataidot ja hän osaa ohjata

omaa oppimistaan. Hän arvostaa tietoa ja koulutusta, on sinnikäs ja suhtautuu myönteisesti tulevaisuuteen. Hän on suvaitseväinen ja osaa asettua toisen ihmisen asemaan. Tämän vision toteutumiseen pyritään Petäjäveden lukiossa kehittämällä lukion toimintakulttuuria ja -ympäristöä siten, että se mahdollistaa vision toteutumiseen. Yhteistä arvopohjaa tarkennetaan säännöllisesti arvokyselyiden -ja keskustelujen pohjalta.

Petäjäveden lukio toimii samoissa tiloissa Petäjäveden yläkoulun kanssa, mikä rikastuttaa toimintakulttuuriamme ja antaa monenlaisia mahdollisuuksia eri koulumuotojen yhteistyöhön. Osaltaan tämä luo pohjaa luonnolliselle siirtymälle peruskoulusta toiselle asteelle tutussa, turvallisessa ympäristössä.

Panostamme opiskelijoidemme hyvinvointiin. Koulupäivien aikataulu suunnitellaan niin, että palautuminen ja virkistyminen oppituntien välissä olisi mahdollista. Opiskelijan kokonaisvaltaista hyvinvointia tuetaan varaamalla päivään kiireetön ruokailuhetki terveellisen kouluruoan äärellä. Aamuisin opiskelijoille on tarjolla aamupuuro, ja lisäksi iltapäivisin pyritään mahdollisuuksien mukaan järjestämään välipalatarjoilu.

Petäjäveden lukiossa oppimisen tuki nähdään koko opetushenkilöstön tehtävänä. Lukioopintojen alkaessa ryhmänohjaaja, opinto-ohjaaja ja erityisopettaja kertovat erilaisten tukitoimien saatavuudesta opiskelijoille. Huoltajille asiasta tiedotetaan sähköisen opiskelijarekisterin (Wilma) välityksellä, lukion kotisivuilla sekä vanhempainillassa. Lukio-opintojen alkuun sijoittuvat opintojaksot Minä lukiolaisena (TO1) ja Lukiolaisen hyvinvointi (TO2) tukevat mm. opiskelu- ja elämänhallintataitojen kehittymistä. Lisäksi esimerkiksi ruotsin ja englannin nivelkurssit (RUB9V ja EN10V) on suunniteltu ennakoivaksi tueksi niille, joille kielten opiskelu on ollut peruskoulussa haastavaa. Kaikki ensimmäisen vuoden opiskelijat osallistuvat myös lukivaikeutta kartoittavaan alkuseulontaan. Tuki lukion alussa voi perustua myös opiskelijan edellisestä oppilaitoksesta saatavaan ns. niveltietoon.

Lukiolaisen hyvinvointi -opintojakson tavoitteina ovat opiskelijan hyvinvointiosaamisen lisääntyminen, tutustuminen uusiin opiskelutovereihin ja ryhmäytyminen sekä lukiolaisen arjenhallintataidot. Keskeisiä sisältöjä ovat psyykinen hyvinvointi, liikunta ja fyysinen hyvinvointi, ravinto, uni, päihteet, arjenhallinta ja ryhmänohjaus. Opintojakson sisällöt tähtäävät laaja-alaisesti opiskelijan hyvinvoinnin lisäämiseen. Opiskelijan hyvinvointiosaaminen lisääntyy arjenhallinnan sekä fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin osa-alueilla. Opiskelijan tunne- ja empatiataidot kehittyvät opintojaksolla. Opintojaksolla toimitaan paljon ryhmässä, jolloin opiskelijan sosiaaliset taidot, yhteistyökyky sekä yhdessä oppimisen taidot kehittyvät.

Lukio on oppiva yhteisö, joka edistää kaikkien jäsentensä oppimista ja haastaa tavoitteelliseen työskentelyyn. Yhteisön rakentuminen edellyttää, että jokainen osallistuu välittämisen ilmapiiriin luomiseen. Yhteisöllistä ja yksilöllistä oppimista vahvistavia käytäntöjä kehitetään suunnitelmallisesti. Toiminta on opiskelijalähtöistä, ja se vahvistaa opiskelijan omaa kehitystä ja hyvinvointia sekä oppimista ja jaksamista. Myönteinen asenne oppimiseen luo perustaa tulevaisuuden taidoille ja myöhemmälle oppimiselle.

Liikunnallinen toimintakulttuuri lisää motivaatiota elämänmittaiseen liikunnallisuuteen ja luo rakenteita liikkumiseen lukion arjessa. Samalla se vähentää paikallaan oloa ja stressin kokemuksia sekä edistää oppimista. Riittävästä levosta huolehtiminen ja opiskelupäivän aikaiset tauot tukevat jaksamista ja palautumista. Ruokailu on osa opiskelijoiden hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Yhteisöllisyyttä, turvallista ilmapiiriä ja mielen hyvinvointia edistävät toimintatavat ovat osa jokaista koulupäivää. Opiskelijaa ohjataan tunnistamaan oma ainutlaatuisuutensa, luomaan ja ylläpitämään ihmissuhteita sekä arvostamaan itseään ja muita.

KOULUJEN KERHOTOIMINTA PETÄJÄVEDEN KUNNASSA

Koulujen kerhotoimintaa rahoitetaan Petäjävedellä sekä Harrastamisen Suomen mallin että Opetushallituksen kerhojen kehittämisrahan ja näihin avustuksiin liittyvien kunnan omarahoitusosuuksien turvin.

Harrastamisen Suomen mallin rahoitusta Petäjäveden kunta on saanut seuraavasti

2023 – 2024 40 000 euroa, 2024 – 2025 35 000 euroa ja vuodelle 2025 – 2026 36 000 euroa.

Kerhotoiminnan kehittämisen avustusta

2023 – 2024 10 000 euroa ja 2024 – 2025 7 000 euroa.

Ohjausryhmässä on edustaja joka koululta sekä vapaa-aikatoimesta.

Kerhotoiminnan konkreettisesti järjestää kerhokoordinoija, joka hoitaa kerhojen juoksevat asiat myös kerhokauden aikana. Kerhokoordinoija osallistuu myös alueellisiin Harrastamisen Suomen Mallin koordinaattoritapaamisiin. Kerhokoordinoijan työhön on jyvitetty koulunkäynninohjaajan työaikaa 0,2 henkilötyövuotta. Kerhojen vetäjät ovat oman alansa taitajia joko ammattinsa tai harrastuneisuutensa kautta.

Kerhotarjonta on pyritty pitämään jokaisella koululla monipuolisena, jotta kaikille löytyisi mieluinen, ilmainen harrastus koulupäivien yhteyteen. Kerhotoiveita pyritään kartoittamaan koululaisilta jokakeväisin kyselyin ja herkällä korvalla kuuntelemalla ja trendejäkin seuraamalla.

Kerhotarjonta kouluittain 2025 – 2026

Kirkonkylän koulu

Pöytätennis, kädentaidot, käsityökerho, jaliskerho, metsästysammunta, frisbeegolfkerho, teatteri/näyttämötaistelu, toinilan kuviskerho, säbäkerho, Quan dao Kung Fu, draamaryhmä, Riikan liikka, kokkikerho, musakerho ja Minecraft -etäpelikerho

Kintauden koulu

Palloilukerho, tiedekerho, metsästysammunta, kuviskerho, askartelukerho, kuviskerho, liikkakerho ja Minecraft -etäpelikerho

Yläkoulu

Pöytätennis, kuntosali, kuvataidepaja, teatteri/näyttämötaistelu, metsästysammunta, draamaryhmä, Quan dao Kung Fu ja vaellusryhmä Feenixin kilta

Kerhoihin osallistuminen kouluittain

	Kintaus (oppilaita n. 80)	Kirkonkylän koulu (oppilaita n. 170)	Yläaste (oppilaita n. 150)
2023-2024		124	28
2024-2025	57	110	29
2025-2026	63	108	28

Lasten ja nuorten harrastaminen ja kerhoihin osallistuminen alkaa vähentyä viidennen ja kuudennen luokan aikana, kun lähestytään yläasteikää. Tämän ilmiön ehkäisyyn etsitään vastauksia valtakunnallisesti Harrastamisen Suomen Mallin hankkeiden ja tutkimuksenkin kautta ja tähän tulisi panostaa myös meillä Petäjävedellä. Tavoitteita ja toimenpiteitä voisi miettiä yhdessä koulunuorisotyön kanssa ja hyödyntää myös Harrastamisen Suomen Mallin materiaalipankin vinkkejä.

Erityislasten ja -nuorten harrastaminen vaatii usein erityisjärjestelyjä. Harrastaminen oman ikäisten kanssa on kuitenkin tärkeää omaan ikäluokkaan ja yhteiskuntaan kiinnittymisen ja osallisuuden kokemuksen vuoksi. Koulun kerhojen tulisi tarjota myös tuen tarpeisille lapsille ammattitaitoisesti tuettu ja turvallinen harrastusympäristö. Tähän voisimme pyrkiä kerhojen ohjaajia kouluttamalla ja tarjoamalla oppilaan tuntevan ohjaajan kerhoon avuksi. Apuohjaajien kohdalla Petäjävedellä on näin toimittukin ja tätä toimintaa tulee jatkaa.

Yläkouluikäisten tuen tarpeisten nuorten kanssa voisi koulun harrastusryhmiin lähteä tutustumaan ja tarjota kokeilevaa harrastustoimintaa yksilötasollakin.

PERHEKESKUS

Petäjävedellä Perhekeskus sijaitsee keskeisesti Kulttuurikeskuksen toisessa kerroksessa. Perhekeskus toimii lähipalveluperiaatteella, eli asiakas saa tarvitsemansa avun ja tuen fyysisesti lähellä omaa arkiympäristöään, verkostomaisena ja jalkautuvana toimintana. Perhekeskustoimintamalli koostaa yhteen perheiden arjen verkostot ja lapsiperheiden hyvinvointia, terveyttä, kasvua ja kehitystä edistävät sekä varhaisen tuen ja hoidon palveluja, mm. Keski-Suomen Hyvinvointialueen puhe- ja toimintaterapeuttien sekä perheneuvolan palvelut asiakastapaamisineen. Monitoimijat -tiimi kokoontuu kuukausittain Perhekeskuksen kahvihuoneessa, koostaen yhteen lapsiperhepalveluiden tuottajat Petäjävedellä, yli hallintorajojen. Tiimi toimii tarvittaessa myös kuntoutustyöryhmänä.

Petäjäveden kunnan varhaiskasvatus, Olkkari, tarjoaa kotihoidossa oleville perheille myös avointa toimintaa, vertaistukea, kohtaamispaikan sekä ohjauksen varhaisen tuen ja hoidon palveluihin. Vanhemmat ja perheet saavat tukea vanhemmuuteen varhain, matalalla kynnyksellä sekä oikea-aikaisesti.

Kolmannen sektorin toimijat tarjoavat perheille avointa toimintaa perhekerhojen muodossa, aktiivisimpana Petäjäveden Seurakunnan iltaperhekerho ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton Petäjäveden osaston perhekahvila.

Petäjäveden perhekeskuksen asiakaskäynnit, kaikki käynnit yhteensä 2024:

- tammikuu 171
- helmikuu 269
- maaliskuu 232
- huhtikuu 241
- toukokuu 221
- kesäkuu 29
- heinäkuu 19
- elokuu 247
- syyskuu 326
- lokakuu 323
- marraskuu 207
- joulukuu 106

Petäjäveden perhekeskuksen asiakaskäynnit, kaikki käynnit yhteensä 2025:

- tammikuu 222
- helmikuu 175
- maaliskuu 194
- huhtikuu 202
- toukokuu 168
- heinäkuu 48
- elokuu 132
- syyskuu 163

AVOIN VARHAISKASVATUS, OLKKARI

Avointa varhaiskasvatusta järjestetään Petäjäveden Perhekeskuksella kaksi kertaa viikossa, ja se on suunnattu kaikenikäisille kotihoidossa oleville lapsille ja heidän perheilleen. Avoimen varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea vanhemmuutta ja rikastaa perheen arjen verkostoja sekä tuoda varhaisentuen palvelut tutuiksi arjessa. Avoimen päiväkodin toiminnassa on mukana säännöllisesti varhaiskasvatuksen erityisopettaja, jolloin tarvittavaa tukea kasvuun ja kehitykseen saadaan jalkautettua koteihin asti. Lisäksi asiakkaille tarjotaan arjen tukitoimena ilmainen ruokailu koulun ruokalassa, Masuunissa.

NUORISOPALVELUT

Petäjävedellä työskentelee vakituisesti yksi nuoriso-ohjaaja. Elokuussa 2025 – heinäkuussa 2026 kunnassa on lisäksi hankkeen kautta koulunuorisotyöntekijä, joka toimii 5. – 9.-luokkalaisten parissa. Nuorisotalo Feenix sijaitsee aivan yläkoulun tuntumassa. Vuonna 2024 nuorisotalotoimintaa tiloilla oli kahdesti viikossa 3-6.-luokkalaisille ja kolmena päivänä viikossa tila oli avoinna yli 13-vuotiaille. Ala-asteen avoimissa kävijämäärät pyörivät keskimäärin 35 lapsen tuntumassa. Arkisin isompien nuorten illoissa oli keskimäärin 15 kävijää ja perjantai-iltaisina keskimäärin 50 kävijää. Nuorten iltojen valvontavuoroissa työllistettiin myös kolme petäjävetistä nuorta apuvalvojina. Nuorisopalveluiden puolesta oli ohjaaja mukana myös kintauden lasten peli-illoissa. Nuorisotalotoiminnan lisäksi nuorisopalvelut osallistuu yhteisölliseen toimintaan kaikilla kunnan kolmella koululla sekä järjestää leiri- ja retkitoimintaa ja toimii myös nuorisovaltuuston ohjaajana. Kolmannen sektorin toimijat ovat merkittävä yhteistyötaho nuorisopalveluille.

ETSIVÄ NUORISOTYÖ

Etsivän nuorisotyön tehtävä on tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori ja auttaa häntä sellaisiin palveluihin ja muun tuen piiriin, joilla edistetään nuoren kasvua, itsenäistymistä, osallisuutta yhteiskuntaan ja muuta elämänhallintaa sekä pääsyä koulutukseen ja työmarkkinoille (Nuorisolaki 1285/2016).

Palvelu on suunnattu 15–28-vuotiaille nuorille ja sitä rahoitetaan Aluehallintoviraston myöntämällä valtionavustuksella. Vuoden 2024 alusta etsivää nuorisotyötä on alettu järjestämään Petäjäveden, Uuraisten ja Multian kuntayhteistyönä. Hallintokuntana toimii Petäjävesi ja palvelun tuottamiseen kuntien alueella on resursoitu kaksi henkilötyövuotta. Ensisijainen kohderyhmä on työ- ja koulutuselämän ulkopuolelle jääneet nuoret, mutta tukea tarjotaan kaikille nuorille. Petäjävedellä 15–28-vuotiaiden nuorten osuus väestöstä vuonna 2024 oli 12,1 %, eli 431 nuorta. Arvio syrjäytymisriskissä olevista nuorista vuonna 2023 oli 62 nuorta.

Asiakkaat ohjautuivat etsivään nuorisotyöhön mm. peruskoulusta, työllisyysalueelta, hyvinvointialueelta, toisen asteen oppilaitoksista ja vanhempien sekä nuorten suorien yhteydenottojen kautta. Etsivässä nuorisotyössä asiakkuudet ovat usein pitkiä kasaantuneiden haasteiden vuoksi. Ohjaaminen keskittyy sosiaaliseen vahvistamiseen, kuten arjen- ja elämänhallinnan kysymyksiin, harrastuksiin ja vapaa-aikaan sekä nuoren omien vahvuuksien löytämiseen. Siirtymävaiheiden ohjauksessa keskiössä olivat opiskelu- ja työelämäasiat, kutsunnat ja varusmiespalvelu, palveluihin pääseminen sekä itsenäiseen asumiseen ja taloudenhallintaan liittyvä tuki. Etsivä nuorisotyö tekee monialaista yhteistyötä alueen verkostojen kanssa.

SEURAKUNTA

Petäjäveden seurakunta tukee kaikenikäisten kuntalaisten sosiaalista ja hengellistä hyvinvointia erilaisten kerhojen ja toimintojen kautta. Näistä esimerkkinä mm. lapsiperheiden iltaperhekerho, alakouluikäisten toiminnalliset Kids' illat, kehitysvammaisille sekä mielenterveys- ja päihdekuntoutujille suunnattu Lurina-kerho, eri-ikäisten kuorot sekä Ystävän pysäkki, joka on kaikille avoin, yhteisöllinen viikottainen ruokailutapahtuma.

Monet tapahtumat toteutetaan seurakunnassa vapaaehtoisvoimin. Vapaaehtoiset lisäävät osaltaan hyvinvointia mahdollistaessaan toimintoja, mutta myös vapaaehtoistyö itsessään on hyvinvointia lisäävää.

Ihmisten taloudellisen tilanteen kiristyminen on näkynyt viime vuosina erityisesti seurakunnan diakoniatyössä asiakasmäärän kasvuna. Taloudellisen hyvinvoinnin tukeminen on osa diakoniatyötä.

Asiakaskontaktien lukumäärä vuonna 2024 387, joista eri asiakkaita 141 (vuonna 2023 298 ja 127). Taloudellisia avustuksia vuonna 2024 308 kappaletta (vuonna 2023 245kpl)

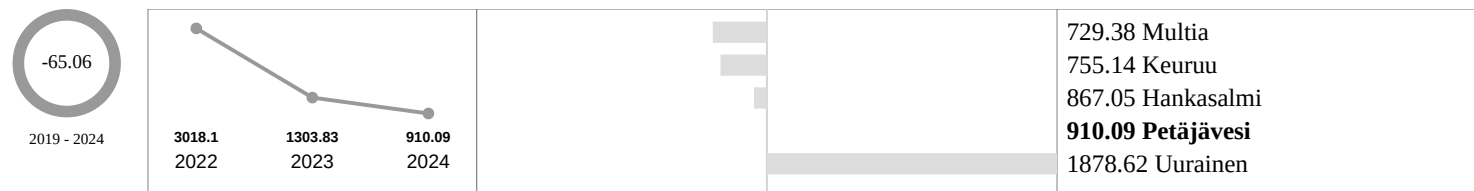
Valtakunnallisilta avustusjärjestöiltä saadun avun lisäksi yksityisten henkilöiden, paikallisten yhdistysten ja yhteisöiden sekä järjestöiden lahjoitusten avulla voidaan seurakunnan diakoniatyön kautta helpottaa perheiden ja yksilöiden taloudellista selviytymistä ja sitä kautta myös lisätä hyvinvointia kunnassa.

TALOUS JA ELINVOIMA

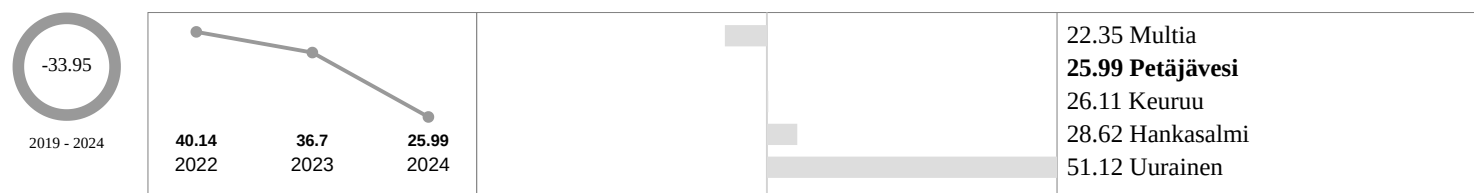
Talous

Tulot

Valtionosuudet yhteensä euroa / asukas

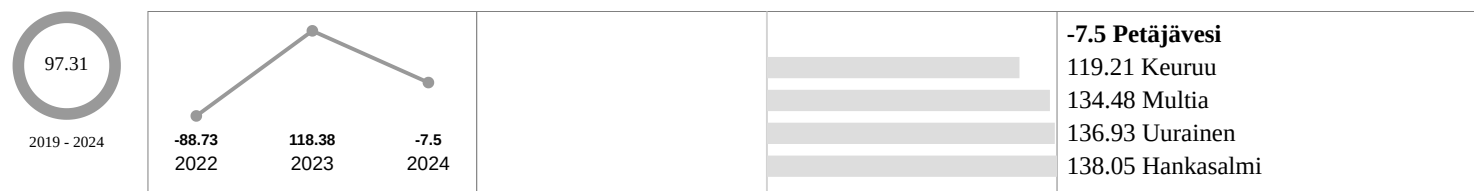
Valtionosuudet, % nettokustannuksista

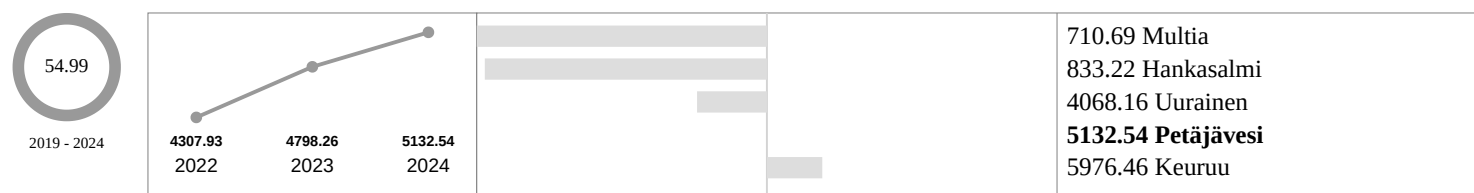
Vuosikate, euroa / asukas

Vuosikate, % poistoista

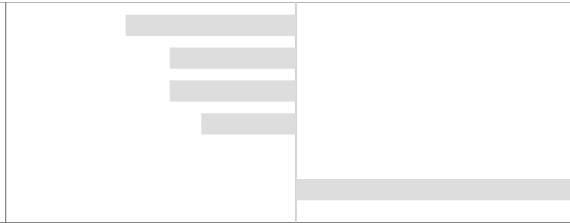
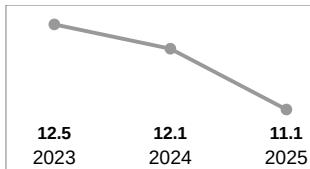
Lainakanta 31.12., euroa / asukas

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

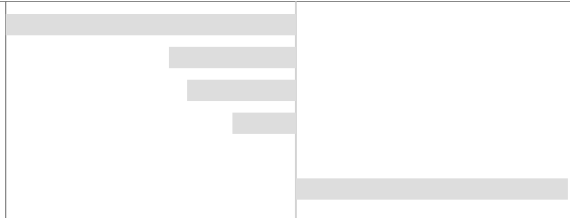
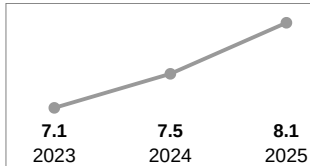

7 - 15-vuotiaat, % väestöstä

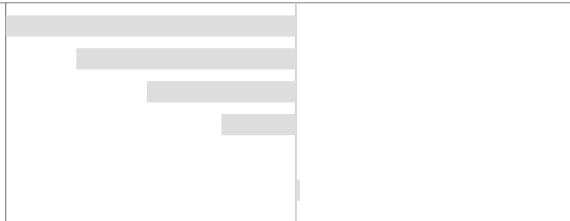
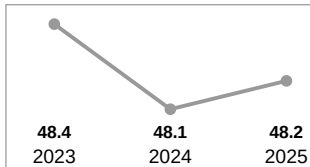
8.4 Multia
9.1 Hankasalmi
9.1 Keuruu
9.6 Keski-Suomi
11.1 Petäjävesi
15.7 Uurainen

16 - 24-vuotiaat, % väestöstä

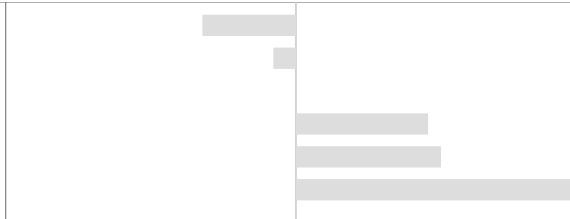
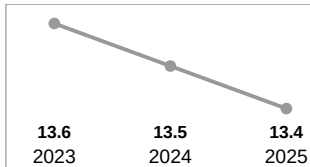
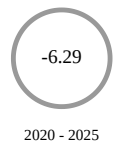
4.9 Multia
6.7 Hankasalmi
6.9 Keuruu
7.4 Uurainen
8.1 Petäjävesi
11.1 Keski-Suomi

25 - 64-vuotiaat, % väestöstä

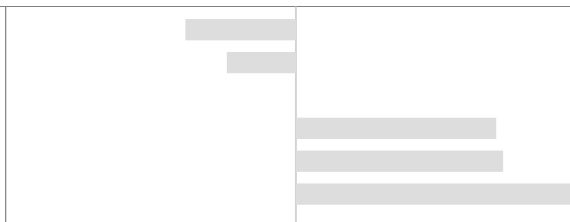
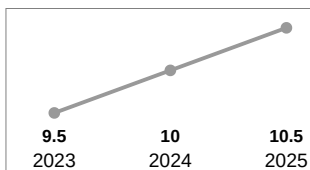
40.8 Multia
42.6 Keuruu
44.4 Hankasalmi
46.3 Uurainen
48.2 Petäjävesi
48.3 Keski-Suomi

65 - 74-vuotiaat, % väestöstä

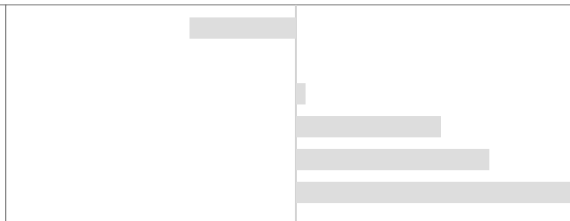
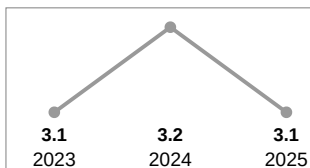
10.5 Uurainen
12.7 Keski-Suomi
13.4 Petäjävesi
17.5 Hankasalmi
17.9 Keuruu
22.4 Multia

75 - 84-vuotiaat, % väestöstä

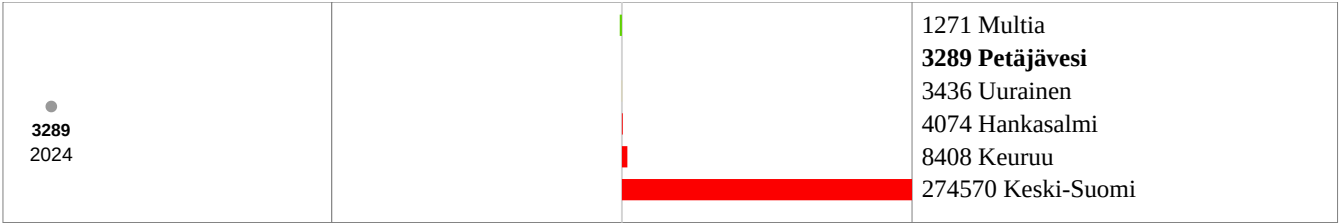
8.9 Uurainen
9.5 Keski-Suomi
10.5 Petäjävesi
13.4 Multia
13.5 Hankasalmi
14.7 Keuruu

85 vuotta täyttäneet, % väestöstä

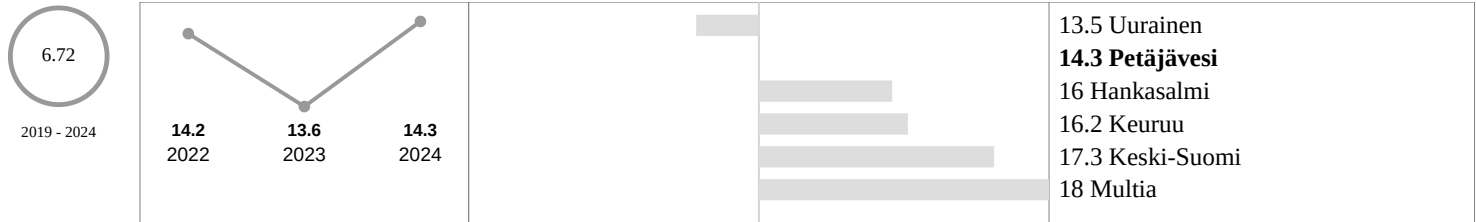
2 Uurainen
3.1 Petäjävesi
3.2 Keski-Suomi
4.6 Hankasalmi
5.1 Keuruu
6.1 Multia

Väestöennuste 2030 (laskettu 2024)

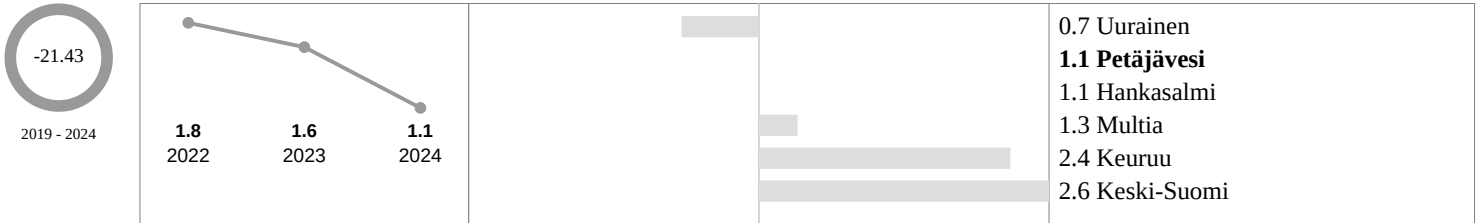

Elinvoima

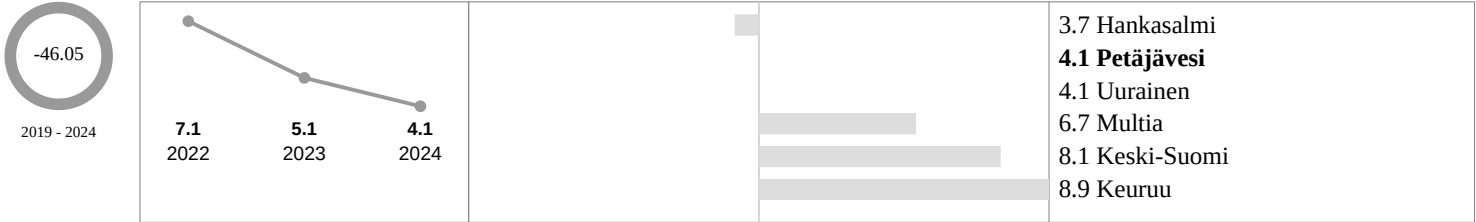
Kunnan yleinen pienituloisuusaste

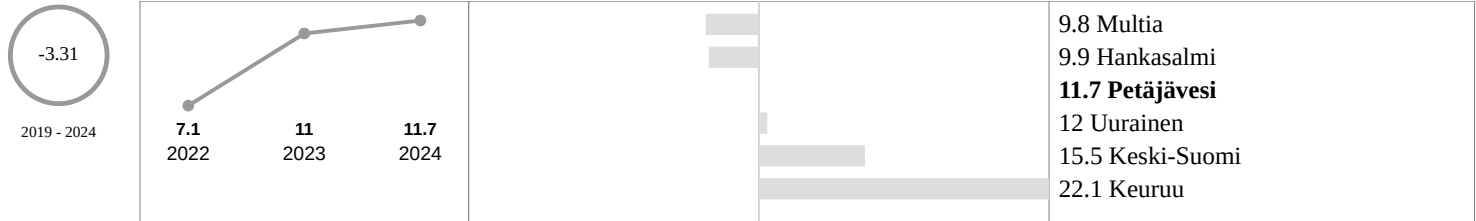
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

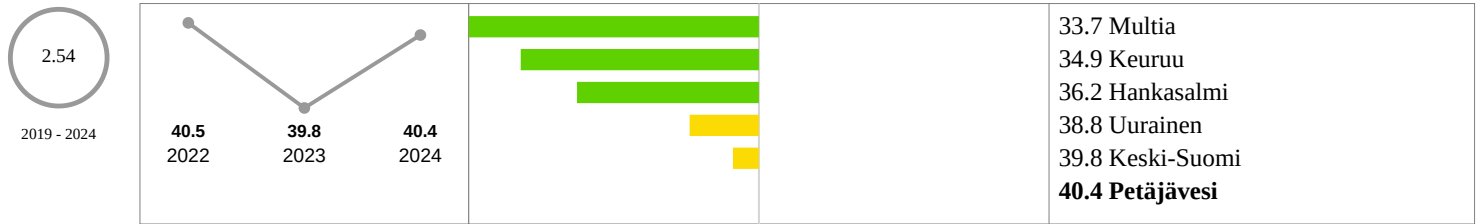
Toimeentulotukea saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä

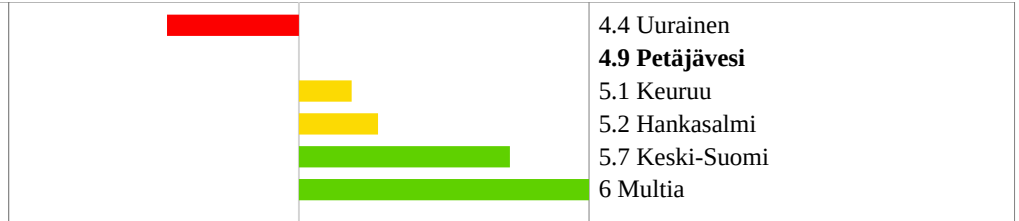
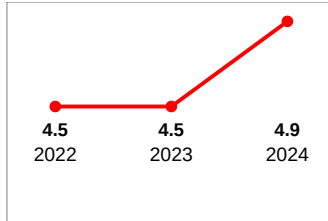
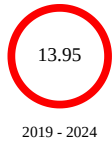
Toimeentulotukea saaneet 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Työlliset, % väestöstä

Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15 - 64-vuotiaista

TALOUS JA ELINVOIMA - Yhteenveto

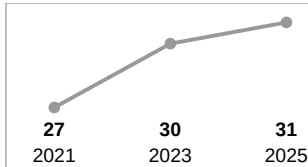
Petäjäveden kunnan talous ja elinvoima olivat vuonna 2025 monella mittarilla huolestuttavalla tasolla. Valtionosuudet ovat vähentyneet ja kunnan velkataso on verrokkikuntia suurempi pois lukien Keuruu. Petäjäveden kuntaa erottaa monesta verrokkikunnasta se, että väestö on melko reilustikin keskiarvoa nuorempaa. Naapurikunnassa Multialla on yli 65 -vuotiaiden lukumäärä päälle 40 % kunnan kokonaisväkiluvusta, kun Petäjävesi jää tasan 30% lukemaan. Käänteisesti sama on näkyvissä lasten määrässä. Petäjävedellä on ainakin vielä suhteessa melko paljon lapsia ja lapsiperheitä kokonaisväkilukuun nähden. Tämä näkyy myös lasten ja lapsiperheiden palvelutarpeessa.

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET

Hyvinvointi

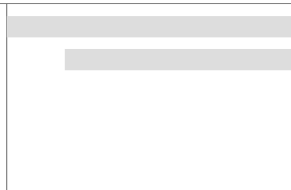
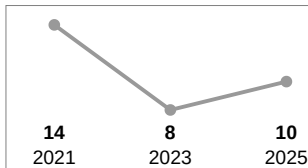
Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

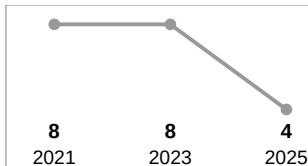
18 Uurainen
20 Keski-Suomi
21 Hankasalmi
31 Petäjävesi
31 Keuruu

Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

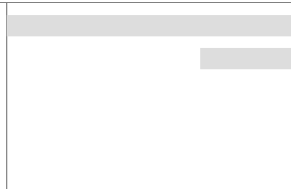
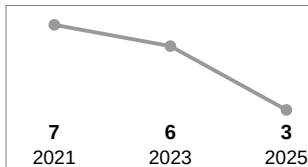
5 Keuruu
6 Keski-Suomi
10 Petäjävesi
10 Uurainen
14 Hankasalmi

Tupakoi päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

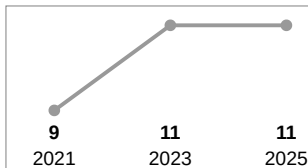
1 Keuruu
2 Keski-Suomi
3 Uurainen
4 Petäjävesi
9 Hankasalmi

Nuuskaa päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

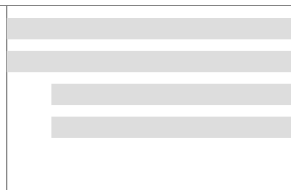
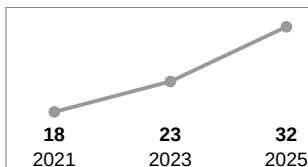
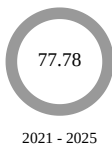
0 Keuruu
2 Keski-Suomi
3 Petäjävesi
3 Uurainen
5 Hankasalmi

Ei yhtään läheistä ystävää, % 8. ja 9. luokan oppilaista

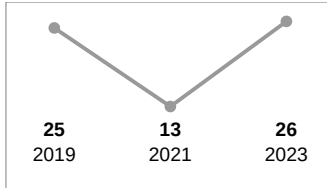
8 Keski-Suomi
10 Keuruu
11 Petäjävesi
11 Uurainen
12 Hankasalmi

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista

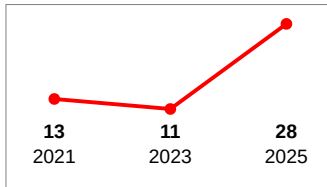
19 Uurainen
19 Hankasalmi
21 Keski-Suomi
21 Keuruu
32 Petäjävesi

Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista (-2023)

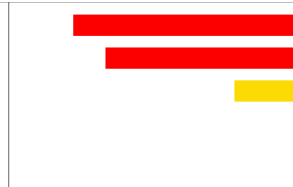
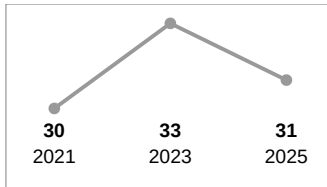
19 Keski-Suomi
20 Hankasalmi
23 Uurainen
25 Keuruu
26 Petäjävesi

Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

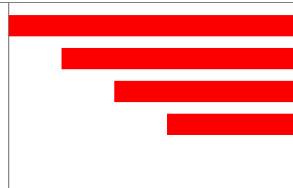
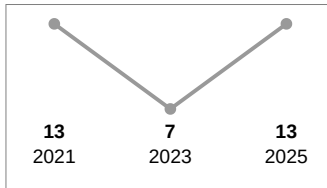
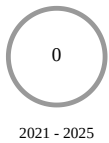
18 Uurainen
28 Petäjävesi
40 Keski-Suomi
46 Keuruu
57 Hankasalmi

Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

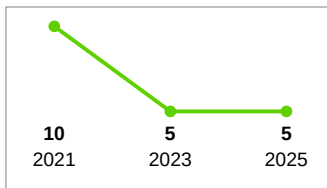
24 Hankasalmi
25 Uurainen
29 Keski-Suomi
31 Petäjävesi
40 Keuruu

Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % 8. ja 9. luokan oppilaista

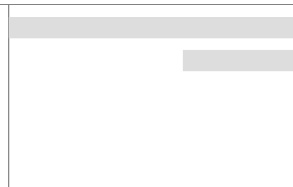
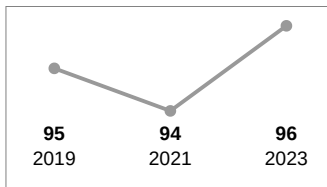
2 Uurainen
4 Keuruu
6 Keski-Suomi
8 Hankasalmi
13 Petäjävesi

Pelaa rahapelejä viikoittain, % 8. ja 9. luokan oppilaista

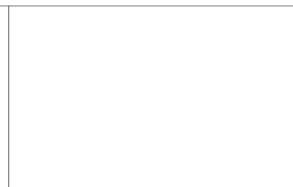
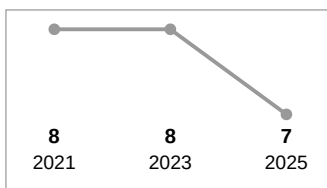
3 Hankasalmi
3 Keuruu
5 Petäjävesi
7 Keski-Suomi
8 Uurainen

Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2019-2023)

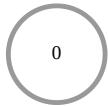
91 Hankasalmi
94 Keuruu
96 Petäjävesi
96 Keski-Suomi
99 Uurainen

Kokee terveydentilansa kesinkertaiseksi tai huonoksi, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

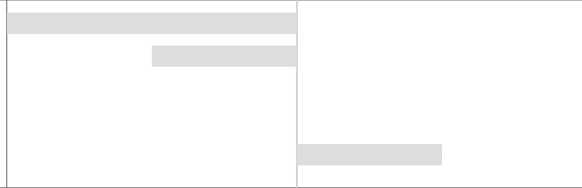
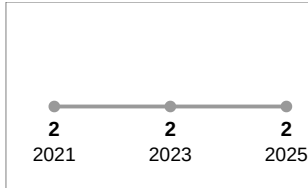

7 Petäjävesi
7 Keuruu
8 Uurainen
8 Keski-Suomi
18 Hankasalmi

Ei yhtään hyvää ystävää, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

2021 - 2025

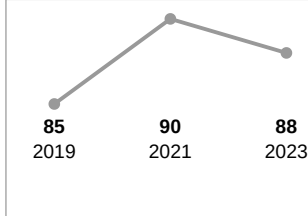

0 Hankasalmi
1 Keski-Suomi
2 Petäjävesi
2 Keuruu
3 Uurainen

Harrastaa jotakin vähintään yhtenä päivänä viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2019-2023)

2019 - 2023

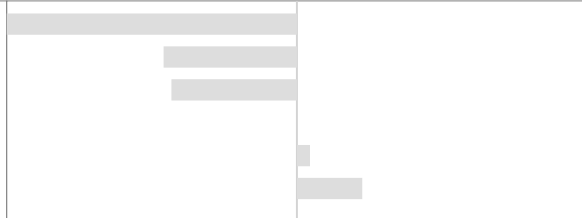
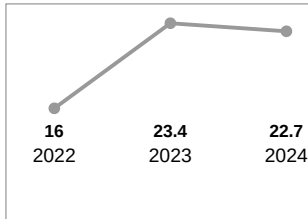

83 Uurainen
87 Hankasalmi
88 Petäjävesi
88 Keuruu
89 Keski-Suomi
97 Multia

Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä

2019 - 2024

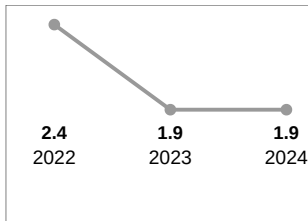

11.6 Hankasalmi
17.6 Multia
17.9 Keski-Suomi
22.7 Petäjävesi
23.2 Uurainen
25.2 Keuruu

Omaishoidon tuen 65 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä

2019 - 2024

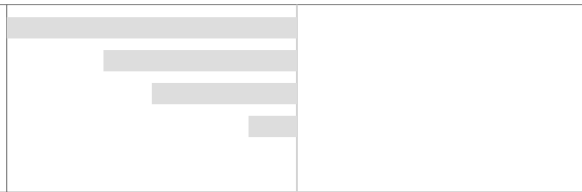
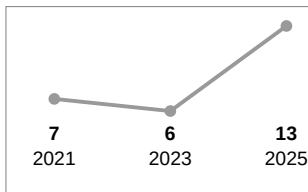

1.9 Petäjävesi
1.9 Keuruu
1.9 Multia
2.3 Uurainen
2.5 Keski-Suomi
2.7 Hankasalmi

Korkea positiivinen mielenterveys, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

2021 - 2025

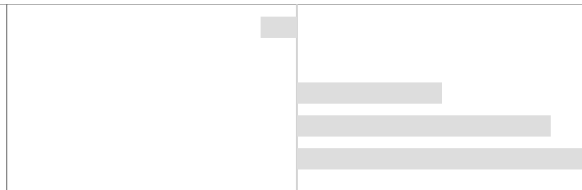
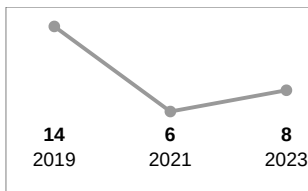

7 Uurainen
9 Keuruu
10 Keski-Suomi
12 Hankasalmi
13 Petäjävesi

Erittäin heikko osallisuuden kokemus, % 8. ja 9. luokan oppilaista

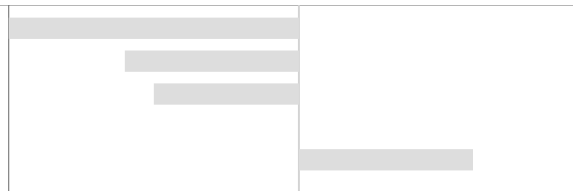
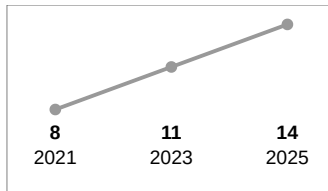
2019 - 2023

7 Uurainen
8 Petäjävesi
12 Keski-Suomi
15 Keuruu
16 Hankasalmi

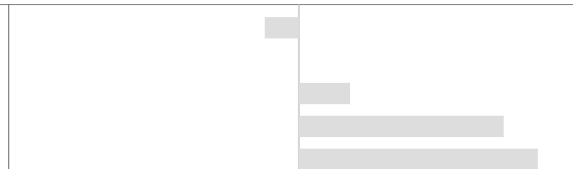
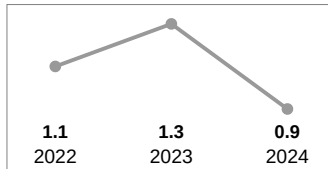
Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

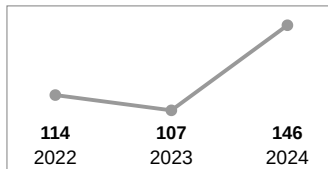
4 Uurainen
8 Keski-Suomi
9 Keuruu
14 Petäjävesi
20 Hankasalmi

Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0 - 17-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL)

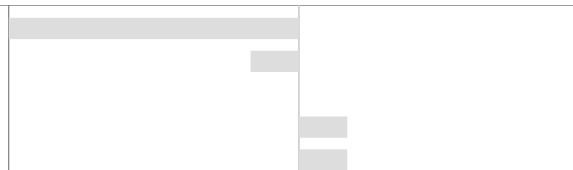
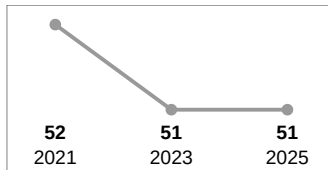
0.7 Uurainen
0.9 Petäjävesi
1.2 Hankasalmi
2.1 Keski-Suomi
2.3 Keuruu
2.6 Multia

Lastensuojeluilmoitusten lukumäärä (THL)

28 Multia
103 Uurainen
146 Petäjävesi
216 Hankasalmi
280 Keuruu
11245 Keski-Suomi

Mahdollisuus keskustella koulussa aikuisen kanssa mieltä painavista asioista, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2019-)

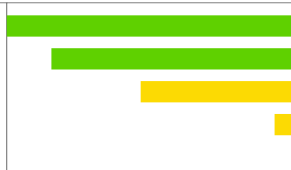
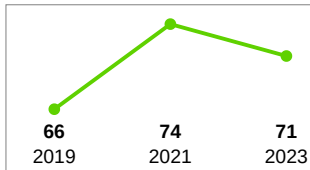
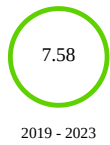

39 Uurainen
49 Keski-Suomi
51 Petäjävesi
53 Hankasalmi
53 Keuruu

Kunnan palvelut

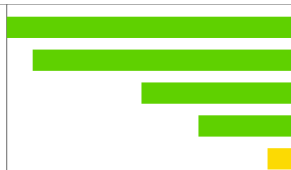
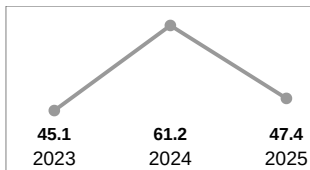
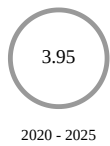
Koulu

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen peruskouluissa - TEA, pistemäärä

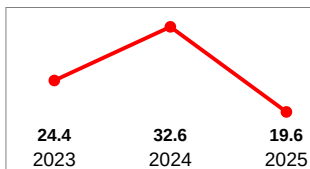
58 Multia
60 Uurainen
64 Keski-Suomi
70 Keuruu
71 Petäjävesi
71 Hankasalmi

Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky

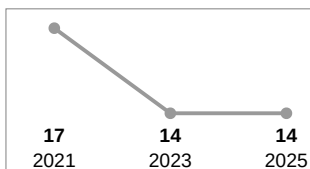
30.6 Uurainen
32.1 Keuruu
38.4 Keski-Suomi
41.7 Multia
45.7 Hankasalmi
47.4 Petäjävesi

Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 5. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky

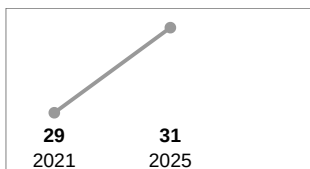
19.6 Petäjävesi
25 Uurainen
32 Keski-Suomi
43.6 Hankasalmi
50 Multia
52.7 Keuruu

Kokee kouluinnostusta, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2021-)

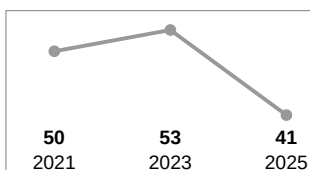
13 Hankasalmi
14 Petäjävesi
14 Uurainen
15 Keuruu
17 Keski-Suomi

Kokee kouluinnostusta, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2021-)

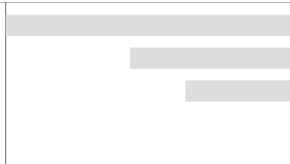
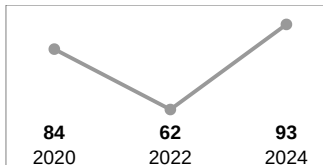
25 Keuruu
31 Petäjävesi
33 Keski-Suomi
44 Hankasalmi

Kokee kouluinnostusta, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2021-)

39 Keuruu
41 Petäjävesi
43 Hankasalmi
48 Keski-Suomi
56 Uurainen

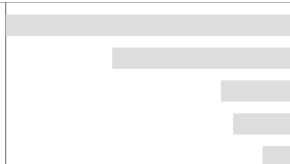
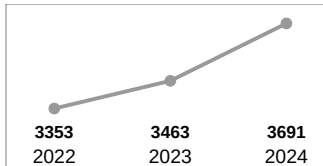
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen lukioissa - TEA, pistemäärä

51 Keuruu
69 Hankasalmi
77 Keski-Suomi
93 Petäjävesi

Sosiaali- ja terveydenhuolto

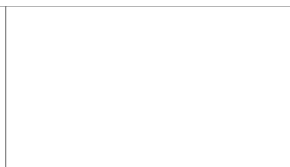
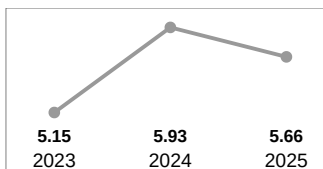
Perusterveydenhuollon lastenneuvolan käynnit yhteensä / 1 000 0 - 7-vuotiasta

2457 Multia
2910 Keuruu
3372 Keski-Suomi
3424 Hankasalmi
3549 Uurainen
3691 Petäjävesi

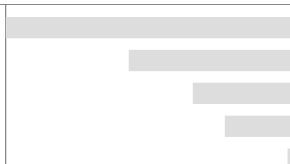
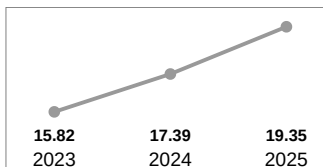
Vapaa-aika

Kirjasto, fyysiset käynnit / asukasluku

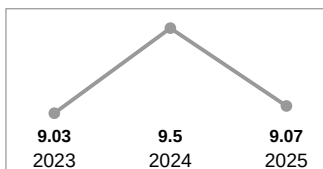
5.66 Petäjävesi
6.6 Uurainen
8.63 Keuruu
8.68 Keski-Suomi
8.95 Hankasalmi
12.08 Multia

Kirjasto, kokonaislainaus / asukasluku

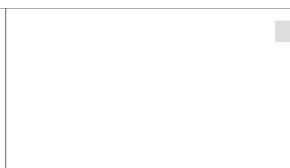
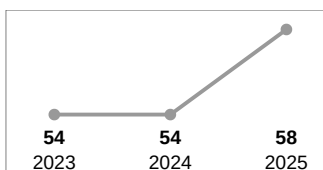
10.29 Multia
14.13 Hankasalmi
16.13 Keuruu
17.13 Keski-Suomi
19.09 Uurainen
19.35 Petäjävesi

Kirjastoaineistokulut / asukasluku

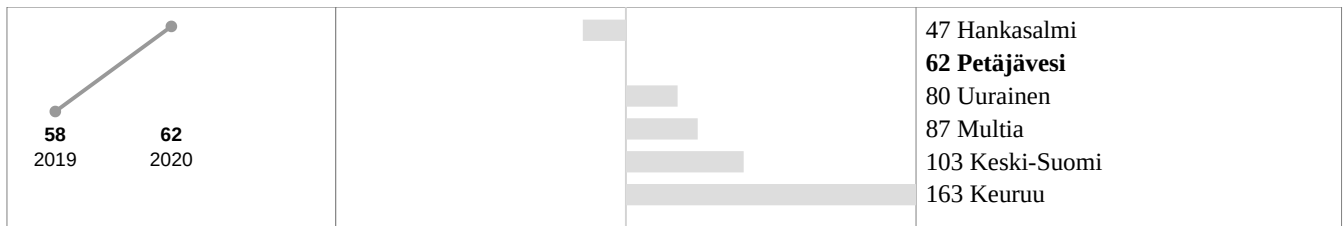
6.62 Keski-Suomi
9.07 Petäjävesi
9.51 Uurainen
9.63 Hankasalmi
10.99 Keuruu
15.03 Multia

Liikuntapaikkoja kpl

42 Multia
58 Petäjävesi
73 Uurainen
90 Hankasalmi
282 Keuruu

Liikuntatoimi, käyttökustannukset (€/asukas)

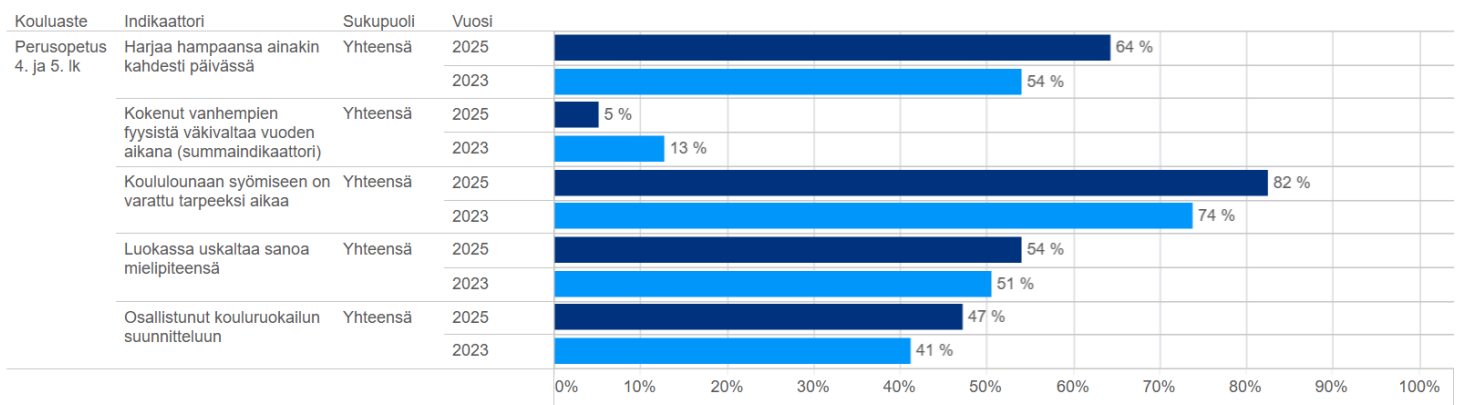

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET - Yhteenveto

Lasten, varhaisnuorten ja lapsiperheiden yhteenveto on koulunkäynnin näkökulmasta hyvä tehdä vertailemalla eri indikaattorien myönteisiä ja huolestuttavia kehityssuuntia suhteessa aiempaan tiedonkeruuseen tai muun maan vertailulukemiin. Kouluterveyskyselyssä onkin automaattisesti nostona viisi myönteisintä tulosta ja viisi huolestuttavinta tulosta paikkakunnittain. Näitä tutkimalla löydetään ne hyvinvoinnin ja terveyden vahvuudet, joista on pidettävä kiinni sekä ne haasteet, joita on lähdettävä korjaamaan.

Myönteinen muutos suhteessa edelliseen tiedonkeruuseen, Petäjävesi

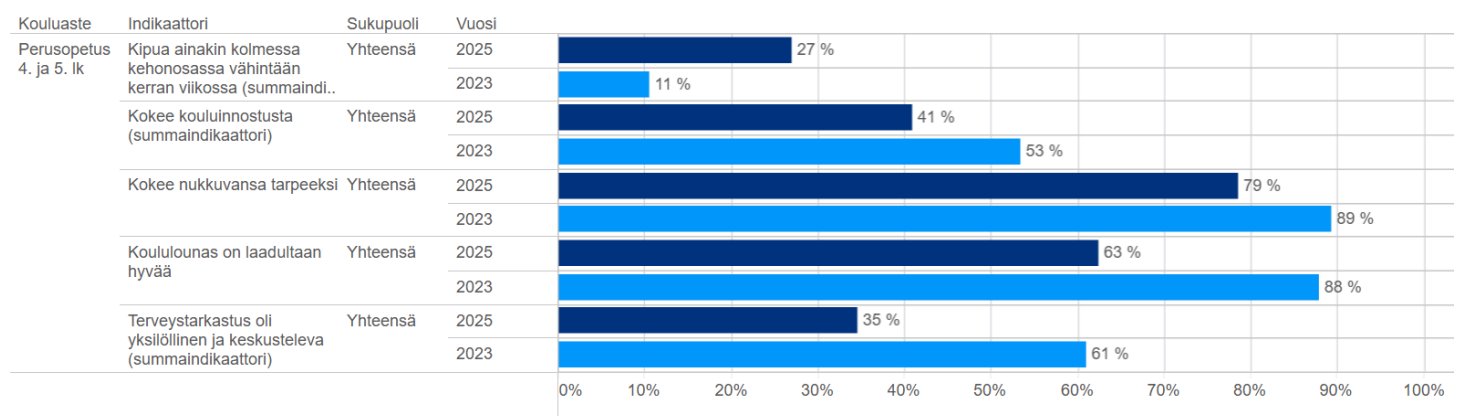
Alueen viisi positiivisinta tulosta suhteessa edelliseen tiedonkeruuseen.

Aiempaan tiedonkeruuseen nähden Petäjaveden perusopetuksen 4-5 luokkalaisten mielestä kouluruokailun kokemus on kahdessakin indikaattorissa parantunut. Hampaiden harjaus on myös parantunut, mikä on varmasti merkki toimivasta, pysyvistä hammashoidon palveluista.

Huolestuttava muutos suhteessa edelliseen tiedonkeruuseen, Petäjävesi

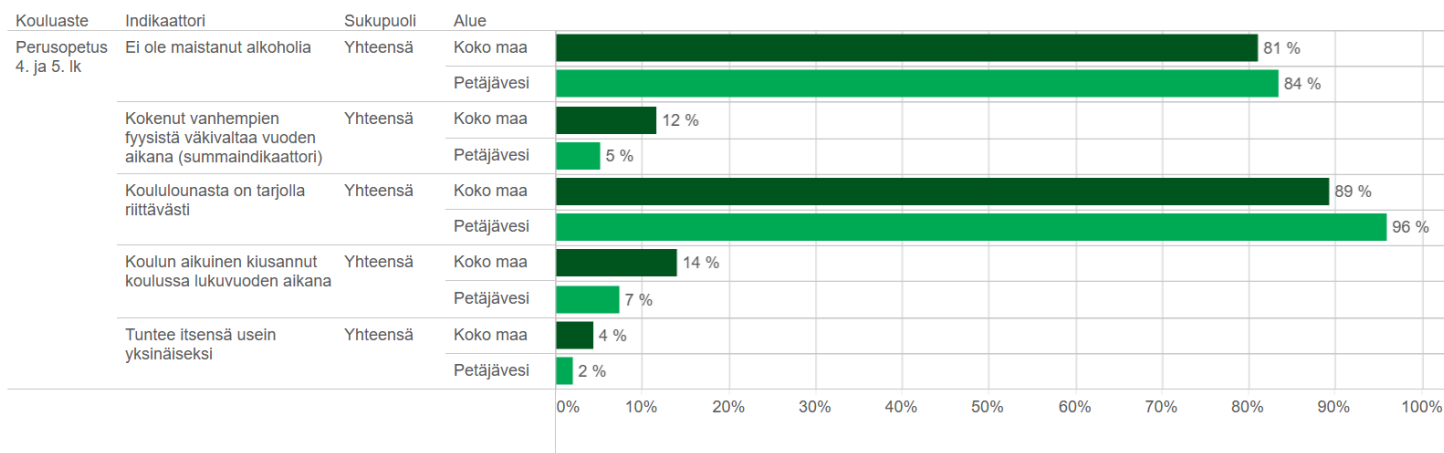
Alueen viisi negatiivisinta tulosta suhteessa edelliseen tiedonkeruuseen.

Haasteina Petäjäveden perusopetuksessa 4-5. luokilla suhteessa aiempaan tiedonkeruuseen ovat kouluinnostuksen väheneminen, kivun tunteminen säännöllisesti, nukkumisen riittämättömyys, koululounaan heikompi laatu ja tyytymättömyys terveystarkastukseen. Nämä kaikki ovat suuntauksia, joihin on syytä suhtautua vakavasti.

Vahvuudet suhteessa koko maan tulokseen, 2025

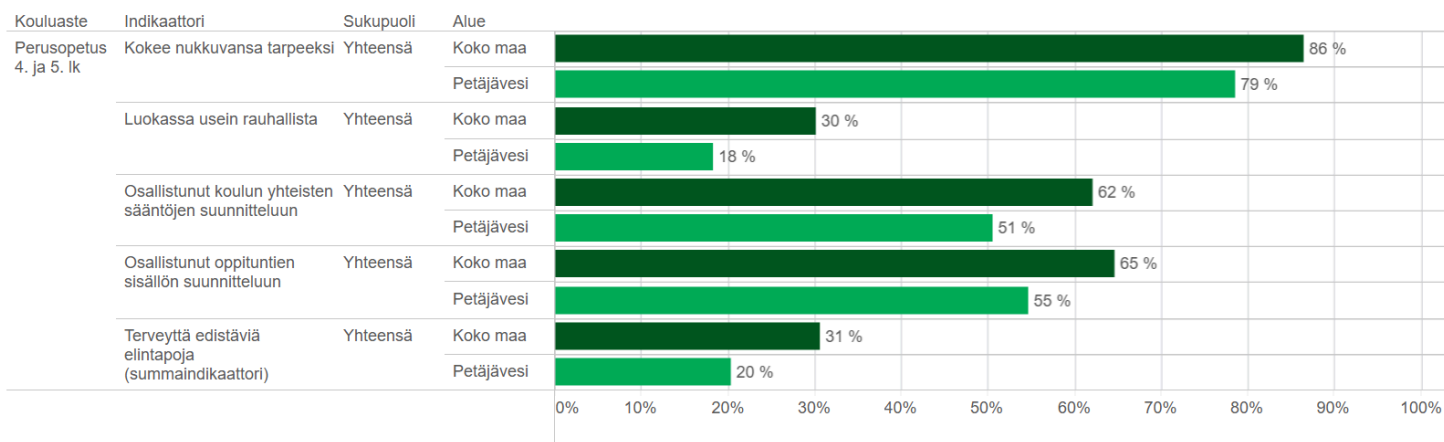
Alueen viisi positiivisinta tulosta suhteessa koko maan tulokseen.

Verrattuna koko maan tulokseen Petäjäveden 4-5. luokkalaiset eivät koe tulevaisuuden kiusatuksi tai fyysisesti kaltoinkohdeksi koulun aikuisten tai omien vanhempien taholta. Yksinäisyyden kokemukset ovat hyvin vähissä, samoin kuin ne, jotka kokevat, että koululounasta ei olisi tarpeeksi.

Kehityskohteet suhteessa koko maan tulokseen, 2025

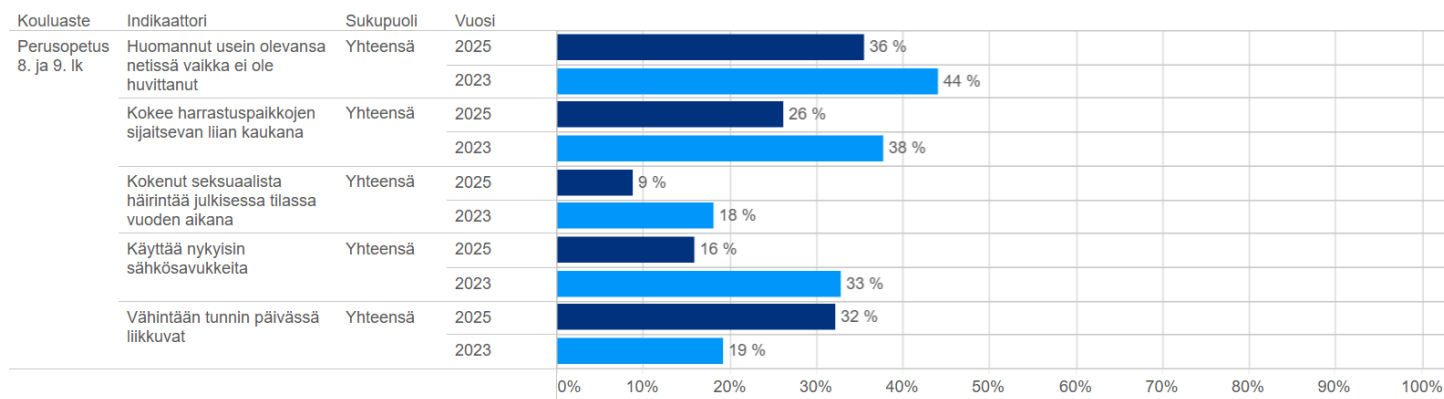
Alueen viisi negatiivisinta tulosta suhteessa koko maan tulokseen.

Kehityskohdat Petäjäveden perusopetuksen 4-5. luokkalaisilla tällä kertaa vahvasti osallisuuden kokemattomuuteen sekä yleisesti terveyden edistämiseen nukkumista myöten.

Myönteinen muutos suhteessa edelliseen tiedonkeruuseen, Petäjävesi

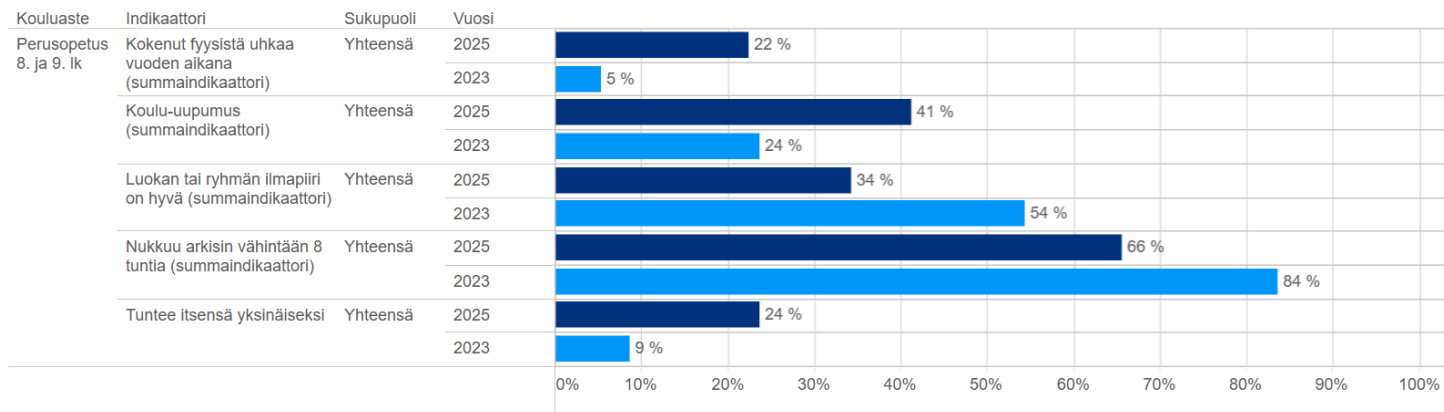
Alueen viisi positiivisinta tulosta suhteessa edelliseen tiedonkeruuseen.

Petäjaveden yläkoulun 8-9. luokkalaiset ovat parantaneet tulostaan aiempaan tiedonkeruuseen mm. päivittäisessä liikkumisessa, sähkösavukkeiden käytössä ja netissä olemisessa.

Huolestuttava muutos suhteessa edelliseen tiedonkeruuseen, Petäjavesi

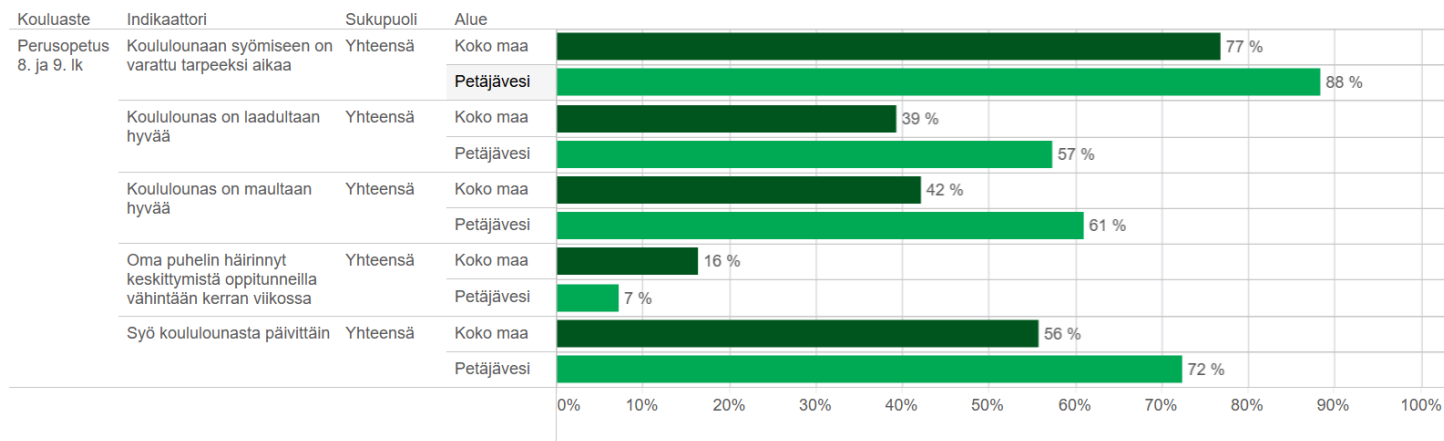
Alueen viisi negatiivisinta tulosta suhteessa edelliseen tiedonkeruuseen.

Aiempaan vuoden 2023 tiedonkeruuseen peilattuna on koulu-uupumus ja luokan ilmapiiriasiat menneet huomattavasti huonompaan suuntaan. Samalla tavalla kuin 4-5 luokkalaisilla on arkinukkuminen usealla oppilaalla huonontunut, mikä saattaa vaikuttaa suoraan uupumukseenkin. Myös yksinäisyyden kokemukset ovat hälyttävässä nousussa.

Vahvuudet suhteessa koko maan tulokseen, 2025

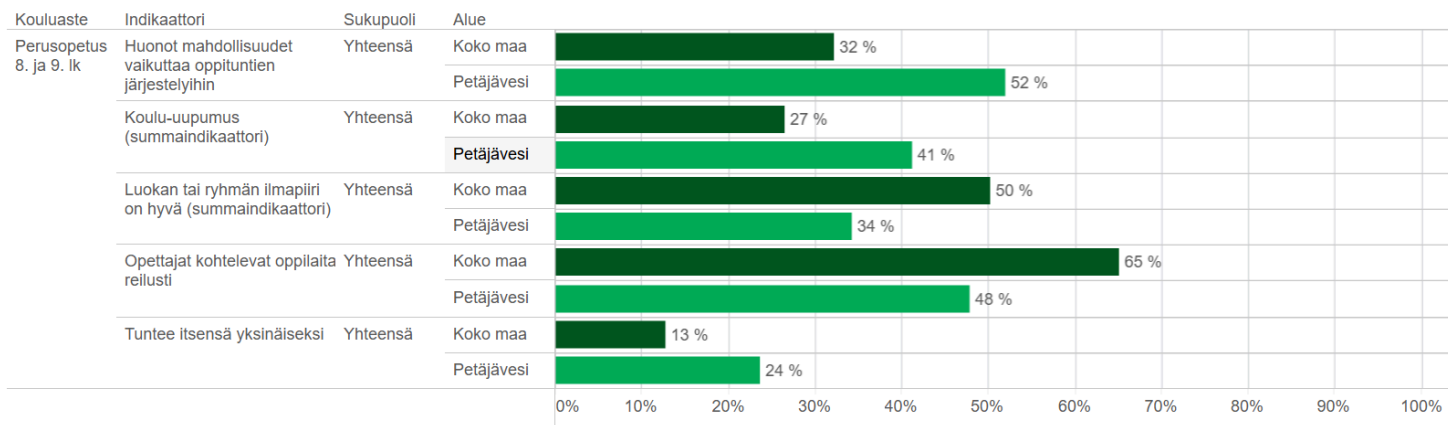
Alueen viisi positiivisinta tulosta suhteessa koko maan tulokseen.

Koko maan tulokseen nähden nauttii Petäjaveden yläkoulun kouluruokailu edelleen varsin hyvää mainetta, sillä jo neljä koululounaaseen liittyvää indikaattoria on Petäjävedellä paremmin kuin muussa maassa keskimäärin.

Kehityskohteet suhteessa koko maan tulokseen, 2025

Alueen viisi negatiivisinta tulosta suhteessa koko maan tulokseen.

Koko maan tuloksiin verrattuna haasteet ovat melko samat mitä muutos myös aiempaan paikalliseen tiedonkeruuseen indikoi. Koulu-uupumus, ilmapiirin kokeminen vähemmän hyväksi ja yksinäisyyden kokemukset ovat nousussa. Yläkoululla on myös tulosten perusteella nähtävissä oppilaiden ja opettajien välisiä haasteita.

NUORET JA NUORET AIKUISET

Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

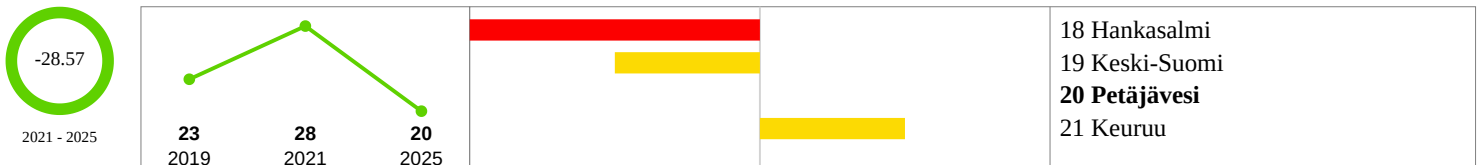
Ei yhtään läheistä ystävää, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

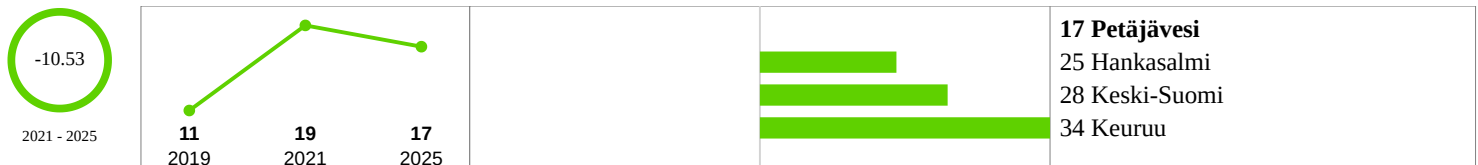
Ylipaino, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (-2023)

Kokee terveydentilansa keskinäiseksi tai huonoksi, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

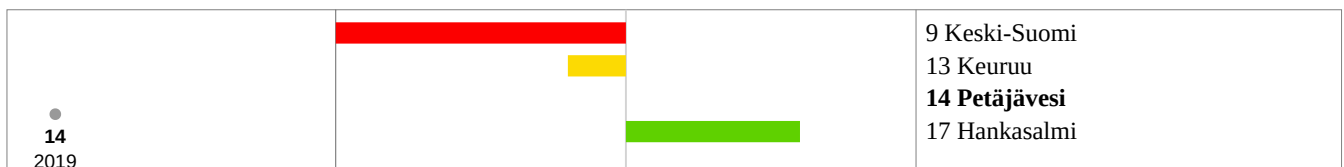
Ei syö koululounasta päivittäin, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

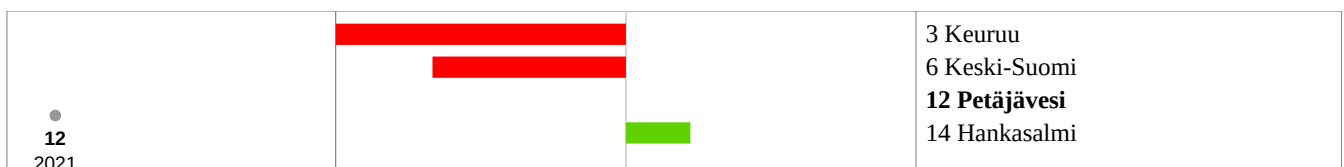
Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

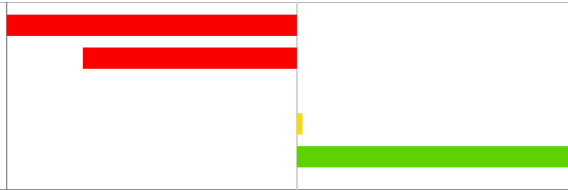
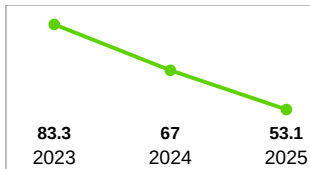
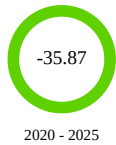
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

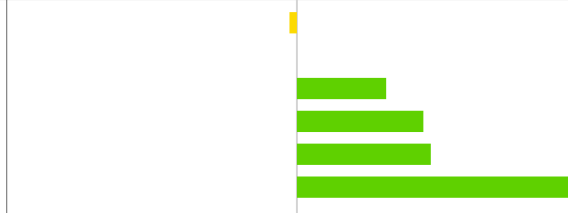
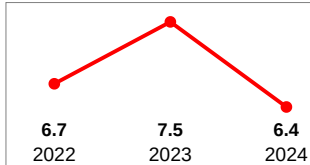

Kuntoutusrahaa saavat 16 - 19-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

42.8 Uurainen
45.5 Keuruu
53.1 Petäjävesi
53.3 Keski-Suomi
62.8 Hankasalmi

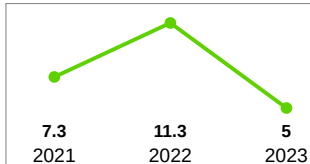
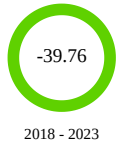
Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 16 - 24-vuotiaita, % vastaavan ikäisestä väestöstä

6.3 Multia
6.4 Petäjävesi
7.6 Uurainen
8.1 Keski-Suomi
8.2 Keuruu
10.3 Hankasalmi

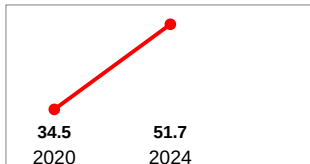
Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Alioikeuksissa tuomitut 15 vuotta täyttäneet henkilöt / 1 000 vastaavan ikäistä

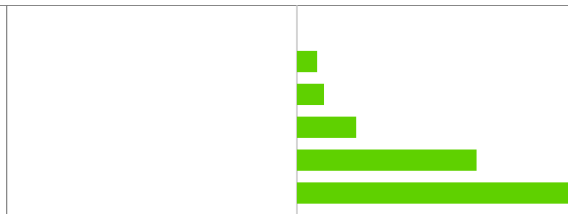
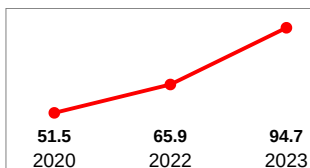
5 Petäjävesi
6.4 Multia
7.3 Uurainen
7.6 Hankasalmi
12.7 Keski-Suomi
15.7 Keuruu

Rikoksista syylliseksi epäillyt 15 - 17-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

27.5 Uurainen
41.9 Hankasalmi
51.7 Petäjävesi
78.9 Keuruu
87.7 Keski-Suomi

Rikoksista syylliseksi epäillyt 18 - 20-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

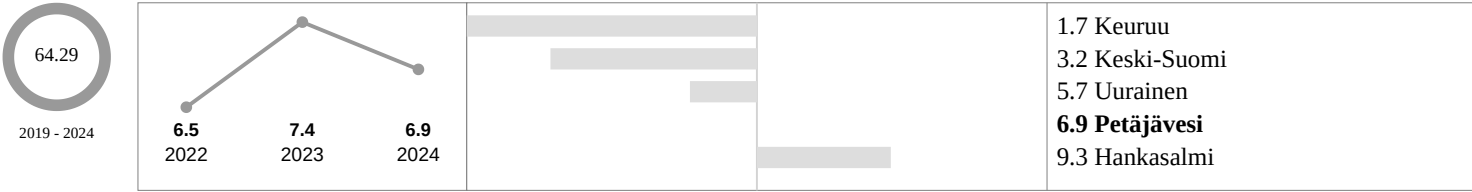

94.7 Petäjävesi
104.7 Hankasalmi
108.1 Uurainen
124 Keski-Suomi
183.5 Keuruu
238.1 Multia

Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 18 - 24-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL)

NUORET JA NUORET AIKUISET - Yhteenveto

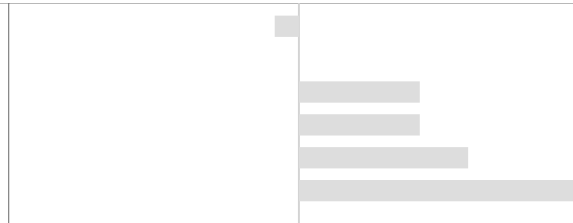
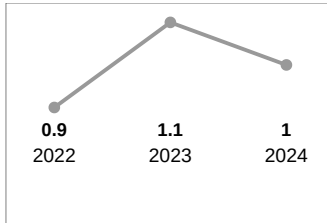
Petäjäveden nuorten ja nuorten aikuisten tilastoista silmiin pistävät lukiolaisten huonot tulokset etenkin ystäväsuhhteissa, liikunnan harrastamisessa, ylipainossa sekä terveydentilan kokemisessa huonoksi. Näissä jäädään verrokkiryhmistä selvästi jälkeen. Rikoksista tuomittuja nuoria on keskimäärin vähemmän kuin maakunnassa keskimäärin. Kuntoutusrahaa saadaan Petäjävedellä keskimäärin enemmän kuin verrokkikunnissa.

TYÖIKÄISET

Hyvinvointi

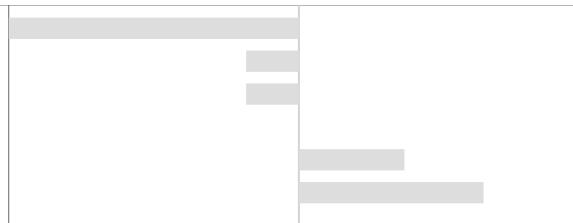
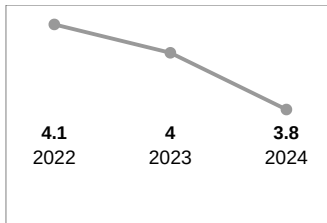
Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Tuki- ja liikuntaelinten- sekä sidekudosten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16 - 64-vuotiaista

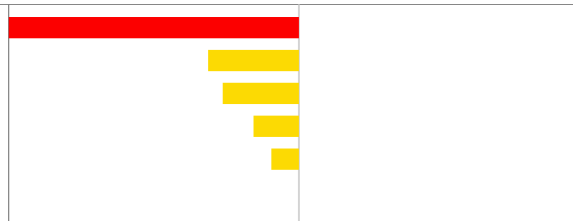
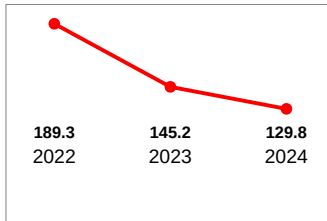
0.9 Keski-Suomi
1 Petäjävesi
 1.5 Uurainen
 1.5 Hankasalmi
 1.7 Keuruu
 2.2 Multia

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

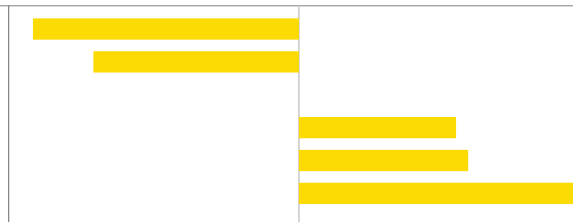
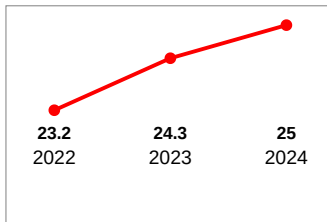
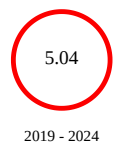
2.7 Uurainen
 3.6 Keski-Suomi
 3.6 Multia
3.8 Petäjävesi
 4.2 Keuruu
 4.5 Hankasalmi

Sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

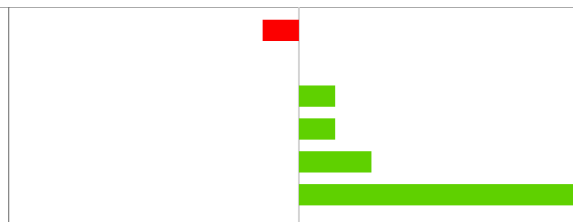
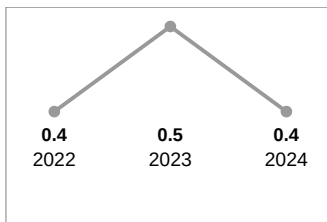
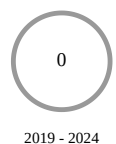
111.9 Keski-Suomi
 124.2 Hankasalmi
 125.1 Keuruu
 127 Uurainen
 128.1 Multia
129.8 Petäjävesi

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 25 - 64-vuotiaita, % vastaavan ikäisestä väestöstä

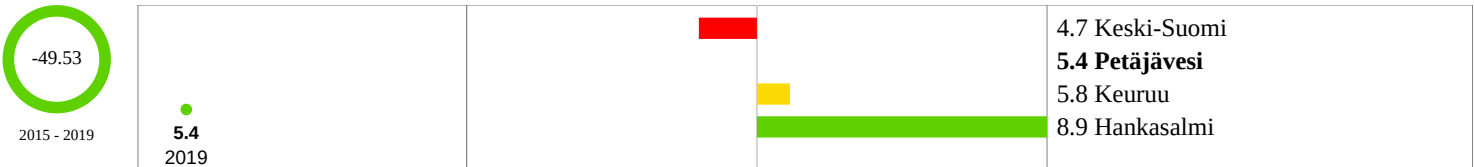
22.8 Uurainen
 23.3 Keski-Suomi
25 Petäjävesi
 26.3 Keuruu
 26.4 Hankasalmi
 27.4 Multia

Verenkiertoelinten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16 - 64-vuotiaista

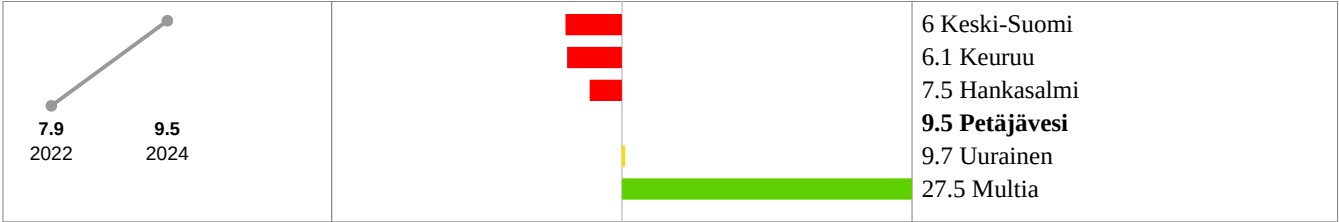

0.3 Keski-Suomi
0.4 Petäjävesi
 0.5 Uurainen
 0.5 Keuruu
 0.6 Hankasalmi
 1.2 Multia

Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut 25 - 64-vuotiaat potilaat / 1 000 vastaavan ikäistä

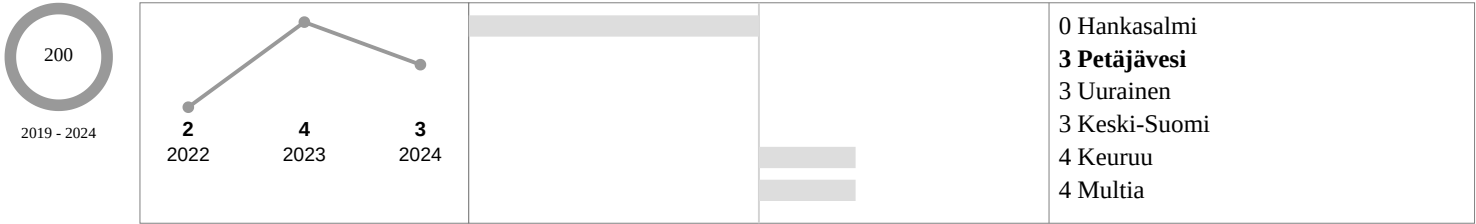
Raskaudenkeskeytykset / 1 000 15 - 49-vuotiasta naista

Talous

Vapaa-aika

Liikuntatoimi, avustukset (€/asukas)

TYÖIKÄISET - Yhteenveto

Työikäisten arviointimittarien tulokset ovat Petäjävedellä hyvin joko linjassa muiden kanssa tai selkeästi verrokkikuntien parhaimmista kuten esimerkiksi avohuollon terveydenhuollon lääkärikäynneistä.

IKÄIHMISET

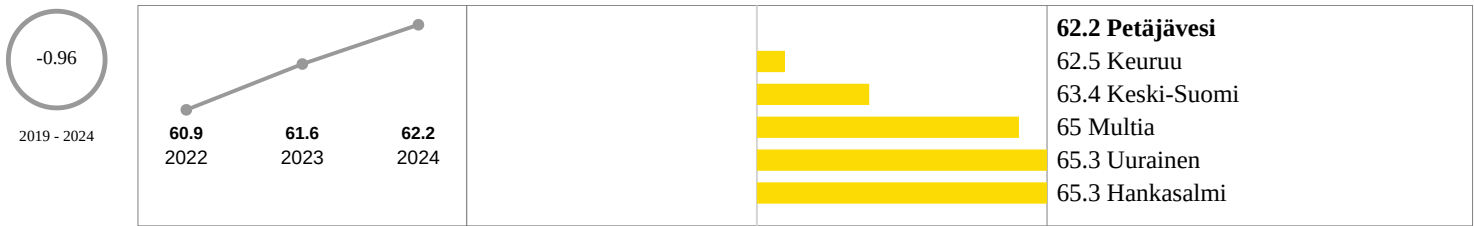
Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

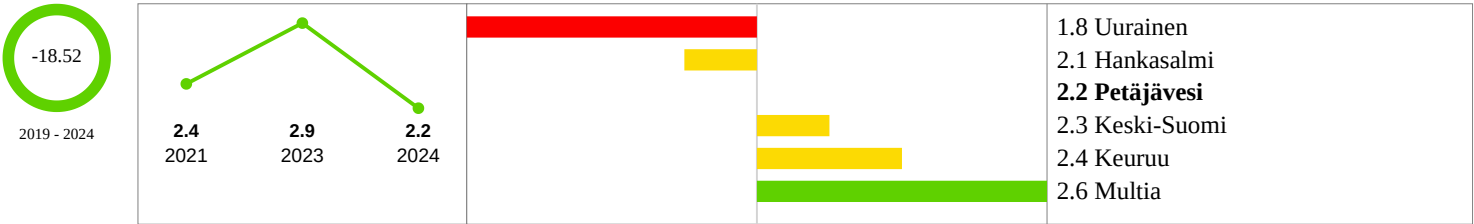
Erityiskorvattaviin lääkkeisiin psykoosin vuoksi oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavan ikäisestä väestöstä

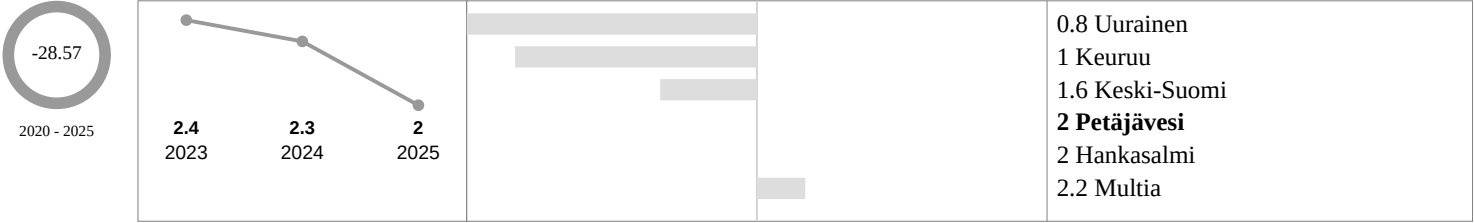

Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä

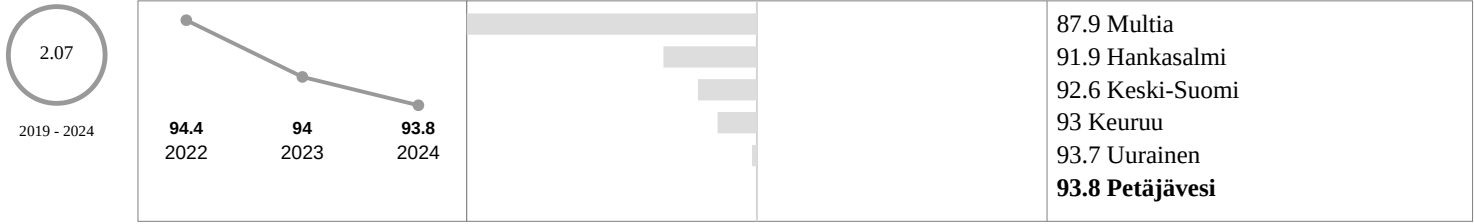
Opiskelu, työ ja toimeentulo

Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä

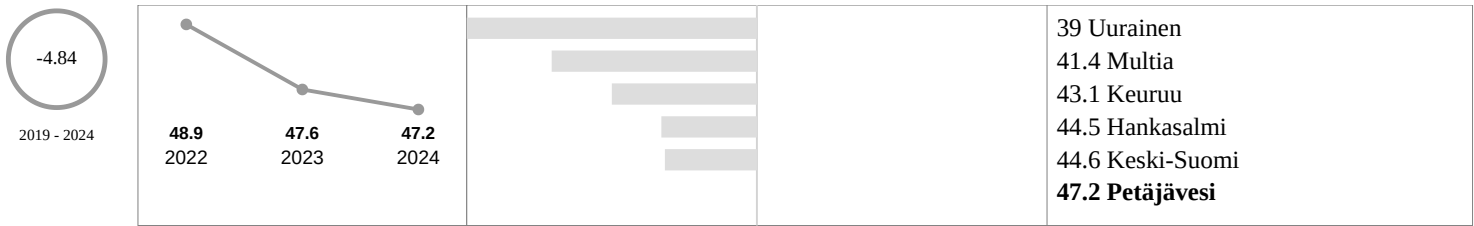

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä

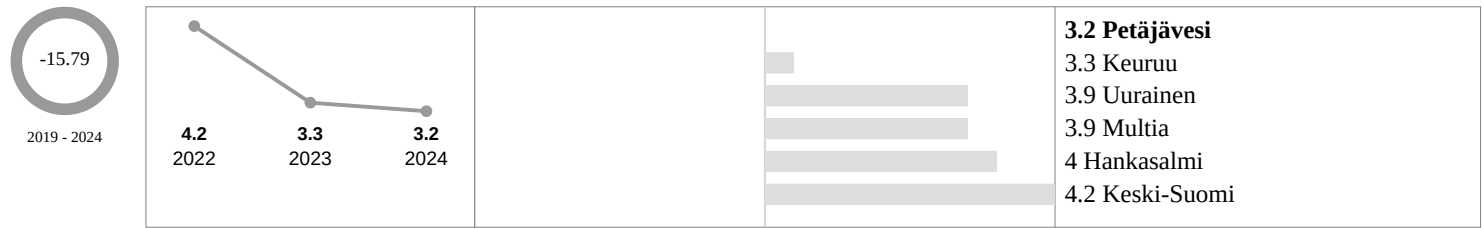
Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä asuntoväestöstä

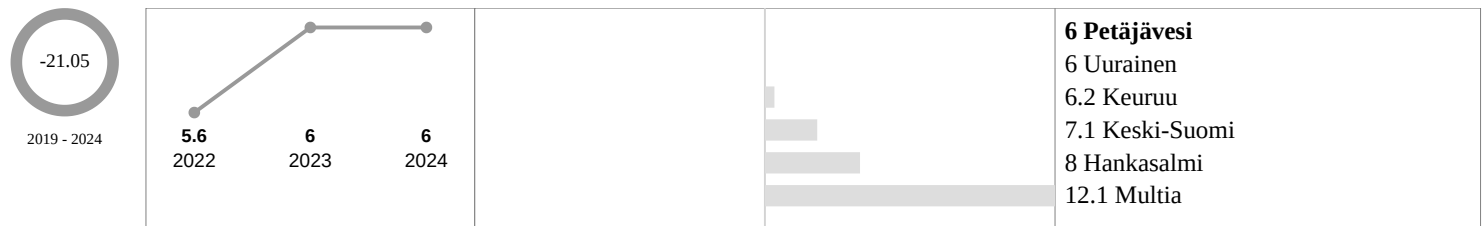
Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

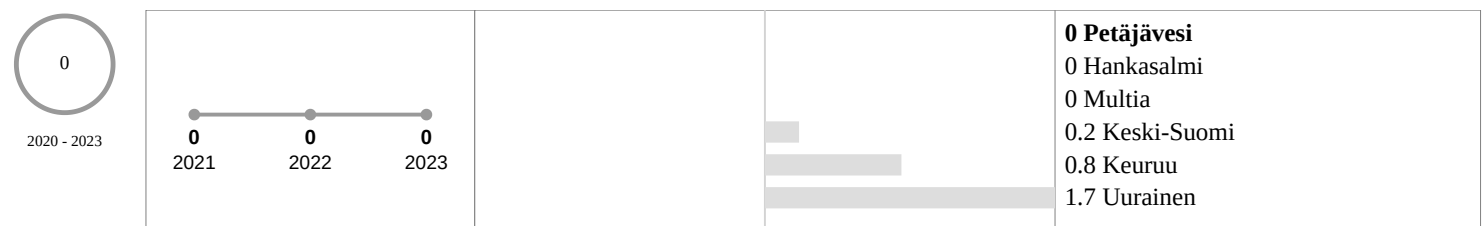
Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä

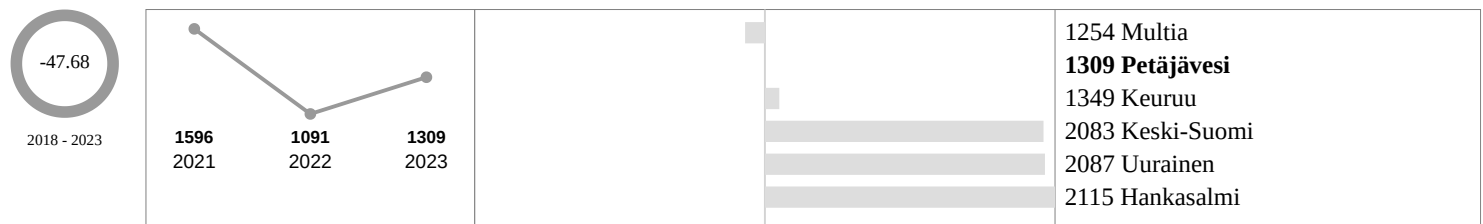
lääkäiden ympärivuorokautisen palveluasumisen 75 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12., % vastaavan ikäisestä väestöstä

lääkäiden laitospalvelussa tai pitkäaikaisessa laitoshoidossa terveyskeskuksissa olevat 75 vuotta täyttäneet 31.12., % vastaavan ikäisestä väestöstä

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 65 vuotta täyttäneillä / 1 000 vastaavan ikäistä

IKÄIHMISET - Yhteenveto

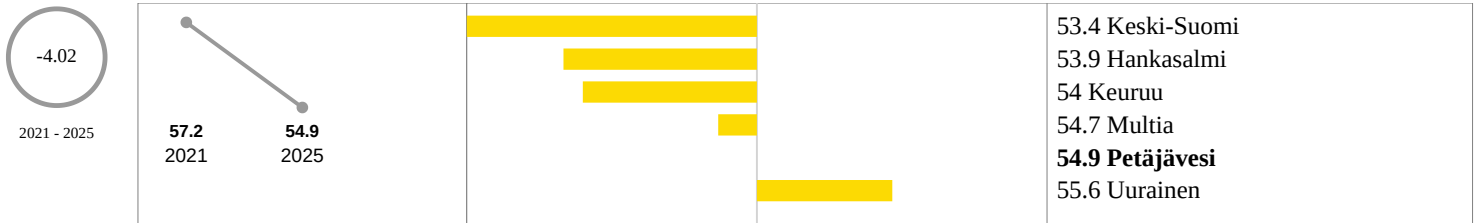
Ikäihmisten tulosten arvioinnissa Petäjävesi saa melko puhtaat paperit. Mielenkiintoinen fakta on se, että Petäjävedellä ikäihmiset asuvat selkeästi enemmän kotona ja vielä yksinasuvien määrä on korkeampi kuin verrokkikunnissa. Tämä asettaa tietysti esimerkiksi kunnalle ja järjestöille haastetta tavoittaa yksinasuvat, jotta heidän mahdollisuutensa olla aktiivisia kuntalaisia säilyisi, jotta säästyttäisiin yksinäisyyden kokemukselta.

KAIKKI IKÄRYHMÄT

Hyvinvointi

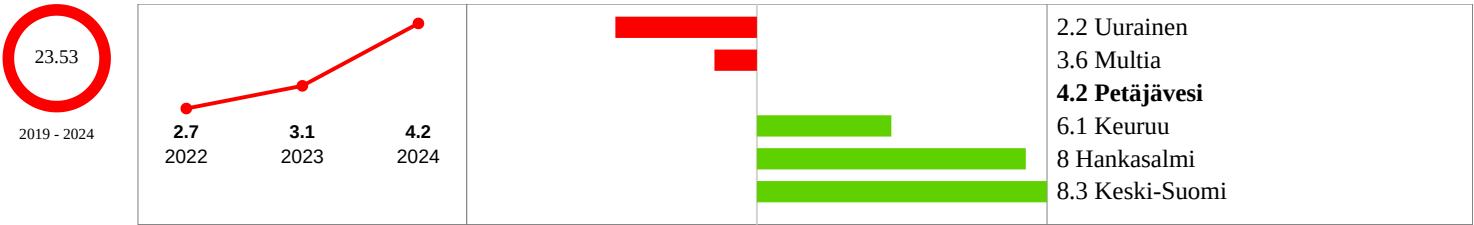
Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, %

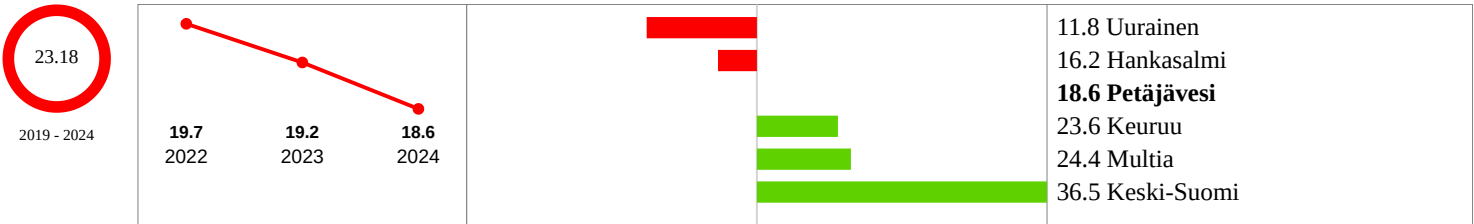

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta

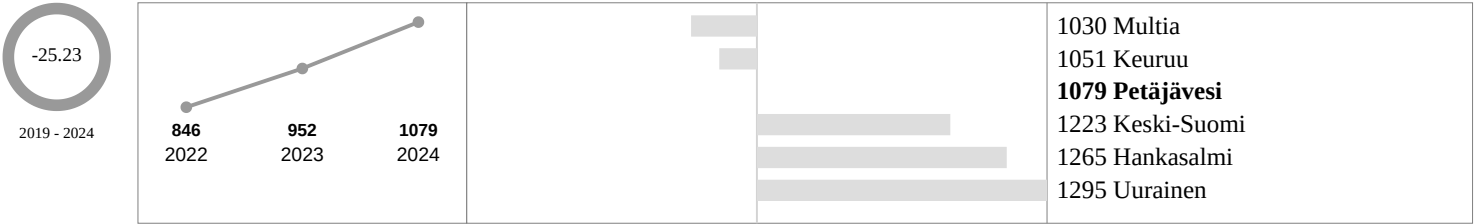
Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset / 1 000 asukasta

Kunnan palvelut

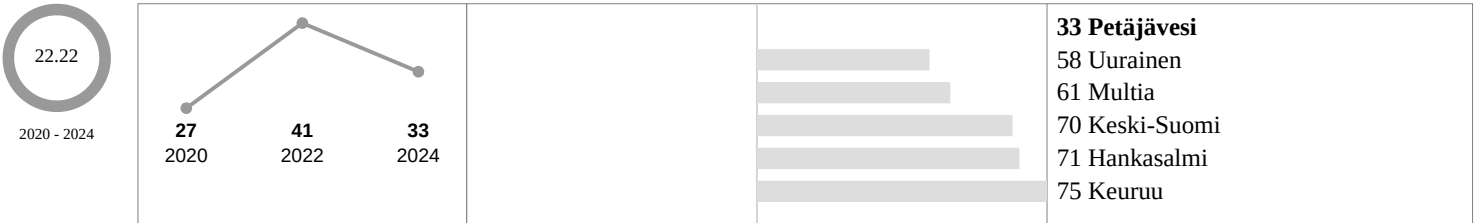
Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit / 1 000 asukasta

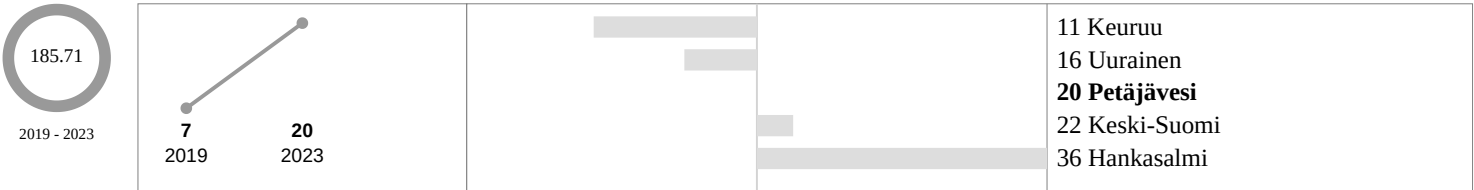
Vapaa-aika

Liikunnan edistäminen kunnissa - TEA, pistemäärä

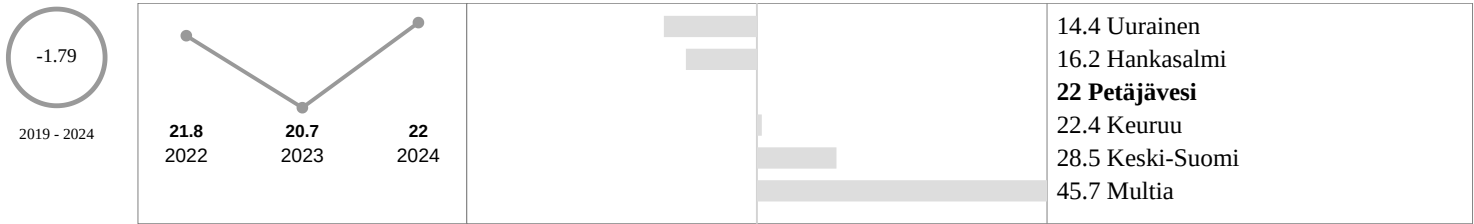

Muut palvelut

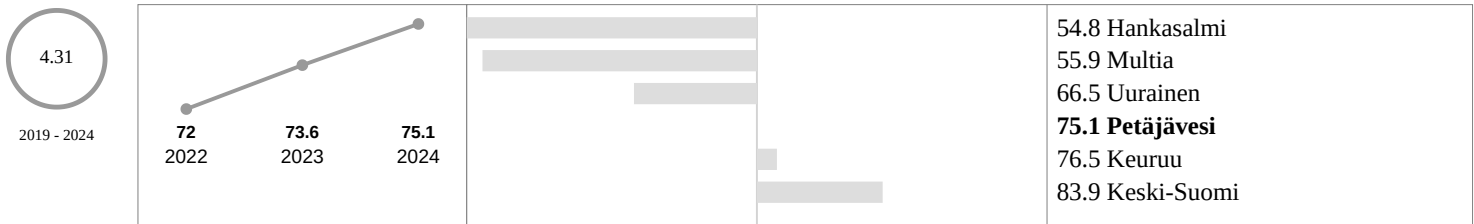
Oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

Yläasteiden saavutettavuus, yläasteikäiset, enintään 1 km [%]

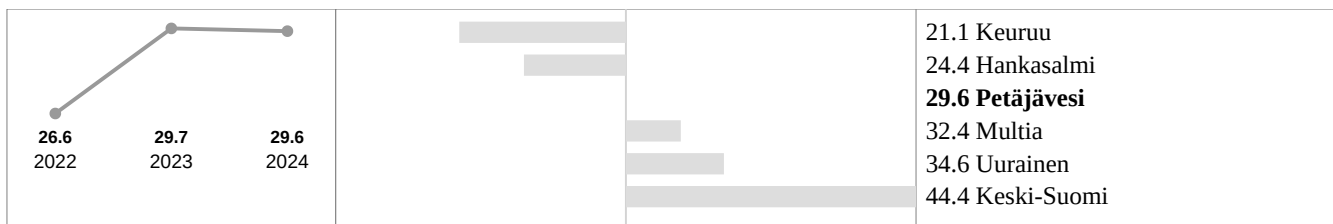
Ala-asteiden saavutettavuus, ala-asteikäiset, enintään 3 km [%]

Ala-asteiden saavutettavuus, ala-asteikäiset, enintään 1 km [%]

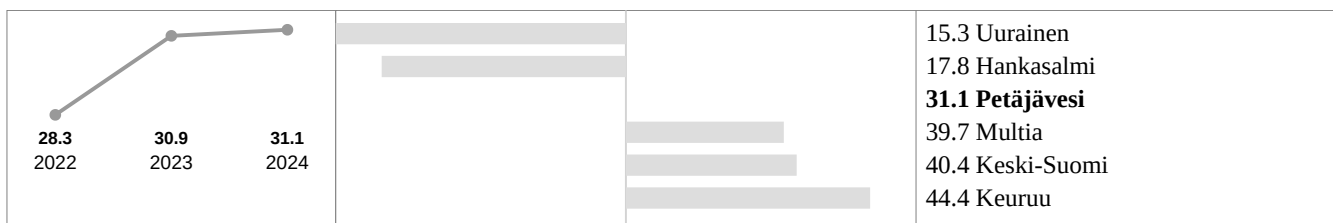
2019 - 2024

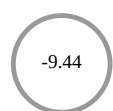
Yläasteiden saavutettavuus, yläasteikäiset, enintään 3 km [%]

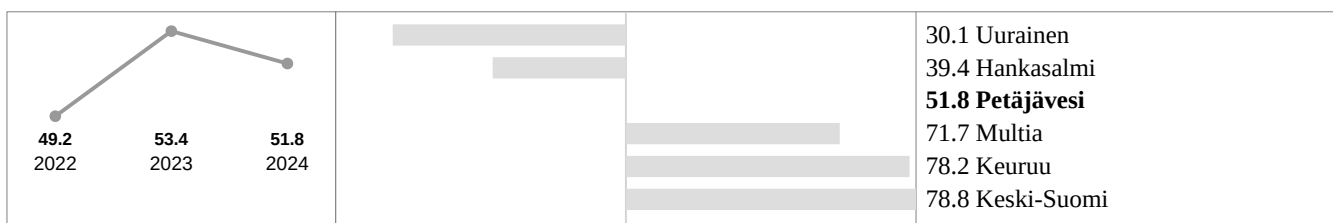
2019 - 2024

Yläasteiden saavutettavuus, yläasteikäiset, enintään 5 km [%]

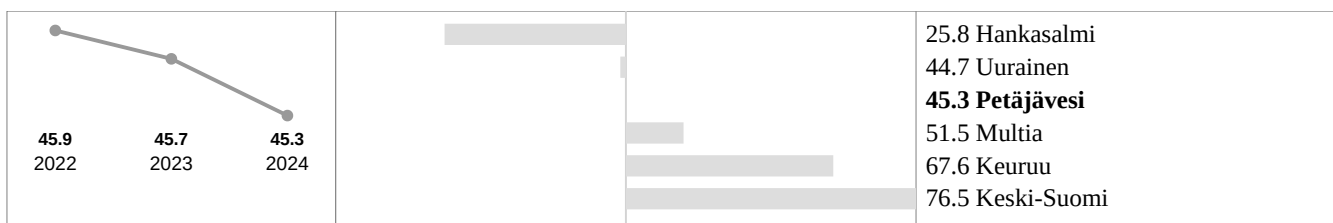
2019 - 2024

Päivittäistavarakauppojen saavutettavuus, koko väestö, enintään 2 km [%]

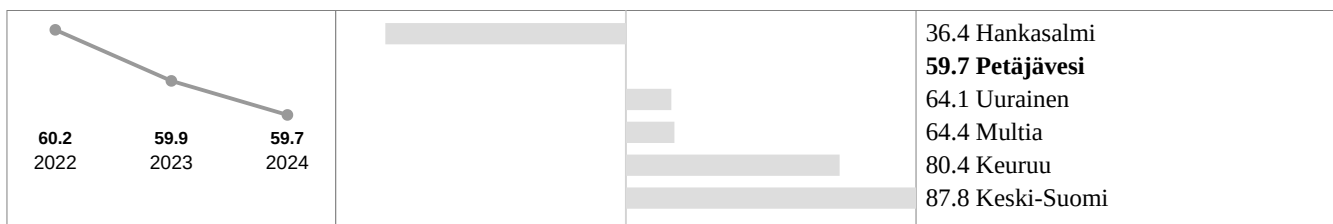
2019 - 2024

Päivittäistavarakauppojen saavutettavuus, koko väestö, enintään 5 km [%]

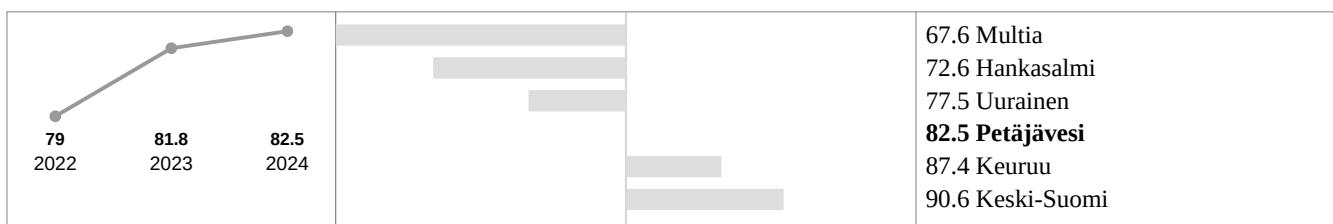
2019 - 2024

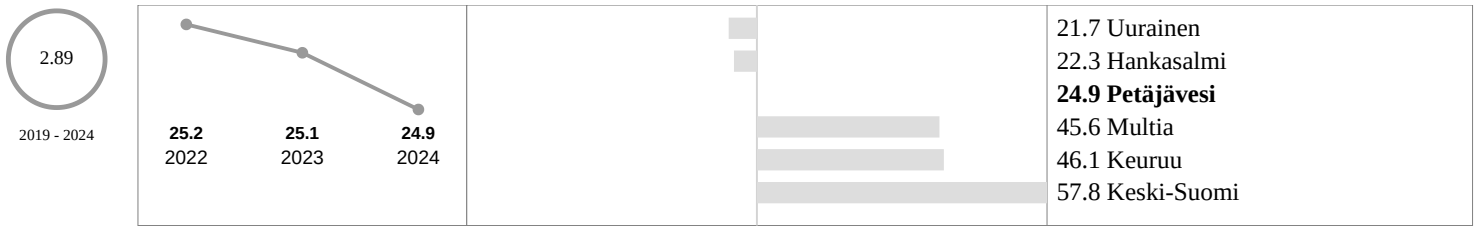
Ala-asteiden saavutettavuus, ala-asteikäiset, enintään 5 km [%]

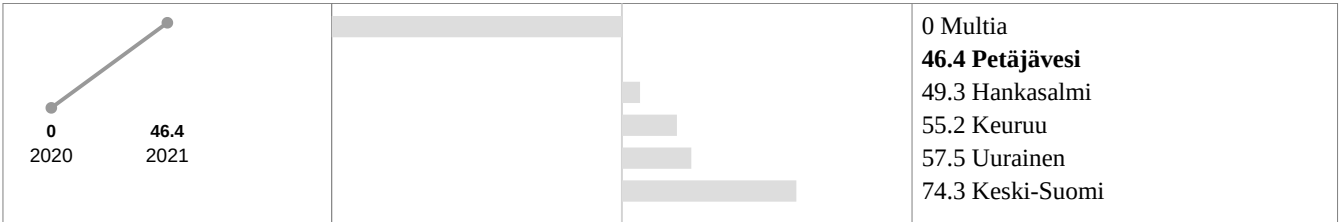
2019 - 2024

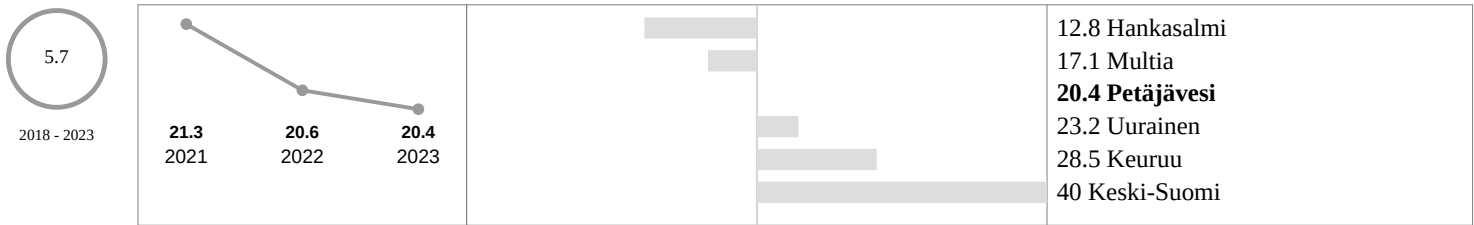
Päivittäistavarakauppojen saavutettavuus, koko väestö, enintään 1 km [%]

Enintään 1 kilometrin etäisyydellä säännöllisen liikenteen joukkoliikenteen pysäkistä asuvat, % asukkaista

Päivittäistavarakauppojen saavutettavuus, iäkkäät, Enintään 500m [%]

KAIKKI IKÄRYHMÄT - Yhteenveto

Kaikkien ikäryhmien osalta voi indikaattorituloksia tulkita niin, että Petäjävedellä on äänestysaktiivisuus laskusuunnassa niin kuin muuallakin maassa. Kunnan tuottamat palvelut (koulut, liikuntapaikat) ovat pääsääntöisesti vielä tavoitettavissa samoin kuin päivittäistavarakaupat. Liikunnan edistäminen vaatii tulevaisuudessa hieman parannusta, jotta päästäisiin tavoitetasolle.

2.1 Liikunta- ja kulttuuripalvelut

KIRJASTO

Kirjasto ja lukeminen tuottavat sekä edistävät hyvinvointia ja terveyttä.

Kuntalain § 1 toteaa:

Kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävällä tavalla. Kulttuurilla on keskeinen rooli väestön hyvinvoinnista puhuttaessa. Petäjäveden kulttuuritarjonta on monipuolista ja se sisältää myös kirjastotoiminnan.

Kirjastolain § 6 kertoo, että yleisen kirjaston tehtävänä on:

1) tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin; 2) ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa; 3) edistää lukemista ja kirjallisuutta; 4) tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon; 5) tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan; 6) edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua.

Kirjastolain tehtävät täytettäessä kunnassa edistetään samalla myös kuntalaisten hyvinvointia.

Kansalliskirjasto toteutti käyttäjäkyselyn, jossa kartoitettiin kirjastopalvelujen käyttöä ja asiakastyytyväisyyttä sekä kirjaston merkitystä kirjastonkäyttäjille. Tuloksissa todetaan kirjastolain hengessä, että kirjasto on paitsi auttanut löytämään tietoa, parantanut tietoteknisiä valmiuksia ja tukenut lukemis- ja kulttuuriharrastusta, niin myös tarjonnut virikkeitä vapaa-aikaan, lisännyt sosiaalisia kontakteja ja parantanut elämänlaatua.

Kun puhutaan kirjastosta ja lukemisen edistämisestä, kysymystä tarkastellaan yleensä lasten ja nuorten näkökulmasta ja lähinnä koulun ja kirjaston yhteistyön kehittämisenä. Kirjasto ja kirjaston ja koulun yhteistyö on tärkeää ja se edistää lukutaitoa ja ehkäisee (lukutaidon ja yleistä) eriarvoistumista. Lukutaito ehkäisee syrjäytymistä ja syrjäytymisen väheneminen taas lisää hyvinvointia. Yhteistyö koulujen ja myös päiväkotien kanssa on Petäjävedellä vilkasta.

Kirjastovierailujen ja kirjastonkäytön opetuksen lisäksi pidetään mm. satutunteja, lukudiplomijuhlia ja toimitetaan kirjalaatikoita kouluille ja päiväkodeille.

Harvemmin esille nousee aikuisten lukeminen, lukeminen harrastuksena ja sitä kautta hyvinvointiin vaikuttavat seikat. Kirjastot kuitenkin tekevät pelkästään olemassaolollaan paljon lukemisedistämistyötä myös aikuisten parissa ja se tuottaa käyttäjilleen virkistystä ja henkistä hyvinvointia. Kirjasto on aktiivinen toimija myös tapahtumien yhteydessä ja esim. kuljettaa kirjakärryssä poistokirjoja kävijöiden saataville. Myös somekanavien kautta jaetaan kirjavinkkejä ja tietoa.

Kirjasto toimiikin siis kuntalaisten arjen kulttuurielämysten tuottajana päivittäin. Laajojen aukioloaikojen ja omatoimiasioinnin myötä palvelut ovat kaikkien saavutettavissa joka päivä 9-21.

KULTTUURIPALVELUT

Petäjäveden kulttuuripalvelut on kasvanut viimeisen vuosikymmenen aikana tunnistetuksi ja tunnustetuksi kulttuuritapahtumien tuottajaksi. Petäjäveden kulttuuripalvelut järjestävät ympäri vuoden konsertteja, elokuva- ja teatterinäytöksiä sekä taidetoimintaa mahdollisimman laajoille kohderyhmille. Petäjäveden teatteri sekä Taidetila Toinila ovat kunnan palveluita, ja yhteistyötä tehdään esimerkiksi Kino Metson, jyväskyläläisen Jazz Jkl Collectiven ja muiden vapaan kentän toimijoiden kanssa. Petäjäveden kulttuuritarjonta onkin kunnan kokoon nähden monipuolista ja tasokasta.

Kulttuuripalvelujen tuottamien kulttuuritapahtumien kävijämäärät ovat olleet tasaisesti nousussa. 250-paikkainen auditorio Miilu on myyty täyteen useamman kerran viime vuosien aikana. Konserttien keskimääräinen yleisömäärä on ollut viime vuosina kasvava, noin 50-80 konserttievierasta. Yhteistyössä

Petäjäveden vanhan kirkon säätiön ja seurakunnan kanssa kesäisin järjestettävä vanhan kirkon kesäkonserttisarja osoittautui jälleen vuosien 2024 ja 2025 kesinä huippusuosituksi.

Ajankohtaisia elokuvia tarjoava Kino Metso näytti Petäjävedellä vuonna 2024 36 näytöstä, joiden katsojamäärät vaihtelivat paljon. Suurin katsojamäärä oli 128 katsojaa, ja keskimäärin elokuvat näki n. 30 katsojaa/elokuva. Petäjäveden teatteri toteutti alkuvuonna 2024 näytelmän Niskavuoren naiset, joka osoittautui todella suosituksi. Kesällä 2024 vuorossa oli niin ikään suuren suosion saanut koko perheen Vaahteramäen Eemeli -näytelmä. Alkuvuonna 2025 jatkettiin Niskavuoren parissa Niskavuoren Heta -näytelmällä ja kesällä 2025 toteutettiin koko perheen näytelmä Prinsessa ja kolme kuninkaan poikaa. Vanhaa asemamakasiinia on käytetty muutenkin kesäisin kunnan kulttuuritapahtumissa. Marginaalimusiikkiin keskittyvä Asema Elää! -festivaali on saavuttanut valtakunnallista huomiota ja kesällä 2025 liput myytiin loppuun. Vanha asemamakasiini toimii muutenkin kesäisin usein kunnan kesätapahtumien näyttämönä.

Petäjävedellä kulttuurikasvatussuunnitelma "Kulttuuritikkaat" koki perustavanlaatuisen kasvojenkohotuksen vuoden 2025 alkupuolella. Suunnitelma tutustuttaa Petäjäveden varhaiskasvatuksen ja peruskoulujen lapset ja nuoret oman kotipaikkakunnan kulttuurilaitoksiin, oman alueen kulttuuriperintöön, eri taiteen aloihin, luovan alan ammatteihin ja taiteen perusopetukseen. Suunnitelman toimijoina ovat Petäjäveden kunnan kulttuuri- ja nuorisopalvelut, varhaiskasvatus sekä opetus- ja sivistystoimi sekä kirjasto.

Opetussuunnitelman tavoitteena on toimia opettajan työvälineenä kulttuurikasvatuksen toteuttamiseen osana opetussuunnitelman mukaista opetusta ja tuoda kulttuuri ja taiteet osaksi lapsen ja nuoren arkea. Kulttuurin avulla opetetaan lapsia havainnoimaan, aistimaan, soveltamaan, ilmaisemaan, tunnistamaan ja tuottamaan kulttuuria. Näin myös tarjotaan lapsille ja nuorille yhdenvertaiset mahdollisuudet tutustua ja osallistua oman kunnan taide- ja kulttuuripalveluihin sekä tutustuttaa lapset ja nuoret eri kulttuureihin ja taiteen aloihin. Kulttuuritikkaiden avulla tuodaan kulttuurielämyksiä lasten ja nuorten arkeen, luovuuden, hyvinvoinnin ja terveyden tueksi. Tärkeänä koetaan myös opastaminen hyviin käytöstapoihin kulttuuritilaisuuksissa kasvattaa kulttuurin ymmärtämiseen ja arvostamiseen. Kulttuuritikkaat mahdollistavat alueellisen kulttuuritarjonnan hyödyntämisen koulujen ja päiväkotien omissa kulttuuritapahtumissa, ja tätä kautta se voi luoda elinikäisen kulttuurisuhteen – lapsista kasvaa näin aktiivisia kulttuurinkäyttäjiä ja -tuottajia.

Vuosien 2023 ja 2024 toteutettiin Petäjäveden kylissä Harvaan asutun maaseudun kulttuurihanke, johon saatiin 40 000€ avustusta. Paljon kiitosta saanut hanke toteutti kahden ammattitaiteilijan voimin ympäristötaideteoksia Petäjäveden kylillä esim. kylätaloilla yhdessä kylien asukkaiden kanssa.

Petäjäveden kunnan kulttuurikysely on nyt toteutettu kahdesti (2022, 2024) ja seuraavan kerran se toteutetaan vuoden 2026 keväällä. Vuoden 2024 kulttuurikyselyyn vastasi 154 kuntalaista.

49,7% vastanneista kertoi käyvänsä kunnan kulttuuritapahtumissa 2-5 kertaa vuodessa. 26,1% taas kertoi käyvänsä tapahtumissa 5-10 kertaa vuodessa. Yli kymmenessä tapahtumassa vuosittain sanoi käyvänsä 11,8% vastanneista. Yleisin syy tapahtumissa käymättömyyteen oli omien aikataulujen sovittaminen tapahtumien ajankohtiin.

Kulttuurin hyvinvointivaikutuksia vastaukset olivat mielekästä luettavaa. 43,5% vastanneista kertoi kulttuurikokemusten lisäävän heidän hyvinvointiaan merkittävästi, ja 42,2% koki hyvinvoinnin lisääntyvän melko paljon. Ainoastaan kaksi vastaajista koki, ettei kulttuuri lisää heidän hyvinvointiaan lainkaan.

TAIDETILA TOINILA

Taidetila Toinila tarjoaa maksuttomia harrastusmahdollisuuksia ja monipuolisia kulttuuritapahtumia, joissa erityinen painotus on lastenkulttuurissa. Tapahtumat ja näyttelyt ovat kuitenkin suunnattu kaikenikäisille. Toiminnassa korostuvat kestävä kehityksen periaatteet, ja tapahtumia järjestetään toukokuusta joulukuuhun.

Vuoden aikana Toinilassa on nähty lasten taidenäyttelyitä, kuratoituja nykytaidenäyttelyitä, harrastelijataiteilijoiden näyttelyitä, taidetyöpajoja, avajaistapahtumia sekä ToiniLIGHT-valotapahtuma. Lisäksi taidepolku ja ympäristötaide ovat tärkeitä osia toimintaa. Yhteistyö paikallisten koulujen ja nuorisotoimen kanssa on aktiivista.

Toinila viettää ensi vuonna 15-vuotisjuhlavuotta, ja toimintaa olisi hyvä kehittää sekä panostaa erityisesti tähän juhlaotteeseen.

Kävijämääriä ja osallistumista vuonna 2025:

- Koululaisten taidenäyttely toukokuussa: 200 kävijää
- Kesänäyttely UI UI HAIHATUS heinäkuussa: 180 kävijää
- ELONKEHRÄ – Jyväskylän taiteilijaseuran puheenjohtajien näyttely elo–syyskuussa: 200 kävijää
- Lasten taidenäyttely syys–lokakuussa: 140 kävijää
- ToiniLIGHT marraskuussa: noin 300 kävijää

Lisäksi Toinila toimii aktiivisena harrastus- ja työpajaympäristönä:

- Kahden koulun kuvataidekerhon viikoittaiset kokoontumiset syys–lokakuussa (noin 10 osallistujaa / kerta)
- Kesäkuun ympäristötaidepajat: 20 osallistujaa
- Heinäkuun yhteisötaidepajat: 20 osallistujaa
- Nuorten betoniveistospajat elokuussa: 5–10 osallistujaa per kerta

Toiminta edistää kuntalaisten kulttuurista hyvinvointia, yhteisöllisyyttä ja taidekasvatusta läpi vuoden.

PETÄJÄVEDEN VANHA KIRKKO JA PETÄJÄVEDEN VANHAN KIRKON SÄÄTIÖ SR

UNESCO:n maailmanperintökohde Petäjäveden vanha kirkko on merkittävä osa petäjävetistä historiaa ja kulttuuria, ja sen merkitys kunnan näkyvyyden kannalta on mittava. Petäjäveden vanha kirkko valittiin UNESCO:n maailmanperintöluetteloon vuonna 1994 ainutlaatuisena esimerkkinä pitkän pohjoismaisen puukirkkoarkkitehtuurin ja hirsirakentamistaidon perinteestä. Kirkko on säilynyt lähes alkuperäisessä asussaan.

Petäjäveden Vanhan kirkon säätiö sr:n tarkoitus on Petäjäveden seurakunnan omistuksessa olevan Petäjäveden vanhan kirkon opastustoiminnan järjestäminen ja kehittäminen. Säätiö edistää Petäjäveden vanhan kirkon saavutettavuutta ja tunnettuutta. Myös kirkkoon liittyvä kulttuuritoiminta, Suomen maailmanperintökohteiden välinen yhteistyö ja kirkon matkailupalveluiden kehittäminen kuuluvat säätiölle. Säätiö ottaa toiminnassaan huomioon Petäjäveden vanhaa kirkkoa koskevat maailmanperintökohteelle asetetut vaatimukset ja tekee yhteistyötä asianomaisten viranomaisten, kuten Museoviraston ja UNESCO:n, kanssa.

Petäjäveden vanhassa kirkossa vierailee kesäkaudella noin 12 000 kävijää ja vuosittain noin 14 000 kävijää. Kirkossa toimitetaan jumalanpalveluksia, häitä, kastetilaisuuksia ja konsertteja. Kesäisin vanhassa kirkossa järjestetään Petäjäveden vanhan kirkon säätiön, Petäjäveden kunnan ja Petäjäveden seurakunnan yhteinen kesäkonserttisarja, missä esiintyy tunnettuja viihde- ja gospelmusiikin esiintyjä.

SOVELTAVA LIIKUNTA

Soveltavan liikunnan keskeinen painopiste Petäjävedellä on ryhmäliikunnan ohjaamisessa. Toiminta kohdentuu erityisen tuen tarpeessa oleviin lapsiin varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa sekä kotona itsenäisesti asuviin toimintarajoitteisiin ikääntyneisiin. Lisäksi ryhmätoimintaa järjestetään työikäisille päivätoiminnan asiakkaille sekä kotihoidon varhaisen tuen asiakkaille.

Soveltavaa liikuntaa tuetaan myös välillisesti lainaamalla liikuntavälineitä Petäjäkodin asukkaiden käyttöön yhteistyössä hyvinvointialueen fysioterapian kanssa. Soveltavan liikunnan neuvontaan on kohdennettu työaikaa noin yksi tunti päivässä, mikä mahdollistaa yksilöllisen ohjauksen ja liikkumisen tukemisen eri kohderyhmille.

Vuosina 2023–2025 soveltavan liikunnan ryhmissä on osallistunut keskimäärin noin 50 henkilöä viikoittain, ja toimintaan on osallistunut yhteensä noin 100 eri henkilöä.

Toimintakyvyn rajoitteiden lisääntyminen näkyy kaikissa ikäryhmissä ja vaikuttaa merkittävästi liikkumisen mahdollisuuksiin. Tarve kohdennetulle, saavutettavalle ja ohjatulle liikunnalle on kasvanut erityisesti lasten ja nuorten, työikäisten sekä ikääntyneiden osalta.

Lasten ja nuorten kohdalla keskeistä on mahdollistaa liikunta myös niille, joilla on toimintakyvyn rajoitteita. Tämä edellyttää tiivistä yhteistyötä perheiden, varhaiskasvatuksen, koulujen, liikuntapalvelujen ja seurojen välillä sekä uusien toimintamallien kehittämistä arjen eri ympäristöihin.

Työikäisten osalta korostuvat fyysisen ja henkisen toimintakyvyn haasteet sekä tuki- ja liikuntaelinvaivojen lisääntyminen. Liikuntapalvelujen kohdentamisessa tulee huomioida ne ryhmät, jotka hyötyvät eniten ohjatuista ja tuetusta liikkumisesta.

Ikääntyneiden kohdalla toimintakyvyn heikkeneminen, sairaudet sekä puutteellinen tieto tai motivaatio liikkua vaikuttavat liikunnan toteutumiseen. Erityisesti lihasvoiman ja tasapainon ylläpitäminen on keskeistä arjessa selviytymisen kannalta.

Soveltavan liikunnan kehittämisen tavoitteena on vähentää liikkumattomuuden haittoja ja vahvistaa eri väestöryhmien toimintakykyä liikunnan avulla. Tavoitteena on myös lisätä ymmärrystä liikunnan merkityksestä hyvinvoinnille ja tukea kuntalaisia ottamaan vastuuta omasta terveydestään.

Lasten ja nuorten osalta tavoitteena on luoda yhdenvertaisia mahdollisuuksia liikkumiseen toimintakyvystä riippumatta. Toimenpiteenä kehitetään yhteistyössä eri toimijoiden kanssa toimintamalleja, jotka mahdollistavat liikkumisen erilaisissa arjen tilanteissa ja ympäristöissä.

Työikäisten kohdalla tavoitteena on lisätä liikkumista erityisesti niillä, joilla on toimintakyvyn haasteita. Toimenpiteinä vahvistetaan liikuntaneuvontaa sekä tarjotaan kohdennettua ryhmäliikuntaa ammattitaitoisessa ohjauksessa. Lisäksi edistetään omaehtoisen liikkumisen mahdollisuuksia eri ympäristöissä.

Ikääntyneiden osalta tavoitteena on lisätä säännöllistä lihasvoima- ja tasapainoharjoittelua. Toimenpiteenä otetaan käyttöön Voimaa vanhuuteen -ohjelman mukaisia toimintamalleja, joissa tarjotaan ryhmämuotoista harjoittelua sekä ammattilaisten että koulutettujen vertaisohjaajien ohjaamana.

Kokonaisuudessaan soveltavan liikunnan kehittämisessä korostuvat ennaltaehkäisy, saavutettavuus, monialainen yhteistyö sekä yksilöllinen ja ryhmämuotoinen ohjaus.

LIIKUNTANEUVONTA

Liikuntaneuvonta on Petäjävedellä maksuton, matalan kynnyksen palvelu kuntalaisille, jotka liikkuvat terveytensä kannalta liian vähän tai tarvitsevat tukea liikunnan aloittamiseen tai lisäämiseen. Palvelu toteutetaan yhteistyössä Keuruun kaupungin kanssa, joka toimii isäntäkuntana.

Liikuntaneuvontaan voi ohjautua terveydenhuollon ammattilaisen kautta tai ottamalla itse yhteyttä liikuntaneuvojaan. Neuvonnassa kartoitetaan asiakkaan lähtötilanne, tavoitteet ja toiveet, joiden pohjalta laaditaan henkilökohtainen liikkumissuunnitelma.

Palvelu sisältää 1–5 tapaamista tarpeen mukaan, ja tapaamiset järjestetään sekä perhekeskuksessa että erilaisissa liikuntaympäristöissä. Liikuntaneuvonnassa voidaan tutustua eri liikuntamuotoihin käytännössä ja ohjata asiakas paikallisten harrastusmahdollisuuksien pariin.

Yksilöneuvonnan lisäksi tarjolla on ryhmämuotoista toimintaa, kuten erilaisia starttikursseja ja teemaryhmiä.

Vuosittain liikuntaneuvonnan palvelut tavoittavat noin 100 kuntalaista.

Liikuntaneuvonnan asiakastyössä ja toimintaympäristössä on tunnistettavissa useita ilmiöitä, jotka kuvaavat kuntalaisten liikkumista ja hyvinvointia:

- Liikkumattomuus ja vähäinen arkiaktiivisuus ovat yleisiä eri ikäryhmissä
- Tuki- ja liikuntaelinvaiat sekä fyysisen toimintakyvyn haasteet ovat lisääntyneet erityisesti työikäisillä ja ikääntyneillä
- Liikkumisen aloittamisen kynnys on monille korkea, vaikka tietoa liikkumisen hyödyistä on runsaasti
- Elintapojen haasteet, kuten vähäinen uni, epäsäännöllinen arki ja kuormitus, vaikuttavat liikkumiseen
- Hyvinvointi jakautuu: osa kuntalaisista liikkuu aktiivisesti, mutta osa tarvitsee selvästi enemmän tukea

Samalla liikuntaneuvonta on osoittautunut vaikuttavaksi keinoksi tukea liikumisen lisäämistä, kun ohjaus on yksilöllistä, kannustavaa ja konkreettista.

PETÄJÄVEDEN SEURAYHTYMÄ

Seurayhtymän toiminnan tarkoituksena on Petäjäveden kunnan liikuntatoimen ja jäsenseurojen (Petäjäveden Petäjäiset ja Petäjäveden Tempo) kanssa tuottaa kaikille kuntalaisille tarkoitettuja laadukkaita ja edullisia liikuntapalveluja. Keskeisimmät palvelut tällä hetkellä ovat talviuintipaikka kirkonkylän uimalassa ja kulttuurikeskuksen kuntosali.

PETÄJÄVEDEN PETÄJÄISET RY

Petäjäveden Petäjäiset ry toimii urheilun yleisseurana, jonka tavoitteena on tarjota monipuolisia ja edullisia liikuntamahdollisuuksia kaikenikäisille ja eri taitotasoilla oleville harrastajille. Seura panostaa erityisesti lasten ja nuorten liikuttamiseen, mutta tarjoaa myös matalan kynnyksen harrasteryhmiä aikuisille. Toiminta perustuu pitkälti vapaaehtoisten ja talkoovoimin tehtyyn työhön, mikä vahvistaa yhteisöllisyyttä ja luo onnistumisen kokemuksia.

Suurin jaosto on jalkapallo, jossa on vuonna 2025 viisi aktiivista junioriryhmää aina perhefutiksesta 11–12-vuotiaisiin. Lisäksi seuralla on naisten ja miesten edustusjoukkueet sekä harrasteryhmiä aikuisille (aikuisfutis ja kuntofutis). Jalkapallojaosto on pyrkinyt pitämään harrastamisen kustannukset kohtuullisina, jotta jokaisella petäjävetisellä olisi mahdollisuus osallistua toimintaan.

Vuonna 2025 cheerleading vakiintui omaksi jaostokseen. Laji on kerännyt nopeasti harrastajia ja keskittyy turvalliseen akrobatia- ja stuntiharjoitteluun. Cheer-joukkueet ovat esiintyneet eri urheilutapahtumissa ja valmistautuvat valtakunnallisiin kilpailuihin.

Myös lentopallojaosto on kasvanut merkittävästi. Jaostolla on viisi joukkuetta sarjatoiminnassa sekä lentopallokoulu ja kuntolentistoimintaa. Vuonna 2025–2026 joukkueiden määrä lisääntyi edelleen ja uusia harrastajia on tullut kaikista ikäryhmistä. Seura on saanut valtakunnallista tunnustusta: Lentopalloliitto palkitsi Petäjäiset yhtenä seuroista, joissa pelipassien määrä kasvoi eniten (yleissarjassa 10. sija ja mini-ikäisten sarjassa 17. sija).

Toiminnan laajuutta kuvaavat harrastajamäärät: cheerleadingin harrastajamäärä on kasvanut vuodessa 20:stä noin 60:een, jalkapallossa on liikkunut säännöllisesti yli 200 henkilöä vuosina 2023–2025 ja Kyläseppä Cupissa pelaa vuosittain noin 450 lasta. Lentopallossa harrastaa noin 70 lasta ja aikuista. Vuonna 2025 seuralla oli yhteensä 407 jäsentä.

Seuran toiminnassa korostuvat yhteisöllisyys, vapaaehtoistyön merkitys sekä mahdollisuus liikkua matalalla kynnyksellä. Yksi kehittämiskohde on lasten liikkumattomuuden ja yksipuolisen liikkumisen haaste, johon seura haluaa yhdessä koulujen ja muiden toimijoiden kanssa etsiä ratkaisuja esimerkiksi pihapelikulttuurin ja muiden matalan kynnyksen liikkumismuotojen kautta.

PETÄJÄVEDEN TEMPO RY

Petäjäveden Tempo ry järjestää kehonhuoltoon, lihaskuntoon ja liikkuvuuteen liittyvää toimintaa Petäjävedellä kaikille ikään ja sukupuoleen katsomatta. Aikuisille ja nuorille suunnattu tarjonta sisältää mm. matalan kynnyksen jumppaa, joogaa, kahvakuulaa sekä kehonhallintaa ja -huoltoa. Lapsille ja nuorille tarjotaan nassikkapainia sekä vanhempi-lapsi -painia ja tanssia.

KEURUUN KANSALAIPOISTO

Keuruun kansalaisopisto on Keuruun kaupungin sekä Multian ja Petäjäveden kuntien ylläpitämä vapaan sivistystyön oppilaitos. Sen tehtävänä on edistää elinikäistä inhimillistä kasvua ja kulttuuria järjestämällä mahdollisuuksia monipuoliseen oppimiseen.

Kansalaisopistossa voivat opiskella kaikki peruskoulutuksesta ja asuinpaikasta riippumatta. Opisto on tarkoitettu ensisijassa 16 vuotta täyttäneille, mutta muodollista ala- tai yläikärajaa ei ole. Opistossa on myös erillisiä alle 16-vuotiaiden opintoryhmiä. Keuruun kansalaisopisto voi myös järjestää tilauksesta yksilöllisesti suunniteltua ja toteutettua maksupalvelukoulutusta yrityksille ja yhteisöille.

Kansalaisopisto tarjoaa Petäjävedellä vuosittain noin 70 erilaista kurssia, joista toteutuu kuutisenkymmentä. Lukuvuonna 2024-2025 osallistujia oli yli 700, heistä valtaosa oli naisia.

2.2 Ravitsemus

Maakunnallinen ravitsemussuunnitelma "Hyvinvointia ravitsemuksella" valmistui käyttöön huhtikuussa 2023.

Ravitsemussuunnitelman tavoitteena on edistää hyvinvointia tukevan ruokailun toteutumista Keski-Suomessa, mikä edellyttää yhteistyötä kuntien, hyvinvointialueen ja eri toimijoiden välillä.

Ravitsemussuunnitelman valmistelusta vastasivat Keski-Suomen alueellinen ravitsemustyöryhmän puheenjohtaja Kati Laine-Rissanen, varapuheenjohtaja Heli Lehtinen ja sihteeri Eeva Nykänen.

Suunnitelman visio on, että ruokailu arjessa tukee hyvinvointia, toimintakykyä ja terveyttä. Vision saavuttamiseksi suunnitelmaan on nostettu kuusi tunnistettua tavoitetta.

Tunnistetut tavoitteet

1. Nimetään ravitsemusterveyden edistämisen vastuutaho.
2. Kannustetaan yhdessä syömiseen ja kehitetään palveluita yhteisten ruokailuhetkien tai ruoanlaiton toteutumiseksi.
3. Tuetaan monipuolisen, maistuvan, maksuttoman tai edullisen ja ravitsemussuosituksat täyttävän lämpimän aterian toteutumista jokaisena päivänä.

4. Huolehditaan, että ruoka- ja ravitsemusviestintä on saavutettavaa, myönteistä ja hyvinvointia tukevaa. Tarjotaan luotettavaa ja käytännönläheistä tietoa ravitsemuksesta.
5. Tarjotaan käytännönläheistä ohjausta ja tukea hyvinvointia edistävän ruokailun toteutumiseksi.
6. Toteutetaan ravitsemusohjausta vaikuttavilla menetelmillä osana elämäntapaohjausta ja hoitoa.

Ravitsemussuunnitelma on työkalu kunnan oman ravitsemussuunnitelman tekemiseksi yhdessä eri toimijoiden kanssa. Ravitsemussuunnitelma on osa alueellista hyvinvointisuunnitelmaa, ja se liitetäänkin osaksi kuntien hyvinvointikertomusta ja -suunnitelmaa.

Miten käynnistää työ ravitsemussuunnitelman käyttöön ottamiseksi?

Tarkistuslista suunnitelman käyttöön ottamiseksi

- Kuntaan on nimetty vastuutaho kuntalaisten hyvän ravitsemuksen edistämiseksi
- Kunnassa on nimetty aktiivinen ravitsemustyöryhmä, ruokakasvatustyöryhmä tai vastaava, jossa on edustajat eri hallinnonaloilta sekä edustajat tarvittavilta yhteistyökumppaneilta
- Kunnan hyvinvointisuunnitelmassa on huomioitu kuntalaisten hyvän ravitsemuksen edistäminen
- Toiminnan suunnittelu perustuu indikaattoritietoon sekä paikalliseen kokemustietoon kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista
- Kunnassa tunnistetaan olemassa olevia strategioita, ohjelmia, verkostoja, hankkeita, työryhmiä ja viestintää, joissa on mahdollista viedä eteenpäin kuntalaisten hyvää ravitsemusta

Petäjäveden kunta on yhdessä Keuruun ja Multian kanssa järjestänyt syksyllä 2023 ravitsemustyöpajoja ravitsemussuunnitelman käyttöön ottamisen vahvistamiseksi sekä yhteistyön parantamiseksi ravitsemusasioista vastaavien ja ikäihmisten, lasten sekä nuorten kanssa työskentelevien kanssa.

KEURUSSEUDUN ATERIA- JA TUKIPALVELUT

Keuruu, Multia ja Petäjävesi perustivat vuoden 2022 lopulla Keski-Suomen hyvinvointialueen kanssa yhteisen yhtiön tuottamaan kaikissa kolmessa kunnassa sote-uudistuksen toteuduttua kuntien vastuulle jäävät ateriapalvelut. Tämä yhtiö on vastuussa kaikkien koulujen, päiväkotien ja palvelukotien ateriapalveluista ja on näin ollen tärkeä yhteistyökumppani hyvinvointiin liittyvissä ravitsemusasioissa.

Multia irtisanoi sopimuksen vuoden 2025 lopulla, ja toiminta siellä päättyy toukokuussa 2026.

2.3 Arjen turvallisuus

Arjen turvallisuus on yksi kolmesta hyvinvointialueen strategian pääteemoista.

[Päätöksiä turvallisuudesta: Turvallisuus osaksi kunnan sähköistä hyvinvointikertomusta](http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-491-967-8)
(<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-491-967-8>)

Eri viranomaiset, yritykset, järjestöt ja yksittäiset ihmiset tekevät päivittäin osana työtään päätöksiä, jotka vaikuttavat yhteiskunnan ja meidän jokaisen turvallisuuteen. Kunnan eri viranomaisten tekemät terveydenhuolto, sosiaalipalvelut, opetuksen järjestämistä ja muita palveluja koskevat päätökset vaikuttavat suuresti siihen, miten turvallinen kunta on nyt ja tulevaisuudessa ja miten turvalliseksi kuntalaiset sen kokevat. Pankin päätökset siitä, mihin pankkiautomaatit sijoitetaan, voivat lisätä tai heikentää erityisesti ikääntyneen väestön turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta. (Sisäministeriön julkaisu 15/2014)

Turvallisuussuunnittelun tarkoituksena on ennalta ehkäistä turvallisuusongelmia sekä tarttua ja saada hoidettua sellaiset turvallisuuteen liittyvät ongelmat, jotka vaativat monen toimijan yhtä aikaista työtä. Näitä yhteistyötä vaativia turvallisuustöitä voivat olla esimerkiksi ratkaisujen löytäminen häiriökäyttäytymiseen ja julkisten paikkojen turvattomuuteen tai turvattomaksi kokemiseen, onnettomuuksien ja tapaturmien ennalta ehkäisy, rikosten ehkäisy paikallisilla keinoilla sekä kuntalaisten turvallisuuden tunteeseen liittyvä seikat. Turvallisuussuunnitteluun liittyvä ammattitaito ja kyky löytää paikallisesti koettuihin ongelmiin ratkaisuja on lisääntynyt sitä mukaa, kun työtä on tehty ja kokemuksia on kertynyt. Ongelmana on edelleen se, että hyvä

suunnittelu ei aina johda päätöksentekoon ja sitä kautta käytännön toimintaan. Turvallisuussuunnitelma jää edelleen liian usein sen valmistelun ulkopuolelle, jossa päätöksiä toiminnan ja resurssien suuntaamisesta tehdään. (Sisäministeriön julkaisu 15/2014)

Keski-Suomen omaa turvallisuussuunnitelmaa päivitetään juuri, ja se tulee voimaan vuonna 2024. Aiempi turvallisuussuunnitelma on luettavissa täältä.

[Keski-Suomen turvallisuussuunnitelma 2021-2023](https://pelastustoimi.fi/documents/25266713/0/keski_suomen_maakunnallinen_turvallisuussuunnitelma_2021_2023a.pdf/f3c8500a-a779-9117-edc6-5ccb64c22e67/keski_suomen_maakunnallinen_turvallisuussuunnitelma_2021_2023a.pdf?t=1665482012443)

(https://pelastustoimi.fi/documents/25266713/0/keski_suomen_maakunnallinen_turvallisuussuunnitelma_2021_2023a.pdf/f3c8500a-a779-9117-edc6-5ccb64c22e67/keski_suomen_maakunnallinen_turvallisuussuunnitelma_2021_2023a.pdf?t=1665482012443)

Petäjävedellä on käytössä kunnan valmiussuunnitelma, jota on päivitetty viimeksi vuonna 2020. Dokumentti ei ole julkinen.

2.4 Osallisuus ja järjestöyhteistyö

Vuoden 2023 lopussa oli Petäjävedellä tasan 100 rekisterissä olevaa yhdistystä. Vanhin niistä on vuonna 1920 perustettu Petäjävesi-Kintaus Työväenyhdistys ry. ja uusin samana vuonna perustettu Petäjäveden Peukku ry.

Petäjäveden kunta myöntää vuosittain avustuksia järjestötoimintaan. Avustukset ovat julkisessa haussa toukokuussa.

Avustuksia voivat hakea järjestöt, yhdistykset, vapaat toimintaryhmät, yhteisöt ja yksittäiset kuntalaiset. Yrityksille avustuksia ei myönnetä.

Päätökset avustuksista tekee hyvinvointilautakunta kesäkuussa.

Järjestötoimintaan suunnattujen avustusten lisäksi on mahdollista hakea yhteistoiminta-avustusta. Yhteistoiminta-avustusta voi hakea vapaamuotoisella hakemuksella pitkin vuotta. Yhteistoiminta-avustuspäätöksen tekee viranhaltija.

SUOMEN PUNAINEN RISTI (SPR) PETÄJÄVEDEN OSASTO

Petäjäveden SPR-osaston toiminnan painopisteet ovat ystävätoiminta ja ruoka-apu, joiden kautta tuetaan kuntalaisten arjen hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä. Osasto järjestää vuosittain 4–5 ruokatapahtumaa yhteistyössä seurakunnan diakoniatyön kanssa sekä erillisiä tilaisuuksia nuorille yhdessä kunnan nuorisotoimen kanssa. Toimintaa tuetaan SPR:n keskustoimiston avustuksilla.

Ruoka-apua varten osasto hankkii varoja järjestämällä esimerkiksi kahvituksia Vanhan kirkon konserttien yhteydessä. Lisäksi jaetaan säännöllisesti ESR-kortteja (40 €) neljä kertaa vuodessa sekä Hyvän joulumielen -lahjakortteja vähävaraisille perheille.

Osasto on havainnut, että perheiden taloudellinen hätä on kasvanut merkittävästi viimeisen vuoden aikana. Apuun hakeudutaan entistä useammin, ja tarve jatkuvalla tuella on lisääntynyt. Järjestö toivoo tiiviimpää yhteistyötä kunnan, seurakunnan, järjestöjen ja seurojen kesken, jotta apua tarvitsevia voitaisiin tavoittaa paremmin ja tukea kokonaisvaltaisesti.

MANNERHEIMIN LASTENSUOJELULIITTO (MLL) Petäjäveden yhdistys

MLL Petäjäveden yhdistyksen perustehtävä on toimia lasten, nuorten ja perheiden hyväksi Petäjävedellä. MLL järjestää paikkakunnalla kohtaamispaikkoja ja toimintaa lapsiperheille. Tärkein kohtaamispaikka on perhekahvila, jota MLL on vuosien mittaan järjestänyt monenlaisissa muodoissa kulloisenkin tarpeen mukaan. Kävijämäärät ovat vaihdelleet runsaasti, mutta parhaimmillaan kahvilassa on ollut yksittäisellä kerralla kymmenisen vanhempaa lapsineen. Kahvila pitää sisällään vapaamuotoista yhdessäoloa ja keskustelua, mutta myös järjestettyä ohjelmaa, esim. asiantuntijavieraita liittyen lapsiperheille keskeisiin teemoihin. Isommista tapahtumista vahvan aseman on saavuttanut liikunnallinen Petäjävesi peuhaa! -tapahtuma, jossa lapset pääsevät touhuamaan temppuradalla. Peuhan yhteyteen on useimmiten järjestetty

lastentarvikekirppis. Petäjävesi peuhaa! on tyypillisesti koonnut yhteen n. 100 kävijää yhteisölliseen ja iloa tuovaan tapahtumaan. Lisäksi MLL järjestää vaihtelevasti muita tapahtumia, joiden järjestelyissä he tekevät usein yhteistyötä paikkakunnan muiden lapsiperhehoitajien kanssa.

Yhdistys toimii paikallisena linkkinä MLL Järvi-Suomen piiriin ja valtakunnalliseen kattojärjestöön. MLL tuottaa valtakunnallisesti ja seudullisesti monenlaisia tukipalveluita lasten, nuorten ja heidän perheidensä hyvinvoinnin tueksi. Esimerkkeinä mainittakoon lastenhoitajavälitys, tukihenkilötoiminta, vertaistukiryhmät sekä lasten ja nuorten puhelin.

Petäjäveden MLL on tärkeä osan paikkakunnan lapsiperhepalveluiden kokonaisuutta. Lisäksi yhdistys antaa aktiivitoimijoille paljon iloa - toiminta on rentoa yhdessä tekemistä, jossa jokainen voi antaa itselleen sopivan panoksen petäjävetisen lapsiperhehyvinvoinnin eteen ja tuottaa hyvinvointia samalla itselleenkin.

PETÄJÄVEDEN HEINÄHATTU RY

Petäjäveden Heinähattu on perustettu vuonna 1998 paikallisten leipureiden yhteiseksi myyntipaikaksi. Toimintaa pyöritettiin aluksi talkoovoimin kunnan avustuksella. Vuosien varrella toiminta on sekä laajentunut että muotoutunut uudelleen. Vuodesta 2014 Heinähattu on toiminut rekisteröitynä yhdistyksenä (Petäjäveden Heinähattu ry). Yhdistys työllistää nykyisin yhden palkkatukityöntekijän, mutta osa toiminnasta perustuu edelleen hallituksen aktiivien vapaaehtoisuuteen.

Nykyiseen toimintamalliin kuuluu suoramyyntimyyvälän lisäksi kahvio ja kirpputori. Myymälä palvelee viitenä päivänä viikossa Kyläseppänpäinpiirissä. Heinähatulla on yli sata tuottajaa, jotka edustavat niin leipureita, elintarviketuottajia kuin käsityöyrittäjiä ja harrastajia. Yhdistys tarjoaa matalan kynnyksen myyntipaikan tuottajilleen ja palvelee samalla myös paikallisena infopisteenä, josta on saatavilla kunnan esitteitä ja opastusta. Yhdistys on avoin myös uudentilaisille yhteistyön muodoille kunnan kanssa.

Heinähattu tarjoaa lisäksi lämmiinhenkisen kohtaamispaikan asiakkailleen. Sinne voi tulla tapaamaan ihmisiä, nauttimaan edullisesta kahvikupista, tekemään ekologisii löytöjä tai viettämään aikaa ilman ostovelvoitteita. Monelle petäjävetiselle Heinähattu on tärkeä sosiaalinen ja henkinen tuki arjessa.

Yhdistyksen toiminta ei tähtää voiton tuottamiseen. Kesän myynnillä sekä talkoilla järjestetyillä tapahtumilla on kerätty taloudellista puskuria talven hiljaisempia kuukausia varten, jolloin muun muassa lämmityskulut kasvavat. Viime vuosina toimintaa ovat haastaneet koronapandemia sekä energiakriisin aiheuttama sähkön hinnan nousu. Tästä syystä yhdistys on esittänyt, että kunnan kanssa tehtyyn alivuokrasopimukseen (60 €/kk) lisättäisiin energiakriisin ajaksi osuus sähkölaskusta.

Haasteista huolimatta Petäjäveden Heinähattu ry uskoo vakaasti toiminnan jatkumiseen ja hallituksen jäsenet tekevät työtä sen eteen aktiivisesti myös tulevaisuudessa.

KINTAUDEN NUORISOSEURA

Kintauden Nuorisoseura ry on perustettu vuonna 1970. Sen ylläpitämä nuorisoseuran talo on tärkeä kokoontumispaikka Kintaudella asuville. Vuonna 2023 siellä järjestettiin mm. tansseja sekä tanssikursseja, kirpputori ja peli-iltoja nuorille. Kesäisin nuorisoseuralla on myös kesäkahvilatoimintaa. Aiemmin suosittu huutokauppatoiminta on saatu uuden meklarin kautta taas käyntiin vuoden 2025 aikana.

KYLÄYHDISTYKSET

Petäjävedellä on toiminut vuosien saatossa lukuisia kyläyhdistyksiä kuten Kuivasmäki-Kumpu, Metsäkulma, Pengerjoki ja Ylä-Kintaus. Näiden rinnalle on viimeisen 15 vuoden aikana noussut muun muassa Halkokankaan ja Olkkolan asukasyhdistykset. Kylä- ja asukasyhdistysten toiminta on kuitenkin melko vaihtelevaa ja epäsäännöllistä johtuen usein aktiivisten vetäjien panoksesta.

ELÄKEYHDISTYKSET

Petäjävedellä toimii kaksi hyvin aktiivista eläkeyhdistystä - Eläkeliiton Petäjäveden Yhdistys ry ja Petäjäveden Eläkkeensaajat ry. Yhdistykset tarjoavat eläkeikäisille ja eläkkeelle siirtyville monipuolista yhdessäoloa, harrastuksia ja tapahtumia, joissa korostuvat yhteisöllisyys ja osallistuminen. Toiminta sisältää muun muassa kerhoja, kokouksia, retkiä sekä kulttuurimatkoja.

ERÄYHDISTYKSET

Petäjävedellä on melko kattava eräyhdistysten verkosto. Eränkairaajat, Hirvijärven eränkävijät, Kintauden eränkävijät, Metsäkulman erä, Petäjäveden erämiehet, Petäjäveden Hirvimiehet, Petäjäveden Perhokalastajat, Petäjäveden Lohimiehet jne.

PETÄJÄVEDEN LUONTO RY

Petäjäveden Luonto Ry:n tarkoituksena on edistää luonnon- ja ympäristönsuojelua sekä vaalia kulttuuriperintöä toiminta-alueellaan. Toiminta koostuu retkistä, tapahtumista ja talkoista. Petäjäveden luonto ry onkin yksin ja yhteistyössä esimerkiksi Petäjäveden Petäjäjäisten ja Petäjäveden kunnan kanssa järjestäneet luontoretkiä paikallisiin luontokohteisiin kuten Tampin kierrokselle, Karhunahtaalle tai Syrjäharjun luontopolulle.

PETÄJÄVEDEN URHEILUAUTOILIJAT RY

Petäjäveden Urheiluautoilijat ry on ollut mukana järjestämässä Secto Rally Finlandin (ent. Neste Rally Finland, Jyväskylän Suurajot) paikallisia erikoiskokeita sekä oman Kyläseppä-rallin, joka ajettiin viimeksi syksyllä 2024 kokonaan Petäjäveden maisemissa.

PETÄJÄVESI-SEURA RY

Petäjävesi-Seura ry osallistuu aktiivisesti kotiseudun kehittämiseen ja paikallisten asukkaiden viihtyvyyden lisäämiseen. Yhdistys vaalii paikallista kulttuuriperintöä ja tekee sitä tunnetuksi muun muassa osallistumalla Vanhan kirkon säätiön ja hoitokunnan sekä Tammenlevän perinnetoimikunnan toimintaan. Seura on mukana vuosittain järjestettävässä Petäjävesi elää -viikossa valokuvanäyttelyiden ja erilaisten tapahtumien kautta.

Keskeisenä tavoitteena on paikallisten yhdistysten ja seurojen yhteistyön tiivistäminen sekä yhteisöllisten tapahtumien järjestäminen yhdessä Petäjäveden kunnan ja seurakunnan kanssa.

Seura on viime vuosina panostanut erityisesti valokuvanäyttelyihin. Vuonna 2023 seurakuntakodilla esillä olleeseen näyttelyyn Arkea ja juhlaa Keski-Suomessa 1940–1950-luvuilla koottiin noin 100 valokuvaa, ja se keräsi 314 kävijää. Vuonna 2024 vanhalla seurakuntatalolla järjestetty näyttely esitteli yli sata kuvaa 1940–1970-luvuilta ja sai noin 400 kävijää. Lisäksi seura on osallistunut Keski-Suomen museon kokoelmissa olevien, Petäjävedellä syntyneiden valokuvaaja Matti Tuomisen (1915–1976) lasinegatiivien tunnistamiseen. Vuonna 2024 järjestetyssä tilaisuudessa kuvia tunnistettiin yhdessä, ja yksityishenkilöt ovat täydentäneet tietoja myös seuran verkkosivuilla ja haastatteluissa.

Näiden toimintojen kautta Petäjävesi-Seura ry edistää kulttuuriperinnön säilymistä, vahvistaa yhteisöllisyyttä ja tarjoaa kuntalaisille mahdollisuuden osallistua kotiseudun historian elävöittämiseen.

MUUT YHDISTYKSET

Muita mainittavia yhdistyksiä Petäjäveden alueella on esimerkiksi Petäjäveden Peukku ry, FGP-FrisbeeGolf Petäjävesi ry, jotka tuottavat omaan erityisalaansa sopivia tapahtumia. Myös Kintauden kyläyhdistys ry on aktivoitunut uudestaan syksyllä 2025 parantamaan Kintauden alueen hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä.

HYVINVOINTIALUEEN OSALLISUUSOHJELMA

Keski-Suomen hyvinvointialueella on myös oma osallisuusohjelmansa, jonka keskeiset tavoitteet ovat.

1) hyvinvointialueen demokratian vahvistaminen ja äänestysaktiivisuuden kasvu

2) hyvinvointialueen kaikkien asukkaiden kokemuksen vahvistaminen osallisuudesta ja vaikuttamismahdollisuuksista ml. eri alueet ja väestöryhmät

3) osallisuusrakenteiden luonti niin, että ne ovat ihmislähtöisiä ja nojautuvat kumppanuuteen kuntien, järjestöjen, seurakuntien, palveluntuottajien ja maakuntaliiton ja koulutuksen järjestäjien kanssa.

4) osallisuus toteutuu kaikissa kohtaamisissa. Asukkaat ja asiakkaat kokevat tulevaisuutensa kuulluksi ja olevansa tasaveroisessa asemassa

[Keski-Suomen hyvinvointialueen osallisuusohjelma 2023-25](https://www.hyvaks.fi/sites/default/files/2024-01/Keski-Suomen%20hyvinvointialueen%20osallisuusohjelma%202023%E2%80%932025.pdf) (<https://www.hyvaks.fi/sites/default/files/2024-01/Keski-Suomen%20hyvinvointialueen%20osallisuusohjelma%202023%E2%80%932025.pdf>)

2.5 Ennaltaehkäisevä päihde- ja lähisuhdeväkivaltatyö

"Ehkäisevä päihdetyö on lakiin perustuvaa toimintaa, jonka tavoitteena on parantaa hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta. Sillä edistetään päihteettömiä, savuttomia ja nikotiinittomia elintapoja, ehkäistään ja vähennetään päihdekäyttöä sekä päihde- ja pelihaittoja. Ehkäisevään päihdetyöhön sisältyy alkoholi, tupakka- ja nikotiinituotteet, huumausaineet ja muut päihtymystarkoituksessa käytetyt aineet sekä rahapelaaminen.

Ehkäisevällä päihdetyöllä vahvistetaan päihteiden ja tupakka ja -nikotiinituotteiden käyttöön sekä rahapelaamiseen vaikuttavia suojaavia tekijöitä sekä poistetaan tai vähennetään riskitekijöitä. Suojaavia tekijöitä voivat nuorella olla esimerkiksi kodin tuki, läheiset ihmissuhteet tai riittävät tunne- ja vuorovaikutustaidot. Riskitekijöitä puolestaan voivat olla esimerkiksi kuormittavat ihmissuhteet, yksinäisyys tai turvattomuus. Ehkäisevä päihdetyö liittyy vahvasti mielen hyvinvointiin sekä arjen turvallisuuteen, sillä monet suojaavat- ja riskitekijät ovat näille aiheille yhteisiä.

Ehkäisevä päihdetyö kuuluu kaikille koskien viranomaisia, järjestöjä, yhteisöjä, yrityksiä ja jokaista kansalaista. Ehkäisevä päihdetyö on tärkeää kohdistaa kaikenikäisiin ihmisiin elämänkulun eri vaiheissa, sillä etenkin elämän muutostilanteissa alttius kohdata haastavia tilanteita ja käyttää päihteitä haitallisesti kasvavat." (Hyvaks)

Keski-Suomen hyvinvointialueen alueellinen mielenterveys- ja päihdetyön suunnitelma vuosille 2024-25 löytyy täältä [Hyvaks - alueellinen mielenterveys- ja päihdetyön suunnitelma 2024-2025](https://www.hyvaks.fi/sites/default/files/2024-05/Mielenterveys-%20ja%20p%C3%A4ihdety%C3%B6n%20suunnitelma%202023-2025.pdf#:~:text=Keski%2DSuomen%20hyvinvointialueen%20mielenterveys%2D%20ja%20p%C3%A4ihdety%C3%B6n%20suunnitelma%20on,hyvinvointialueen%20hyvinvoinnin%2C%20terveyden%20ja%20turvallisuuden%20edist%C3%A4misen%20ohjelmaa%2C) (<https://www.hyvaks.fi/sites/default/files/2024-05/Mielenterveys-%20ja%20p%C3%A4ihdety%C3%B6n%20suunnitelma%202023-2025.pdf#:~:text=Keski%2DSuomen%20hyvinvointialueen%20mielenterveys%2D%20ja%20p%C3%A4ihdety%C3%B6n%20suunnitelma%20on,hyvinvointialueen%20hyvinvoinnin%2C%20terveyden%20ja%20turvallisuuden%20edist%C3%A4misen%20ohjelmaa%2C>) Uusi vuosille 2026-2030 tarkoitettu suunnitelma on tekeillä.

Petäjäveden ehkäisevän päihdetyön suunnitelma laadittiin yhteistyössä Seututerveyskeskuksen kanssa vuonna 2019-21. Suunnitelman ja sitä seuranneen toteutussuunnitelman hyväksyi hyvinvointilautakunta keväällä 2022. [petajaveden kunnan ehkäisevän päihdetyön toteutussuunnitelma 29307 \(003\).pdf](#)

Suunnitelmassa on määritetty muutostavoitteet, toiminta ja mittarit. Muutostavoitteina ovat:

Tavoite 1 (nuoret; lapset myös toimenpiteiden kohteena, vaikka päihdehaittaa arvioidaan nuorista alkaen)

8. ja 9. luokan oppilaiden huolta herättävä päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö ja rahapelaaminen vuonna 2025 on alle 6 %. Lähde: Kouluterveyskysely

"Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista oli vuonna 2021 8. ja 9. luokan oppilaista 13 %:lla. Tämä prosenttiosuus on kolminkertaistunut vuodesta 2019. Keski-Suomeen tai koko Suomeen verrattuna osuus on yli kaksinkertainen. Muutokset vuosien välillä ovat olleet suuria ja saattavat johtua vastaajamäärästä."

Tavoite 2 (perheelliset aikuiset)

4. ja 5. luokan oppilaiden keskuudessa ei koeta haittaa vanhemman liiallisesta alkoholinkäytöstä ja 8. ja 9. luokan oppilailla vastaava luku jää alle 5 %:iin vuonna 2025. Lähde: Kouluterveyskysely

”Kouluterveyskyselyssä tiedustellaan oppilailta kokemusta vanhemman liiallisesta alkoholinkäytöstä. Nuorimmat 4. ja 5. luokan vastaajat eivät olleet kokeneet vanhemman liiallisesta alkoholinkäytöstä haittaa. Sen sijaan 8. ja 9. luokan oppilaista kahdeksan prosenttia oli kokenut vanhemman juomisen haitallisena. Vastaava osuus tässä ikäryhmässä Keski-Suomessa jäi alle viiden prosentin.”

Tavoite 3 (ikäihmiset)

Alkoholia humalahakuisesti käyttävien (AUDIT-1k) 55–74 -vuotiaiden osuus vuonna 2025 on alle 6 % ja yli 75-vuotiaiden alle 3 % vuonna 2025. Lähde: FinSote tai Petäjäveden kunnan asukkaille teh-dyt RAI-kyselyt/Hyvinvointialueen data

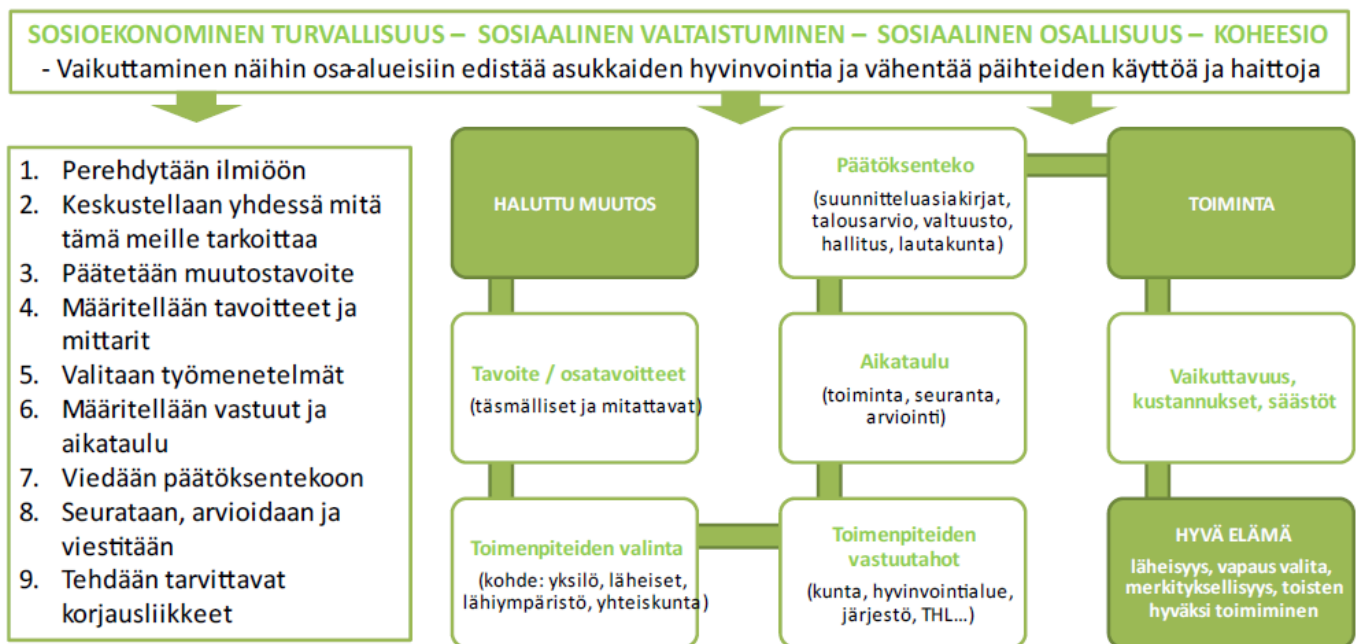
Vertailutieto: Keuruu-Multia alueella vuonna 2018 alkoholia humalahakuisesti juovia oli 55–74 -vuotiaiden ryhmässä 8,5 % ja yli 75-vuoti-aiden ryhmässä 3,4 %.

Toimenpiteiden suunnittelussa otetaan huomioon yksilöön, läheisiin ja lähiympäristöön kohdistuvat toimenpiteet sekä hyvän elämän osa-alueet (läheisyys, vapaus valita, merkityksellisyys, toisten hyväksi toimiminen) ja sosiaalisen laadun malli (sosioekonominen turvallisuus, sosiaalinen valtaisuus-tuminen, sosiaalinen osallisuus ja koheesio).

1. Toimintaa päihteiden tilalle

2. Mielen hyvinvoinnin taitojen vahvistaminen

Toimenpidekortit tavoitellun muutoksen saavuttamiseksi

Syyskuussa 2023 perustettiin alueellinen (Petäjävesi, Keuruu, Multia) työryhmä tukemaan alueellista ehkäisevää päihdetyön ja lähisuhdeväkivaltatyön koordinoitua sekä jalkauttamista eri tahoille. Ensimmäisessä tapaamisessa olivat mukana hyvinvointikoordinaattorien lisäksi perhekeskusten koordinaattorit, poliisin, Ehyt ry, Kriisikeskus Mobile sekä hyvinvointialueen ehkäisevän työn koordinaattori. Työryhmä jatkaa toimintaansa vuoden 2024 alussa.

Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma päivitetään vuoden 2026 aikana mahdollisesti yhteistyössä naapurikuntien kanssa. Tämän päivityksen pohjana on tänä vuonna valmistuva alueellinen mielenterveys- ja päihdetyön suunnitelma.

2.6 Hyvinvointikysely 2025

Petäjäveden kunnan asukkaille järjestettiin toukokuussa 2025 hyvinvointikysely. Kyselyn tavoitteena oli saada lisätietoa Petäjävedellä asuvien kuntalaisten koetusta hyvinvoinnista, taloudesta, asumismuodosta ja konkreettisia ehdotuksia hyvinvoinnin parantamiseksi Petäjävedellä. Kysely on tarkoitettu toteuttaa joka toinen päivä, jolloin saadaan myös vertailukohtaa esimerkiksi hyvinvointisuunnitelman toimenpiteiden arvioinnin tueksi.

Kysely toteutettiin sekä verkkototeutuksena että paperisena kyselynä, jota pystyi täyttämään kirjastolla ja senioritapahtumissa. Kyselyyn vastasi 179 henkilöä.

Kysely jakautui kahdeksaan (8) osa-alueeseen:

- 1) Osallistujat, ikä & sukupuoli
- 2) Asuminen ja siviilisäät
- 3) Psykkinen hyvinvointi

Petäjävetisten psykkinen terveys on keskimäärin hyvässä kunnossa ja tyytyväisyys elämänlaatuun on kohtuullinen - 3,78/5. Kuitenkin yksilöllistä vaihtelua on. Kirjallisista vastauksista nousevat esiin erityisesti taloudelliset ja terveydelliset haasteet, yksinäisyys, sekä elämän kuormittavuus. Myös arkielämän käytännön ongelmat, kuten avun saanti ja liikkumisen vaikeus, vaikuttavat elämänlaatuun. Moni kokee tilanteensa kuormittavaksi ja on vailla riittävää tukea.

- 4) Liikunta, syöminen, uni

Yksilöllinen vaihtelu korostuu vielä enemmän liikunnan harrastamisen tiheydessä (3,51/5) tai oman fyysisen terveyden arvioimisessa (3,23/5). Osa harrastaa liikuntaa hyvinkin aktiivisesti ja osa ei juuri lainkaan. Tämä heijastuu myös kokemukseen omasta fyysisestä terveydestä. Liikkumattomuuden taustalla korostuivat erityisesti terveydelliset esteet ja fyysiset vaivat, mutta myös työelämän kuormittavuus, motivaation puute ja sosiaalinen epävarmuus vaikuttavat. Useat vastaajat kokivat, että arki on liian kuormittavaa, jotta liikunnalle jäisi aikaa tai energiaa. Myös liikuntaympäristön saavutettavuus ja kustannukset voivat muodostaa esteen.

Petäjävedellä kuntalaisten kokemus oman ruokavalion terveellisyydestä on varsin hyvä (3,54/5) ja suurin osa arvioi sen joko 3:n tai 4:n arviolla. Esteet parempaan ruokailuun liittyvät erityisesti motivaation ja jaksamisen puutteeseen, taloudellisiin rajoitteisiin sekä arkihaasteisiin. Myös tiedon ja saavutettavuuden puute vaikuttavat. Vastauksista nousee esiin, että vaikka terveellinen ruokavalio koetaan tärkeäksi, sen toteuttaminen jää usein käytännön esteiden ja arjen realiteettien jalkoihin.

Suurta huolta herätti kuntalaisten arvio omasta nukkumisestaan. Peräti 49% kertoi nukkuvansa alle 6 tuntia yössä. Minimissään kuuden tunnin yönä ovat lääkärin suositus aivoterveiden ja jaksamisen kannalta. Huonon unen taustalla löytyy monisyinen yhdistelmä stressiä, terveysongelmia, työelämän kuormitusta ja elämäntilanteen haasteita. Useat mainitsivat myös omien tottumusten ja ympäristötekijöiden vaikuttavan uneen. Vastauksista välittyy tunne siitä, että uni kärsii kokonaisvaltaisesta kuormituksesta, eikä kyse ole vain yhdestä yksittäisestä tekijästä.

- 5) Sosiaaliset suhteet

Petäjävetiset ovat pääosin tyytyväisiä sosiaalisiin suhteisiinsa (3,72/5) ja 83% tapaa perhettä tai ystäviä säännöllisesti. 63% tuntee kuuluvansa yhteisöön, 16% toisinaan. Kuitenkin yhteisöjen ulkopuolelle kokee jäävänsä 16% kyselyyn osallistuneista. Osallistumattomuuden taustalla on monisyinen yhdistelmä sosiaalista

ulkopuolisuutta, arjen kuormitusta, kiinnostuksen puutetta ja tarjonnan sopimattomuutta. Erityisesti korostuu kokemus siitä, että paikkakunnalle muuttaneiden on vaikea päästä mukaan yhteisöön, mikä heikentää osallisuuden ja yhteisöllisyyden tunnetta.

Kyselyn perusteella toistuvimmat ja suosituimmat harrastukset ovat: 1. Liikunta (monipuolisesti: lenkkeily, kuntosali, uinti, jooga, tanssi jne.), 2. lukeminen, 3. käsityöt, 4. ulkoilu ja luonnossa liikkuminen ja 5. musiikki ja kulttuuri (musiikin kuuntelu, soittaminen, konsertit, teatteri)

6) Turvallisuus ja ympäristö

Kuntalaiset ovat erittäin tyytyväisiä asuinalueensa turvallisuuteen (4,28/5) ja sen ympäristökin koetaan hyvin viihtyisäksi (3,90/5). Asuinalueen palvelut ja infrastruktuuri kaipaavat kuitenkin kohentamista (3,40/5). Tässä voi tulkita olevan myös selkeää eroa riippuen siitä missä päin Petäjävettä asuu. Kylillä asuville palvelut ovat vähäisemmät tai kauempana.

Kysyttäessä, että miten asuinalueesi turvallisuutta, palveluja, infrastruktuuria tai ympäristöä voisi mielestäsi parantaa, oli vastausten järjestys mainintojen määrän mukaan seuraava.

Teema	Mainintojen määrä
Kevyen liikenteen väylät ja liikenneturvallisuus	20
Ympäristön siisteys ja viihtyisyys	18
Infrastruktuurin ja kunnallistekniikan parantaminen	15
Julkinen liikenne	12
Nuorille ja senioreille suunnattu toiminta	10
Terveyspalvelut	7
Luontokohteet ja virkistysalueet	8
Kierrätys ja jätehuolto	5

7) Kunnan palvelut

Petäjäveden liikuntapaikat ja -tapahtumat (3,90/5) kuin kulttuuripalvelut ja -tapahtumat (3,99/5) saavat liki varauksetonta arvostusta.

Liikuntapalvelujen kehittämisessä korostuvat uimahallin tarve, liikuntapaikkojen kunnossapito, matalan kynnyksen osallistuminen ja nuorten liikunta. Aukkaat arvostavat nykyisiä mahdollisuuksia, mutta toivovat lisää yhteisöllisyyttä, saavutettavuutta ja monipuolisuutta – erityisesti eri-ikäisten ja eri elämäntilanteissa olevien tarpeet huomioiden.

Kulttuuripalvelujen kehittämisessä korostuvat taas monipuolisuus, saavutettavuus ja nuorten huomioiminen. Aukkaat arvostavat nykyistä tarjontaa, mutta toivovat parempaa tiedottamista, lisää tapahtumia eri kohderyhmille ja kulttuuritilojen aktiivista käyttöä. Kulttuuri nähdään tärkeänä osana kunnan elinvoimaa ja yhteisöllisyyttä.

8) Työ ja talous

76% kyselyyn vastanneista kokee työ- tai opiskeluelämän ainakin toisinaan kuormittavaksi ja 71% arvioi taloudellisen tilanteen aiheuttavan stressiä vähintään silloin tällöin. Hälyttäviä merkkejä taloustilanteen haastavuudesta ovat se, että 31% on pelännyt viimeisen 12 kk aikana, että ruoka loppuu ennen kuin on rahaa ostaa lisää. 28% on joutunut tinkimään lääkkeiden ostosta ja 33% on jättänyt käymättä lääkärissä rahapulan vuoksi. Nämä valinnat näkyvät ennen pitkää ihmisten terveystilassa, kun sairauksiin ei saada hoitoa riittävän ajoissa.

Koko hyvinvointikysely löytyy koontina täältä [Petäjävesi_hyvinvointikysely_2025_koonti.pdf](#)

3 Arvio edellisen valtuustokauden (2021–2025) painopisteistä, tavoitteista ja toimenpiteistä

Petäjäveden kunnan hyvinvointisuunnitelman toteutumista valtuustokaudella 2021–2025 tarkasteltaessa voidaan todeta, että suunnitelman toimeenpanoon ja arviointiin liittyi useita rakenteellisia haasteita. Ensinnäkin hyvinvointikertomuksen laatiminen käynnistettiin käytännössä kaksi vuotta liian myöhään, mikä johti siihen, että merkittävä osa tavoitteista jäi lyhyen aikajänteen vuoksi toteutumatta. Tavoitteiden aikataulutus ei näin ollen ollut realistinen.

Toiseksi yhteistyöverkoston hajanaisuus vaikutti toimenpiteiden etenemiseen. Hyvinvointikoordinaattori on määrätietoisesti rakentanut yhteistyöverkostoa kunnan työntekijöistä, järjestöistä ja hyvinvointialueen ammattilaisista, ja verkosto on vahvistunut vuosien 2023–2025 aikana. Silti verkostomainen työ on paikoin edelleen epäselvää, ja esimerkiksi vastuut sekä toimenpiteiden jatkuvuus eivät ole aina juurtuneet organisaation rakenteisiin. Myös vuorovaikutus päättäjien suuntaan on ollut riittämätöntä, mikä on heikentänyt tavoitteiden seuranta ja arviointia.

1. Mielen hyvinvoinnin tukeminen

Mielen hyvinvoinnin painopiste toteutui osittain hyvin:

- Päiväkodeilla ja kouluilla on selkeät omat toimintamallit mielen hyvinvoinnin vahvistamiseen.
- Kiusaamisen vastaiset toimet ja hyvinvointiteemojen käsittely toimivat aktiivisesti oppilaitoksissa.
- Kunnan oma perhekeskus on tarjonnut laadukkaita ja matalan kynnyksen palveluita lapsiperheille.

Sen sijaan henkilöstön osaamisen vahvistaminen – erityisesti koulutusten toteuttaminen – jäi toteutumatta taloudellisten reunaehtojen vuoksi. Vanhempien tunnetaitojen tukemiseen ei myöskään syntynyt konkreettisia toimenpiteitä, vaan asia jäi pääosin puheen tasolle.

Hyvinvointiopetuksen ”Neljä vuodenaikaa” -suunnitelma otettiin kuitenkin käyttöön ainakin molemmissa alakouluissa, mikä on askel kohti järjestelmällistä tunnetaitojen ja hyvinvoinnin opetusta.

2. Osallisuuden lisääminen

Petäjävedellä on toteutettu kuntalaisille säännöllinen hyvinvointikysely, joka toistuu joka toinen vuosi ja toimii tärkeänä osallisuuden mittarina. Tapahtumien ja kuulemisten kautta osallisuutta on onnistuttu lisäämään, mutta valtaosa osallisuuteen liittyvistä tavoitteista – esimerkiksi yhteiskehittämisen ja arjen osallistamisrakenteiden luominen – jäi toteutumatta resurssi- ja toimintakulttuurisista.

Vuodesta 2023 lähtien järjestetty vuosittainen järjestöpäivä on merkittävä onnistuminen. Se on vahvistanut järjestöjen osallisuutta ja suhdetta kunnan päätöksentekoon, ja parantaa samalla kunnan hyte-kerrointa.

3. Terveelliset elämäntavat

Toteutuneita toimenpiteitä:

- Erityisliikunnan ja liikuntaneuvonnan palvelut toteutuivat Keuruun kanssa tehdyn yhteishankkeen kautta. Tämä toi konkreettista vaikuttavuutta erityisesti erityisliikunnan tarpeessa oleville kuntalaisille.
- Luontoliikunnan mahdollisuudet paranivat:
 - Litmaan valmistui esteetön luontopolku.
 - Syrjäharjuun avattiin uusi helppokulkuinen reitti vuonna 2024.
 - Kunnan muut liikunta- ja luontokohteet ovat kehittyneet tasaisesti.

Ravitsemukseen ja uneen liittyvässä terveystietoisuudessa seniorit ovat saaneet tietoa säännöllisesti Voi Hyvin -tapahtumissa, joita on järjestetty kuukausittain yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Sen sijaan muille kohderyhmille ravitsemus- ja uniohjausta ei onnistuttu toteuttamaan riittävästi.

Ennaltaehkäisevän työn merkittävä edistysaskel oli kumppanuussopimus Ehyt ry:n kanssa, jonka kautta ala- ja yläkoulut saavat vuosittain pedagogisesti laadukasta päihdekasvatusta opettajien työn tueksi.

4. Viihtyisä ja turvallinen Petäjävesi

Tämän painopisteen toimenpiteet toteutuivat vain osittain:

- Kuntalaiskysely toteutettiin ja muutamia pienempiä kyselyitä saatiin tehtyä.
- Yhteistyössä Petäjävesi-lehden kanssa tehty Rakkain Piha -juttusarja lisäsi yhteisöllisyyttä ja kuntalaisten omaa ääntä paikallismediassa.
- Vuodesta 2023 lähtien järjestetty kunnan oma joulukalenteri on tuonut iloa ja yhteisöllisyyttä joulukuuhun.

Muuten tavoitteet – kuten laajemmat ympäristöön, turvallisuuteen ja osallisuuteen liittyvät kehittämistoimet – jäivät suurelta osin toteutumatta, sillä niille ei löydetty selkeitä vastuutahoja tai tekijöitä.

5. Taide ja kulttuuri hyvinvoinnin edistäjänä

Tämä painopistealue oli yksi valtuustokauden onnistuneimmista:

- Vuonna 2023 aloittanut kulttuurityöryhmä on luonut uusia rakenteita kulttuurin kehittämiseen, kuten lasten kulttuurikasvatussuunnitelman.
- Omatoimikirjaston avautuminen vuonna 2025 lisäsi palvelun saavutettavuutta ja mahdollisti joustavamman asioinnin kirjastolla.
- Kunnan kulttuuritapahtumien määrä kasvoi merkittävästi, ja niiden arvostus nousi myös kyselyissä (kulttuurikysely 2024 ja hyvinvointikysely 2025).
- Nuoret saivat oman festaripäivänsä Petäjävesi Elää! -tapahtumaviikolle.
- Tapahtumaviikko itsessään on vakiinnuttanut paikkansa elokuun lopun yhteisöllisenä koko kunnan juhlanä.

4 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

Valtuustokauden 2021–2025 hyvinvointityön toteutumista voidaan kuvata seuraavasti:

- Tavoitteiden asettelu oli osin kunnianhimoista ja rakenteellisesti hajanaista.
- Aikataulu oli liian lyhyt, koska suunnitelmat aloitettiin käytännössä myöhässä.
- Toimenpiteitä tehtiin, mutta monilta osin ne jäivät irrallisiksi ja vailla systemaattista seuranta.
- Verkostomainen työ ja yhteistyö hyvinvointialueen kanssa paranivat loppukautta kohti, mutta edelleen selkeyttämistä kaivataan.
- Kulttuuritoiminta ja erityisliikunnan, liikuntaneuvonnan palvelut sekä liikuntapaikkojen lisääminen olivat parhaimpia onnistumisia.
- Mielen hyvinvoinnin tukirakenteet toimivat arjessa, mutta vanhempien tukeminen ja henkilöstön koulutukset jäivät vajaiksi.

Keskeiset kehittämistarpeet seuraavalle valtuustokaudelle

1. Selkeä aikataulu: Hyvinvointisuunnitelma laadittava heti valtuustokauden alussa.
2. Vahvemmat mittarit: Konkreettiset, seurattavat ja vuosittain raportoivat mittarit joka painopisteeseen.
3. Verkoston vahvistaminen: Selkeät vastuut ja pysyvät rakenteet yhteistyölle.
4. PäättäjädIALOGI: Suunnitelman eteneminen kytkettävä säännöllisesti päätöksentekoon.
5. Ennaltaehkäisevän työn resursointi ja erityisesti mielenterveys-, ravitsemus- ja uniteemojen vahvistaminen.

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2025 - 2029

5 Strategian painopisteet ja linjaukset

Petäjäveden kuntastrategia 2026-2029

Petäjäveden kunta päivitti kuntastrategiansa arvopohjaa vuoden 2026 keväällä.

Petäjäveden strategialuonnos 2026-2029 painottaa hyvinvoivaa, yhteisöllistä ja elinvoimaista kuntaa, jossa arki on sujuvaa ja turvallista kaikille kuntalaisille. Strategian keskiössä ovat asukkaiden hyvinvointi, osallisuus sekä laadukkaat ja saavutettavat palvelut koko elämänkaaren ajan.

Hyvinvointia edistetään vahvistamalla ennaltaehkäiseviä palveluja, tukemalla terveellisiä elämäntapoja sekä lisäämällä liikunta-, kulttuuri- ja harrastusmahdollisuuksia. Erityistä huomiota kiinnitetään lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointiin sekä ikääntyneiden toimintakyvyn ja osallisuuden tukemiseen.

Yhteisöllisyys ja kuntalaisten osallistuminen nähdään keskeisinä hyvinvoinnin tekijöinä. Kunta edistää aktiivista kansalaisuutta, järjestöyhteistyötä ja mahdollisuuksia vaikuttaa omaan elinympäristöön. Lisäksi strategia korostaa esteettömyyttä, yhdenvertaisuutta ja saavutettavuutta kaikissa palveluissa.

Elinvoiman näkökulmasta tavoitteena on vahvistaa työllisyyttä, yritystoimintaa ja vetovoimaa sekä turvata toimivat arjen palvelut. Hyvinvointi ja elinvoima kytkeytyvät tiiviisti toisiinsa: hyvinvoivat asukkaat ja toimiva arki luovat perustan kunnan kestäväälle kehitykselle.

Strategia ohjaa kunnan toimintaa kohti ennakoivaa, osallistavaa ja vaikuttavaa hyvinvointityötä, jossa eri toimijat tekevät tiivistä yhteistyötä kuntalaisten parhaaksi.

6 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat

Petäjävedellä ovat käytössä seuraavat hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat tai -suunnitelmat:

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2026-2029 [LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMA 2026-2029](#)

(https://www.petajavesi.fi/images/lasten_ja_nuorten_hyvinvointisuunnitelma_vuosille_2026_2029.pdf)

Lasten ja nuorten kulttuurikasvatussuunnitelma 2025-2029 [Kulttuurikasvatussuunnitelma 2025-2029](#)

(http://www.petajavesi.fi/images/Kulttuurikasvatussuunnitelma_2025_2029.pdf)

Petäjäveden kunnan liikumisohjelma 2026-2031

Petäjäveden ennaltaehkäisevän päihdetyön toteuttamissuunnitelma

Ravitsemussuunnitelma

Tulossa ovat seuraavaksi:

Ennaltaehkäisevän työn päivitys syksy 2026

Ikäihmisten hyvinvointiohjelma kevät 2027

7 Hyvinvointisuunnitelma

Hyvinvointisuunnitelma täydentää kunnan strategiaa ja sen tarkoituksena on tukea hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämistä eri toimialoilla. Siinä otetaan huomioon sekä kuntastrategian painopisteet että aiemmat hyvinvointikertomukset, raportit sekä asiantuntijoiden ja viranhaltijoiden esille nostamat haasteet ja tekijät. Lisäksi hyvinvointisuunnitelman tavoitteena on vastata kunnan lakisääteisiin tarpeisiin hyvinvoinnin ja

terveyden edistämisen osalta sekä kansallisten suositusten toteutumiseen. Hyvinvointisuunnitelmassa keskitytään erityisesti Petäjäveden kuntastrategian painopisteisiin sekä Keski-Suomen hyvinvointialueen kolmen keskeisen painopisteen (liikunnallinen elämäntapa, mielen hyvinvointi ja arjen turvallisuus) ja yhteiseen toteutuksen suunnitteluun. Näiden kautta valitaan Petäjäveden hyvinvointisuunnitelmaan neljä painopistealuetta, jotka auttavat parhaiten kuntalaisten hyvinvoinnin toteutumista sekä toteuttavat kunnan strategiaa. Kuntastrategian painopisteiden ja hyvinvointisuunnitelman kautta luodut tavoitteet otetaan erityisesti huomioon hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen käytännön toimenpiteissä valtuustokaudella.

Suunnitelmataulukko on nyt luotu Keski-Suomen hyvinvointialueen (Hyvaks) mallin mukaisesti jakaen ne eri ihmisryhmiin - Lapset/lapsiperheet, nuoret, työikäiset, ikääntyneet ja vammaiset henkilöt.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma vuosille 2026-2029 on hyväksytty kunnanvaltuustossa 16.3.2026. Siinä esitelty lasten, lapsiperheiden ja nuorten suunnitelmataulukko tavoitteineen ja toimenpiteineen löytyvät alta.

SUUNNITELMATAULUKKO			
TAVOITE	TOIMENPITEET	VASTUUTAHOT	SEURANTA

"On kiva, kun aikuiset kuuntelee mua." Vahvistetaan lasten ja nuorten osallisuutta arjessa, päätöksenteossa ja palveluiden kehittämisessä. Luodaan aktiivisia tulevaisuuden toimijoita, jotka pystyvät ajattelemaan myös yhteistä hyvää. Toisella asteella opiskelevat tuntevat edelleen kuuluvansa Petäjävedelle (tulevaisuuden perheelliset)	- Nuorten vaikuttajaryhmien (oppilaskunnat, nuorisovaltuusto) vahvistaminen - Nuorisovaltuusto kerää nuorten vaikuttajaryhmän, jonka edustajat osallistuvat säännöllisesti koulujen ja kunnan kehittämistyöhön. - Otetaan käyttöön osallisuuden vuosikello (koulu + nuorisotoimi): vähintään 2 osallistavaa teemakyselyä / lukuvuosi (syksy/kevät) ja tulosten käsittely oppilaskunnissa, nuorisovaltuustossa ja hyvinvointilautakunnassa - Lasten ja nuorten osallistaminen nuorille suunnattujen tapahtumien suunnitteluun. Oma lasten ja nuorten suunnittelutyöryhmä esimerkiksi Petäjävesi Elää! -viikon lasten ja nuorten tapahtumien suunnitteluun. - Yhteisöllisten tilojen ja kohtaamispaikkojen kehittäminen (esim. nuorisotalo Feenix, Kintauden NS-talo). Aukioloaikojen sopeuttaminen tarpeiden mukaan -> vapaaehtoisia	hyvinvointikoordinaattori (koordinointi) koulujen johtajat nuorisovaltuusto oppilaskunnat nuorisotoimi vanhempainyhdistykset järjestöt	- Osallisuuskyselyt: toteutuma (kpl/vuosi), vastausprosentti, 1–3 keskeistä nostoa + päätetyt toimet. - LAVA: kuinka monessa asiassa tehty / missä toimielimissä käytetty (toteuma). - Kouluterveyskysely: osallisuuden kokemuksen trendi (ilmiömittari).
---	---	---	---

	valvojia järjestöyhteistyn kautta mukaan. • Lapsivaikutusten arviointi (LAVA) mukaan kunnan päättäviin elimiin arvioimaan päätösten vaikutusta lapsiin ja lapsiperheisiin. • Nuorisotilan ja vapaa-ajan toimintojen kehittäminen myös 18–24-vuotiaille • Mahdollisuus käyttää kunnan tiloja omaehtoiseen toimintaan (liikunta, musiikki, pelit, ryhmät) • Viestintä: kohdennettu tieto tapahtumista ja palveluista toisen asteen opiskelijoille (some, Wilma-lukioyhteistyö, nuorisotyö) • Ammatillisessa koulutuksessa opiskelevien nuorten arjen sujuvuuden takaaminen. Tiedon ja ohjauksen tarjoaminen liikkumiseen, kulkemiseen ja arjen järjestämiseen (esim. Jyväskylään kulkevat)		
--	---	--	--

"Kun mulla on paha mieli, voin puhua jollekin turvalliselle aikuiselle." Edistetään lasten ja nuorten psyykkistä hyvinvointia ja ennalta ehkäistään mielenterveyden ongelmia. Mielenterveyden tuki ja varhainen tunnistaminen myös toisen asteen vaiheessa	- Juurrutetaan kouluihin mielenterveyttä vahvistava toimintamalli: - vähintään 1 teema-/taitokokonaisuus/lukuvuosi (esim. stressinhallinta, tunnesäätely, kaveritaidot) luokka- tai ryhmätasolla. - Järjestetään yläkoulun viikoittainen avoin nuorten kohtaamishetki koulupäivän yhteydessä ilman ajanvarausta. - Oppilashuollon palveluiden saatavuuden takaaminen jatkossakin. Avoin yhteistyö Keski-Suomen hyvinvointialueen kanssa. - Vahvistetaan monialainen varhainen tuki: sovitaan 2 verkostopalaveria/lu kuvuosi (koulun johto + oppilashuolto + nuorisotyö + perhekeskus + sosiaalihuolto) painopisteenä huolen varhainen tunnistaminen ja toimintamallit. (Mammutti). Tämän lisäksi 2-3 verkostopalaveria/lu kukausi, jossa	Hyvinvointikoordinaattori (kokonaisuus) koulujen johtajat + opettajat koulutervydenhuolto oppilashuolto sivistysjohtaja nuorisotoimi etsivä nuorisotyö lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijahuollon yhteistyö	- Kouluterveyskysely (ilmiömittari). - Toteumamittarit: teematoteutukset (kpl), verkostopalaverit (kpl), kampanjat (kpl), matalan kynnyksen aikojen toteutuma (kpl/kk) sekä lyhyt palautekooste.
---	--	--	---

	paikalla lasten ja nuorten kanssa työskentelevät ammattilaiset. Tarkoituksena jakaa ajankohtaista tietoa sekä puuttua ajoissa huolen aiheisiin (Monitoimijat) • Tuki nuorten arjenhallintaan ja stressinhallintaan. Järjestetään vuosittain 1 mielenterveyden teema-kampanja (koulu + nuorisotyö + hyvinvointialue + järjestöt), ja kerätään nuorten palaute. • Ohjaus ja tiedotus opiskeluhuollon palveluista (lukio ja ammatillinen koulutus) • Toisella asteella opiskelevien nuorten ohjaaminen tarvittaessa hyvinvointialueen palveluihin myös kotipaikkakunnalta käsin • Yhteistyö huoltajien ja nuorten kanssa nivelvaiheessa perusopetuksesta toiselle asteelle • Nuorisotyön läsnäolo nivelvaiheissa (keväällä 9.-luokkalaisille ja syksyllä toisen asteen alussa)		
--	--	--	--

"Kotona isä ja äiti jaksaa leikkiä mun kanssa ja hassutella." "Jos meillä menee huonosti, niin uskallamme rohkeasti pyytää apua. Se ei ole mikään häpeä!" Tuetaan vanhempia kasvatustehtävässä ja vahvistetaan perheiden hyvinvointia. Tuen painopiste varhaisen tuen perheohjauksessa ja nivelvaiheiden (6–7 v., 12–13 v., 15–16 v.) ohjauksessa.	• Perhekeskuspalvelujen näkyvyys: julkaistaan tietoa säännöllisesti kunnan eri viestintäkanavissa ja koulujen Wilma-/viestintäkanavissa. • Vanhemmille suunnatut ryhmät ja vertaistuki (esim. erityislasten vanhemmille) • Vanhemmuuden tukeminen neuvolassa, varhaiskasvatuksessa ja koulussa (esim. vanhempainillat, yhteistyö) • Järjestetään vanhemmille nivelvaihekohtaiset vanhempainillat: ◦ 6–7 v, 11–12 v, 14–15 v → vähintään 1 tilaisuus/nivelvaihe/lukuvuosi (sisältö: arki, uni, rajat, some, päihteet, koulumotivaatio). Toteutus on nuorisotoimen, vanhempainyhdistyksen ja vanhempien vastuulla. • Otetaan käyttöön "vanhemmuuden tukipysäkki" vanhempainiltojen yhteyteen: lyhyt tietoisuus + matalan kynnyksen keskustelu	Perhekeskuskoordinaattori Päiväkotien johtajat Oppilas- ja opiskelijahuolto Neuvola Seurakunta	• Kouluterveyskysely (ilmiömittari). • Toteumamittarit: vanhempainillat (kpl, osallistujat), viestinnän toteutuma, ryhmien toteutuma (kpl), tapahtumat (kpl), palautekooste.
---	--	---	---

	(neuvola/perhekeskus/opiskelijahuolto). • Tuetaan jo varhaisessa vaiheessa vanhempien kyvykkyyttä ottaa apua vastaan. • Lisätään perheiden osallisuutta palvelujen kehittämisessä: vuosittain 1 perheille suunnattu palautekysely + 1 yhteinen kehittämistilaisuus. • Toteutetaan 1–2 koko perheen tapahtumaa/vuosi (kunta + seurakunta + kolmas sektori).	
--	---	--

"Parasta on liikkua kavereiden kanssa ilman paineita." "Kun menen aikaisin nukkumaan, jaksan päivän paremmin." Edistetään laaja-alaisesti terveellisiä elämäntapoja, kuten liikuntaa, ravitsemusta ja päihitteettömyyttä. Fyysisen aktiivisuuden ja terveiden elintapojen tukeminen opintojen ohessa	• Liikkumisohjelma vahvistamaan varhaiskasvatuksen ja koulun sekä vapaa-ajan liikkumista. • Määritellään 3–5 konkreettista koulupäiväliikkumisen käytäntöä (esim. aktiiviset välitunnit, "liikehetki" oppitunnin alkuun, kulkeminen kouluun -kampanjat) + vastuuhenkilö koululle. • Liikunnallisen arjen vahvistaminen koulupäivän aikana. Konkreettiset harjoitteet liikkuvuuden parantamiseksi 4. ja 7. luokkalaisille Move! -testin liikkuvuustestejä silmällä pitäen. • Matalan kynnyksen yläkoululiikunta: toteutetaan 1 ryhmä tai vuoro/viikko (maksuton tai hyvin edullinen) + 1 tapahtuma/lukukausi. • Hyvän kouluruokailun, koulujen aamupalan sekä terveellisten välipalojen esilletuominen viestinnän keinoin. • Perheiden arkirytmin tukeminen vahvistamaan koulussa suoriutumista. Uni ja arkirythmi: järjestetään	Hyvinvointikoordinaattori Perhekeskuskoordinaattori, Koulujen johtajat Seurojen yhdyshenkilöt	• Move!-testit, Kouluterveyskysely, hyvinvointikysely, liikuntakysely (ilmiömittarit). • Toteumamittarit: viikoittaiset vuorot/ryhmät (kpl), tapahtumat (kpl), osallistujat, viestintätoteumat (kpl), harrastuskartoitus tehty (kyllä/ei) + 1 parannustoimi/vuosi.
---	--	--	---

vuosittain 1 teema (koulu/perheet) + tehdään konkreettinen “unen tukemisen vinkkilista” koteihin.

- Päihdekasvatus osana opetussuunnitelmaa. Ehyt - kumppanuusohjelma n kautta ammattilaisnäkökulmaa koulun oman päihdekasvatuksen lisäksi.
- Harrastusmahdollisuuksien lisääminen ja saavutettavuuden parantaminen. Vahvempi alueellinen seurayhteistyö lajikirjon ja harrastajamäärien kasvattamiseksi. Harrastamisen saavutettavuus: kartoitetaan vuosittain tarjonta + kulkemisen esteet, ja sovitaan 1 konkreettinen parannus/vuosi (esim. kimpakyytimalli, harrastekokeilujaksot).
- Maksuttomat tai edulliset liikuntamahdollisuudet kunnan tiloissa kaikille toisen asteen opiskelijoille
- Opiskelijoiden huomioiminen kunnan liikuntakampanjoissa ja tapahtumissa

	• Yhteistyö seurojen kanssa joustavien, matalan kynnyksen harrastusryhmien tarjoamiseksi • Luodaan vaihtoehtoja digitodellisuudelle. Aikuiset toimivat esimerkkinä. "Älytön päivä" -konsepti luomaan liikettä digi- ja somemaaailman tilalle ja Petäjävesi liikkuu! (ensimmäinen 10-12.4.) päivät tukemaan tätä tavoitetta. Seurataan osallistujamäärää ja pyydetään osallistujapalautteet.		
--	--	--	--

Työikäiset

Työikäisten (18-65 v.) hyvinvoinnin edistämisessä painottuvat työ- ja toimintakyvyn vahvistaminen, sosiaalisen hyvinvoinnin tukeminen sekä arjen sujuvuuden parantaminen. Tavoitteena on lisätä työikäisten sosiaalista hyvinvointia, vahvistaa terveellisiä elämäntapoja ja työkykyä sekä parantaa työllistymisen edellytyksiä.

Hyvinvointia edistetään kehittämällä kunnan ja hyvinvointialueen välistä yhteistyötä erityisesti työllisyyspalveluissa ja sosiaali- ja terveystalouden sujuvuudessa. Kunnan tehtävä on ensisijaisesti tukea ennaltaehkäiseviä palveluja. Lisäksi tuetaan työikäisten arjen jaksamista, ehkäistään päihde- ja riippuvuusongelmia sekä vahvistetaan liikunta- ja kulttuuripalveluiden saavutettavuutta. Toimenpiteissä korostuvat ennaltaehkäisy, varhainen tuki sekä palveluiden yhteensovittaminen.

Vaikuttavuutta seurataan muun muassa työllisyysasteen, työkykyä ja hyvinvointia kuvaavien mittareiden sekä palveluiden käytön ja saavutettavuuden avulla.

Ikääntyneet

Ikääntyneiden hyvinvoinnin edistämisen keskiössä ovat toimintakyvyn ylläpitäminen, turvallinen arki sekä osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen. Tavoitteena on parantaa ikääntyneiden toimintakykyä, vähentää kaatumistapaturmia ja lisätä mahdollisuuksia asua turvallisesti kotona. Lisäksi tavoitteena on vahvistaa osallisuuden kokemusta ja ehkäistä yksinäisyyttä.

Hyvinvointia tuetaan kehittämällä kotona asumista tukevia palveluja yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa sekä lisäämällä liikunta- ja hyvinvointiryhmiä. Yhteisöllisyyttä vahvistetaan järjestöyhteistyön, vapaaehtoistoiminnan ja erilaisten kohtaamispaikkojen kautta. Samalla edistetään ikääntyneiden mahdollisuuksia huolehtia omasta hyvinvoinnistaan monialaisen tuen avulla.

Toteutumista arvioidaan toimintakykyä kuvaavien mittareiden, yksinäisyyden kokemusta mittaavien kyselyjen sekä palveluiden käytön ja asiakastyytyvyyden perusteella. Petäjäveden kunnan vanhus- ja vammaisneuvosto valvoo ja arvioi ikääntyneiden palveluiden toteutumista.

Vammaiset henkilöt

Vammaisten henkilöiden hyvinvoinnin edistämiseksi keskeisiä painopisteitä ovat yhdenvertaisuus, osallisuus, itsenäinen arki sekä turvallisuus. Tavoitteena on vahvistaa yhdenvertaisuuden ja itsemääräämisen kokemusta, tukea itsenäistä selviytymistä arjessa sekä lisätä arjen turvallisuutta.

Tavoitteisiin pyritään kehittämällä palveluiden saavutettavuutta ja esteettömyyttä sekä vahvistamalla kunnan ja hyvinvointialueen välistä yhteistyötä palvelujen yhteensovittamisessa. Lisäksi lisätään mahdollisuuksia osallistua liikuntaan, kulttuuriin ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Arjen toimintakykyä tuetaan yksilöllisten palvelujen ja tukitoimien avulla.

Vaikuttavuutta arvioidaan kokemuksellisilla mittareilla, kuten osallisuuden ja yhdenvertaisuuden kokemuksella, sekä palveluiden saavutettavuutta ja turvallisuutta kuvaavilla indikaattoreilla. Petäjäveden kunnan vanhus- ja vammaisneuvosto valvoo ja arvioi ikääntyneiden palveluiden toteutumista.

TYÖIKÄISET			
TAVOITE	TOIMENPIDE	VASTUUTAHO(T)	ARVIOINTIMITTARIT
Työikäisten sosiaalinen hyvinvointi lisääntyy	Kehitetään matalan kynnyksen hyvinvointipalveluja ja vertaistoimintaa. - Kuntalaisilta kuntalaisille -periaatteella tehtäviä tapahtumia, jotka ovat joko yksityisten tai järjestöjen tekemiä. Esimerkkinä Petäjävesi Elää! -tapahtumaviikko, joulumyyjäiset. Lisätään yhteisöllisiä kohtaamispaikkoja. - Järjestötila-hanke kunnan tyhjiksi jääviin kiinteistöihin. Edistetään kulttuuripalvelujen monipuolisuutta ja saavutettavuutta. - Kulttuuripalveluiden monipuolisuus (kirjasto, kansalaisopisto, Miilu, Vanha Kirkko, Taidetila Toinila ym.) takaavat kaikille yhdenvertaisen mahdollisuuden osallistua ja avartaa näkökulmiaan maailmasta.	Kunta (hyvinvointi- ja vapaa-aikapalvelut, tekninen toimi)	Hyvinvointi- ja kulttuurikyselyt joka 2. vuosi, yksinäisyyden kokemus, tapahtumien luku- ja kävijämäärä

Työikäisten työkyky ja terveystottumukset paranevat	Edistetään liikuntapalvelujen monipuolisuutta ja saavutettavuutta. - Liikkumisohjelma 2026-2031 luo raamit liikuntapaikkojen kehittämiselle ja liikkumisen tuomiselle arkeen - Tuetaan liikkumista lähikohteissa ja panostetaan myös syrjäkylillä asuvien liikkumiseen Toteutetaan hyvinvointikampanjoita - Yhteiskampanjoita ja - tapahtumia ravitsemuksesta, unesta, palautumisesta kunnan, hyvinvointialueen ja järjestöjen sekä hyvinvointiosajien yhteistyöllä	Kunta, Hyvaks, seurat, järjestöt	Liikunta-aktiivisuus, liikkumiskysely joka 2. vuosi, liikuntapaikkakysely joka 2. vuosi, liikkumisohjelman tavoitteet ja toimenpiteet sairastavuusindeksit
Työllistymisen edellytykset vahvistuvat	Vahvistetaan työllisyyspalvelujen ja sote-palvelujen yhteistyötä, Tuetaan kuntalaisten työ- ja toimintakykyä erillisohjelmien (esim. liikkumisohjelma) toimeenpanolla	Kunta (työllisyyspalvelut, vapaa-aikatoimi), Hyvaks, TE-toimijat	Työllisyysaste, pitkäaikaistyöttömyys
Päihteiden riskikäyttö vähenee	Lisätään ehkäisevää päihdetyötä ja varhaista puuttumista Ehkäisevän päihdetyön suunnitelman päivitys	Hyvaks, kunta, järjestöt	Päihdetilastot, asiakasmäärät
IKÄÄNTYNEET			
TAVOITE	TOIMENPIDE	VASTUUTAHO(T)	ARVIOINTIMITTARIT
Toimintakyky vahvistuu ja kaatumiset vähenevät	Järjestetään matalan kynnyksen liikunta- ja tasapainoryhmiä Turvallista kotona asumista tukevien palvelujen esilletuominen	Hyvaks, kunta (liikuntapalvelut, liikuntaneuvonta)	Kaatumistapaturmat, toimintakykyindikaattorit

Ikääntyneiden osallisuus ja yhteisöllisyys lisääntyvät	Kehitetään kohtaamispaikkoja ◦ Voi hyvin -tapahtumat ◦ Järjestötila -hanke Lisätään vapaaehtoistoimintaa ja järjestöyhteistyötä	Kunta, eläkeläisjärjestöt, seurakunta	Yksinäisyyden kokemus, osallistumisaste
Turvallinen asuminen vahvistuu	Toteutetaan asumisen turvallisuuskartoituksia ja neuvontaa ◦ Vanhusneuvostojen alueellinen (Keuruu, Multia, Petäjävesi) yhteisaloite ikääntyneiden asumisturvallisuuden kartoituksesta ◦ Asumisturvallisuudesta kampanjointia	Hyvaks, pelastuslaitos, kunta (vanhus- ja vammaisneuvosto)	Tapaturmatilastot, kotona asumisen kesto
Mahdollisuudet huolehtia omasta hyvinvoinnista paranevat	Tarjotaan neuvontaa, digipalvelujen tukea ja ennaltaehkäiseviä palveluja	Hyvaks, kunta (hyvinvointikoordinaattori)	Palvelujen käyttö, asiakastyytyväisyys
VAMMAISET HENKILÖT			
TAVOITE	TOIMENPIDE	VASTUUTAHO(T)	ARVIOINTIMITTARIT
Yhdenvertaisuuden ja osallisuuden kokemus lisääntyy	Lisätään osallistumismahdollisuuksia (kulttuuri, liikunta, vaikuttaminen), vahvistetaan kuulemista. Vanhus- ja vammaisneuvosto järjestää joka toinen vuosi ns. "asennepäivän" eri ikäisille koululaisille (7-12 v. / 13-18 v.) tuomaan tietoutta erilaisiin vammaisuutta ja vammaisten elämää koskeviin teemoihin.	Kunta, Hyvaks, vanhus- ja vammaisneuvosto	Kokemus osallisuudesta (kyselyt)
Itsenäinen arjessa selviytyminen paranee	Kehitetään yksilöllisiä tukipalveluja ja arjen toimintakyvyn tukea	Hyvaks	Toimintakyky, palvelujen käyttö
Palvelujen saavutettavuus ja esteettömyys paranevat	Toteutetaan esteettömyyskartoituksia ja korjaavia toimenpiteitä	Kunta (vanhus- ja vammaisneuvosto), Hyvaks	Esteettömyyden toteutuminen
Arjen turvallisuus lisääntyy	Parannetaan liikkumisen turvallisuutta ja palvelujen saavutettavuutta	Hyvaks, kunta (tekninen toimi)	Tapaturmat, asiakaspalaute

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

Suunnitelman mukaan hyvinvointilautakunta käsittelee hyvinvointikertomuksen kokouksessaan 12.5.2026, kunnanhallitus 18.5.2026 ja kunnanvaltuusto 8.6.2026.

8 Suunnitelman laatijat

Hyvinvointikoordinaattori Sami Jylhä.

Kunnan eri toimialojen sekä järjestöjen toimintakertomukset kerätty toimialajohtajilta, koulujen rehtoreilta, koulujen johtajilta, päiväkotien johtajilta sekä järjestöjen vastuuhenkilöiltä.

9 Suunnitelman hyväksyminen

Hyvinvointilautakunta xx.xx.xxxx, kunnanhallitus xx.xx.xxxx, kunnanvaltuusto xx.xx.xxxx.